

Motorizacija slabost sovjetske vojske

Finski letalski napadi na sovjetska letalska oporišča na Saaremau, Petsamu in Murmansku Finci imajo premalo čet, da bi mogli zamenjavati bojavnike na fronti — Na Finskem je 8 front

HELSINKI, 5. januarja. Havas. Finski vojaški strokovnjaki smatrajo, da predstavlja motorizacija, ki je glavna sila sovjetske udarnosti, slabost nasprotnika. Sovjeti so vrgli v boj proti Finski mnogo motoriziranih čet in ni pretirano, če se trdi, da je ob finski meji 1000 ruskih tankov. Na težkem finskem terenu je običajno mnogo tankov in bojnih oklopnih voz, ki so jih Finci zajeli. Strokovnjaki so presodili, da so tanki zelo slabo izdelani. Sovjeti sicer menijo, da je slaba izdelava posledica sabotaže, Finci pa trde, da je material zato tako slab, ker ga je izdelovalo nelizvežbano delavstvo in tehnično osebje. Napredovanje sovjetskih motoriziranih oddelkov na Poljsko se je čulo že več kilometrov daleč zaradi škripanja in slabega upravljanja motorjev. Prebivalstvo Estonije ni smelo sodelovati pri sprejemu sovjetskih motoriziranih čet in znano je, da so morali vsi ljudje, ki so bili v bližini, ker niso mogli z njimi dalje. Dalje pravijo Finci, da Rusi niso vajeni motornega upravljanja, ker delajo po večini z lesenimi pripravami. Večina tehničnega osebja, ki vodi motorizirane oddelke rdeče armade, v privatnem življenju ni imela opravka s stroji. Rdeča vojska je zategadelj oslabiljena tako glede nelizvežbanega osebja kakor slabega vojnega materiala.

Finski letalski napadi na sovjetske baze

HELSINKI, 5. jan. Exchange Telegraph. Včeraj so trije veliki italijanski bombniki z italijanskimi piloti, ki se vojskujejo na strani Fincev kot prostovoljci, dvakrat napadli sovjetsko oporišče na estonskem otoku Saaremaa (Oesel). Bombniki so se spustili zelo nizko in odvrli bombe na sovjetske hangarje in skladišča letalskega bencina. Protiletalskemu topništvu so se postavili v bran s strojnimi in mnogimi sovjetskimi vojakovi pobili, druge pa razpršili. Oporišče je bilo več ali manj popolnoma uničeno. Nad njim so se dvigali ogromni oblaki dima. Pri prvem napadu so bili sovjetski vojniki tako presenečeni, da se niso mogli pravočasno postaviti v bran, a tudi obramba ob pri-

liki drugega napada je bila brezuspešna. Vsi trije bombniki so se nepoškodovani vrnili v svoja oporišča. Tekom včerajšnjega dneva so finski bombniki napadli tudi sovjetske baze pri Petsamu, v Murmansku in železniško progo Murmansk-Leningrad. Obe bazi, posebno ono v Murmansku, so Finci popolnoma uničili. V Murmansku so nastale strahovite eksplozije bencinskih zalog. Vse mesto je bilo zavito v gost in neprediren dim. Nasprotno pa so sovjetska letala napadla več finskih železniških križišč, kjer so povzročila sicer znatno škodo, a vendarle takega značaja, da jo je bilo mogoče kmalu popraviti.

Akcija finskega bataljona smrti

HELSINKI, 5. jan. Exchange Telegraph. O katastrofah, ki so zadele sovjetske vlake na progi Leningrad-Murmansk, je sedaj ugotovljeno, da jih je povzročil finski »bataljon smrti«, ki je prodiral globoko na sovjetsko ozemlje in operira sedaj za hrbtom sovjetskih čet. Te čete so prišle celo že do sporedne proge, ki vodi iz Murmanska v Uhto in povzročile, da

sta dva sovjetska vlaka iztrila in je bilo pri tem izredno veliko število žrtev. Prav tako so zažgale tudi nek bencinski vlak. Finski »bataljon smrti« povzroča sovjet-skim četam velike preglavice, vendar je njegov položaj tak, da ne more mnogo upati na to, da bi se kdo izmed njegovih pripadnikov živ vrnil na Finsko.

Težaven položaj finskih čet

HELSINKI, 5. jan. Havas. Časnikarji, ki so se vrnili iz Viipuri, izražajo svoje obžalovanje, da je to mesto navzlic hudemu bombardiranju od sovjetskih letal in daljnostrelnih topov ohranilo svoje normalno lice. Vse javne službe funkcionirajo redno. Nek finski častnik, ki je prišel s karelijske fronte, pripoveduje, da so rdeče čete včeraj na področju Muolalervilla izvršile več močnih napadov. Finske čete imajo zelo težek položaj. Vsi častniki in vojaki stojijo že tri tedne stalno na fronti, potem ko so imeli samo tri dni odpočitka. Vendar ni slišati od

nobene strani kake pritožbe. Ruski napadi se izvajajo v množicah, toda manjka jim tiste sile, ki jo daje hrabrost. Ruska artilerija bombardira silovito po cele ure izpraznjeno ozemlje in gozdove, kjer se skrivajo finski vojaki. Bilo pa je tudi primerov, ko je ruska pehota v masah prešla v napad brez vsake artilerijske priprave.

Izjava finskega poslanika v Londonu

LONDON, 5. jan. Reuter. Finski poslanik v Londonu, Gripenberg, je izjavil novinarjem, da se Finci bore na osmih frontah, da pa sovražnik stvarno nikjer ni dosegel uspehov. Osebnostno pozna maršala Mannerheima in meni, da so poročila, ki jih izdaja finsko vrhovno poveljstvo, skrajno zmerna.

MOSKVA, 5. jan. DNB. Poročilo leningrajskega vrhovnega poveljstva javlja, da na fronti ni bilo posebnih dogodkov.

LONDON, 5. jan. Angleška vlada je pripravljena, da v smislu sklepov Zveze narodov čimbolj pospeši dobavljanje orožja Finski. Pri vsem tem je pa treba računati najprej na potrebo Velike Britanije.

WASHINGTON, 5. jan. Havas. Poslanstvo Zedinjenih držav Severne Amerike v Rigi je potrdilo vest, da bodo USA poslale konec januarja Finski 400 letal, ki jih bodo vodili ameriški piloti.

Mandžursko-sovjetski železniški sporazum

MOSKVA, 5. januarja. Havas. Po poluradnih sporočilih je japonsko-ruski sporazum od 31. decembra 1930 obvezal japonsko vlado, da dovoli mandžurski vladi, da plača 4. januarja 1940 zadnji obrok odkupnine za vzhodnokitajsko železnico. Tako je predstavnik mandžurskega poslanstva skupno z zastopnikom mandžursko-japonske industrijske banke izročil včeraj ruskemu veleposlaniku v Tokiu Smetanjinu ček za 5 milijonov in 800 ti-

soč jenov. S tem je bila pravočasno izpolnjena prva točka tega sporazuma.

MANDŽURIJA PLACALA SSSR PRE-VZETO ŽELEZNICO

MOSKVA, 5. jan. DNB. Agencija Tass javlja, da je vlada Mandžukua izplačala 5.800.000 jenov za kitajsko vzhodno železnico. Izplačilo je bilo izvršeno v sovjetskem poslaništvu v Tokiu. S tem je likvidirano vprašanje, ki je dolgo vznemirjalo odnose med Rusi in Japonci.

Nemški glas o položaju na Baltu

BERLIN, 5. jan. DNB. »Berliner Börsenzeitung« prinaša članek o položaju v severni Evropi in pravi, da so Estonija, Letonija in Litva postopale modro, ko so sklenile medsebojne pogodbe pomoči s sovjetsko Rusijo. List opozarja na novoletni govor estonskega zunanjega mini-

stra, ki je naglasil, da je pakt z Rusijo pokazal dobre strani in da obe državi lojalno izpolnjujeta prevzete dolžnosti. Pakt ne ograža estonske suverenosti, kar je tudi najboljši dokaz, da so vse simpatije nekaterih držav z »zatiranimi« baltiskimi državami odveč.

Konec nemštva v Kanalski dolini

TRST, 5. jan. Med 185.366 Nemci, ki so se izjavili za preselitev iz Italije v Nemčijo, jih je tudi 2305 iz videmske pokrajine, večinoma iz Kanalske doline, ki je bila po svetovni vojni kot bivši del avstrijske Koroške pridružena Italiji. Večinoma so iz Trbiža, ki bo s tem popolnoma izgubil svojo nemško zunanost. Ti Nemci so živeli doslej med slovenskim prebivalstvom Kanalske doline in med tja priseljenimi Nemci. Mnogi med njimi so potomci slovenskih prednikov.

MANIFESTACIJA ZA ANGLIJO TUDI V MONTEVIDEU

MONTEVIDEO, 5. januarja. Reuter. — je bil včeraj prirejen slovesen sprejem na čast angleškega podadmirala sira Henryja Harwooda, ki je prispel semkaj na križarki »Ajax«. V svoji zahvali je podadmiral rekel med drugim, da so angleški mornarji, ki so padli v bitki pred La Plato, dali svoje življenje tudi za svobodo pomorske trgovine južnoameriških držav. Množica po ulicah je prirejala podadmiralu viharne ovacije.

TRGOVSKO-KLIRINŠKI SPORAZUM MED NEMČIJO IN FINSKO

HELSINKI, 5. jan. Havas. Predsednik republike je odobril podaljšanje trgovinske pogodbe in kliringa med Nemčijo in Finsko za letošnje leto.

NEMŠKO-MADŽARSKA TRGOVINSKA POGAJANJA

PARIZ, 5. jan. Havas javlja iz Budimpešte: Opolnomočeni minister dr. Klodius, direktor oddelka za trgovinske sporazume, je dospel v Budimpešto, kjer bo sodeloval pri obnovitvi nemško-madžarskega trgovinskega sporazuma, ki je potekel 31. decembra.

Vojna se ne sme končati s kompromisom

Komentarji o Rooseveltovem govoru v ameriškem tisku — Zedinjene države ne nameravajo sodelovati v vojni, zahtevajo pa obnovo sveta na podlagi demokratičnih svoboščin

NEW YORK, 5. januarja. Reuter. Celokupni ameriški tisk pozdravlja najtopleje Rooseveltov govor v kongresu. »New York Times« piše, da je Amerika prav tako svet Američanov, kakor je Evropa svet Evropejcev. Amerika brani zato svojo lastno civilizacijo in ne želi, da bi tam padale bombe kakor dež in da bi vladala finančna zmeda. V teh kritičnih časih ima Amerika posebno nalogo in ulogo, katero bo do konca izvršila. Ta naloga in uloga je očuvati in ako mogoče pospešiti ter okrepiti možnost obnove sveta. »New York Herald Tribune« pravi, da je opisal Roosevelt mednarodni položaj z markantnimi besedami. Pristaši izolacije ne bodo mogli tako na-

glo najti besed, s katerimi bi Rooseveltu odgovorili. Prav tako odločen je bil Roosevelt v vprašanjih notranje politike. Radiofonska oddajnica Raymond Gramme Swing je pa dala sledeči komentar Rooseveltovega govora: »Evropa bo morala izvesti določene zaključke iz predsednikove poslanice. Prvi zaključek je, da ni verjetno, da bi Amerika hotela sodelovati v vojni. Drugi je, da je vlada Zedinjenih držav trdno odločena podpreti vsa miroljubna prizadevanja v Evropi. Tretji je, da stoji Amerika na stališču, da se vojna ne sme končati s kakršnim koli kompromisom, ampak morajo biti zagotovljene demokratične svoboščine. Četrti zaključek pa je, da pričakujejo Ze-

dinjene države priložnost za sodelovanje pri miroljubnih akcijah, ne mislijo pa sodelovati pri mirovni konferenci.

WASHINGTON, 5. januarja. Havas. Kongres je sprejel Rooseveltovo poslanico in sam preračun s splošnim zadovoljstvom. Republikanci izražajo željo za uravnoveženo bilanco, demokrati pa naglašajo vladno pomoč brezposelnim in poljedelstvu. Oboji so mnenja, da pomeni politika Roosevelta spretno taktiko, ker je določil državni dolg za l. 1941 na višino 45 milijonov dolarjev in prenesel vso odgovornost za to na kongres. Mnenja so, da bo lahko prišlo do notranjega kompromisa v zmanjšanju letnega deficita brez novih davščin.

Goering gospodarski diktator Nemčije

BERLIN, 5. jan. DNB. Maršal Goering je prevzel včeraj v svoje roke vrhovno upravo vojnega gospodarstva ter postal najvišja instanca na tem področju. Ob enem se je ustanovil vrhovni gospodarski svet, v katerega pošlje svoje zastopnike vsa nemška gospodarska oblasti. Namestnik maršala Goeringa v vodstvu gospodarstva je postal državni tajnik Koerner.

IRSKI PROTITERORISTIČNI ZAKON
DUBLIN, 5. jan. Reuter. Irski senat je osvojil zakonski predlog, ki je že bil sprejet v parlamentu in odloča koncentracijska taborišča za vse protidržavne elemente. Zakon bo jutri podpisan tudi predsednik republike. Senat je odgoden do 21. februarja.

Maribor, 5. januarja.

V minulih dneh se je razvnela po listih polemika o srbskem vprašanju v banovini Hrvatski. Pri tem je bilo naglašeno, da so Srbi na Hrvatskem razcepljeni na štiri stranke, katerih vsaka bi pa želela imeti prvenstveno vlogo pri odločanju njihove bodočnosti.

Samostojna demokratska stranka je bila po svojih predstavnikih še preden se je odcepila od Demokratske stranke, pa vse poslej prevladujoča predstavica političnih težnjav na Hrvatskem. Tradicionalna je njena vloga zvestega sodelovanja s HSS, odkar so počili usodni streli v parlamentu. Nje politiki so bili krepki poborniki skupnih pravic in enakopravnosti že davno pred svetovno vojno, ko so bile sedanjim srbijskim strankam razmere na Hrvatskem kaj oddaljen pojem. Hrvatsko-srbska koalicija je žela v saboru že takrat lepe uspehe ter nakazala pot, kako je treba iti k sporazumu.

Vprav letos bo minilo 30 let, ko se je bilo sprožilo v hrvatskem saboru srbsko vprašanje. Hrvatsko-srbska koalicija, ki je bila ustanovljena l. 1903, po padcu bana Khuena, je zmagala že 1906. nad madžarsko Narodno stranko. Frankovski ban baron Raich je 1908. uvedel strahovit protisrbski režim na Hrvatskem. Kljub temu je hrvatsko-srbska koalicija pobrala pri tedanjih volitvah od 88 mandatov 66 mest.

Leta 1910. je z zaupanjem te koalicije prišel za bana Nikola Tomašić, ki je na zgodovinski seji sabora 19. marca 1910 naglasil narodno slovo Hrvatov in Srbov. Tri dni kasneje je na zasedanju sabora vstal Stjepan Radić in izjavil, da »je govoril ban iz srca vse javnosti. Po dolgi borbi je treba priznati, da tudi najnaprednejši del srbskega naroda ljubi hrvatsko domovino in se bori za hrvatsko državo. Srbsko vprašanje ima tri strani. Gospod ban ima prav in večina mu priznava, da smo etnično en narod. Jasno je, da na Hrvatskem ne sme biti srbske politike, ki bi bila nasprotna hrvatski narodni politiki. To vprašanje je hrvatsko in srbsko. Srbi so svoja čustva prilagodili dolžnostim do hrvatske domovine. Ko so me vprašali, kje imam garancije za zmago v naši borbi, odgovorjam, da imam samo eno zagotovilo, za katero pa sem pripravljen dati svojo glavo in to je: Ko so trije Franki razdirali Hrvatsko, so bili trije Pribečevići pripravljeni iti za Hrvatsko na vešala. Srbski samostanci niso dovedli v sklad samo svoja srbska narodna čustva s hrvatskimi, storili so, kar je mnogo težje, povezali so svoje srstvo v skladu s hrvatsko državnostjo...«

Sodelavec Stjepana Radića, kmetski poslanec Vinko Lovrečković je v saboru 21. aprila 1910 med drugim dejal: »V našem kmetskem svetu živimo Hrvatje in Srbi kakor bratje, zato bi želeli, da gospodje ne prinašajo mržnje med nas. Živim v belovarskem okraju, blizu mene je pravoslavna župa Gornje Sredice, kjer se vsi ljudje čutijo Srbe. Pa čujte, kako mi živimo. Ko je katoliški božič, gredo vsi Srbi v našo cerkev, kadar je pravoslavni, pa vsi katoliki v njihovo.« Radić je tedaj vzkliknil proti frankovcem: »To so duhovniki, vi ste pa slabši od poganov.«

Debato o srbskem vprašanju je zaključil voditelj Srbske samostojne stranke na Hrvatskem pok. Svetozar Pribečević, ki je med drugim naglasil: »Vsi objektivni elementi, ki tvorijo sestav pojma narodnosti, so pri Srbih in Hrvatih isti. Mi Srbi, ki pripadamo Srbski samostojni stranki, smo po svojih kulturnih in političnih pogledih bližji bratom Hrvatom v koaliciji nego n. pr. srbskim radikalom. Pravim, da smo eno, iz tega pa še ne izhaja, da se moramo odreči svojih narodnih imen. Nasprotno, kar nam je zgodovina zapustila, moramo visoko spoštovati in storiti vse, da bosta obe imeni na vsem našem narodnem področju enakopravni. Ne zahtevam enakopravnosti samo za Srbe nego sem zato, da Srbi priznajo enakopravnost tudi Hrvatom. V Bosni je relativna večina srbska, toda ona ne more pojesti bosanskih Hrvatov, in če smo za stališče enakopravnosti, morajo tudi Srbi dati ono, kar zahtevamo mi od vas. Visoki sabor naj bo prepričan, da nas ne bo nihče spravil s te patriotične poti, negobomo tudi nadalje

Za zблиžanje Italije s Sovjetsko zvezo

LONDON, 5. januarja. Exchange Telegraph. Po vesteh iz Berlina se Nemčija v zadnjih dneh na vse načine trudi, da bi izravnala nasprotstva med Italijo in Sovjetsko zvezo, ki ogražajo nadaljnji razvoj nemško-sovjetskih akcij. Berlin skuša prepričati Rim, da je mogoče uskladiti tudi sovjetske in italijanske interese in doseči popolno sodelovanje. Na drugi strani se pa trudi v Moskvi doseči to, da bi se opustili vsi načrti proti Romuniji. Sovjetska zveza naj bi ostala z svojimi akcijami na evropskem severu in naj ne bi posegala na jugovzhod. Tudi nemški tisk, ki je pisal dolgo pretežno o nemških in sovjetskih interesih na evropskem jugovzhodu, piše sedaj s posebnim poudarkom o italijanskih interesih na Balkanu. Ali se bo Nemčiji posrečilo doseči izravnavo med Sovjetsko zvezo in Italijo, zaenkrat še ni mogoče prerokovati, toda eno je gotovo, da so izgledi za to več ko minimalni. Pri tem namreč ni mogoče pre-

zreti, da se Italija prav sedaj trudi, da bi utrdila svoj položaj na evropskem jugovzhodu s tem, da bi pomirila Madžarsko in Romunijo. Tem unamenu služi sedanjí obisk madžarskega zunanjega ministra grofa Csakyja v Italiji, kamor bo prispel v kratkem tudi romunski zunanji minister Gafencu.

CSÁKYJEVA POT V ITALIJO

RIM, 5. jan. DNB. Danes bo došel v Benetke madžarski zunanji minister Csáky, ki potuje v San Remo. Priredili mu bodo na čast vrsto svečanosti. Italijanski listi prinašajo komentarje madžarskega tiska, ki polaga na potovanje Csákyja v Italijo največjo važnost. Uradno se še nič ne ve o sestanku grofa Clana s Csákyjem. Mnenja pa so, da se bosta zunanja ministra gotovo sestala in posvetovala o prilikah v Podonavju in na Balkanu. Računajo, da bo Csáky potem obiskal še Mussolinija.

Nemški odgovor na ameriški protest

NEWYORK, 5. januarja. Reuter. Tu se je zvedelo, da so vlade nekaterih južno-ameriških in srednjeameriških držav že prejele odgovor iz Berlina na skupno protestno noto 21 ameriških držav, poslano vladama v Londonu in Berlinu zastran pomorske bitke pred La Plao, ki se je odigrala v mejah takolimenovanega varnostnega pasu, določenega na vseameriški konerenci v Panami. Berlinska nota pravi v glavnem, da je nemška vlada preučila skupno noto ameriških držav in da bo na podlagi poročila pristojnih pomorskih oblastev v svojem končnem od-

govoru razložila ves potek dogodka, ki se je odigral 13. decembra v južnoameriških vodah.

ANGLEŠKI ODGOVOR NA AMERIŠKI PROTEST

WASHINGTON, 5. jan. Reuter. Kakor se je izvedelo, je angleška vlada v odgovoru na protest vlade USA izjavila, da je voljna razgovarjati o postopku v posebnih primerih, v katerih se bo dopustilo odpošiljanje nemškega blaga v Združene države Severne Amerike, v kolikor bo šlo za pošiljke, na katerih je posebno interesirana sama vlada USA.

Uporabljanje zaplenjenih ladij

LONDON, 5. januarja. Reuter. Anglija so zaplenjene ladje uporabljala za prevažanje tovora v svojih vodah. Ladje bodo dejansko ostale še nadalje v upravi lastnikov, in vlada bo vodila kontrolo le nad zaplenjenim blagom, lastnikom ladij bo pa krila ev. poslovne izgube v prometu.

Angleški izvidniški poleti nad Nemčijo

LONDON, 5. februarja. Reuter. Po sporočilu letalskega ministrstva, so angleška letala napravila uspešen ogledni polet nad severozahodno Nemčijo. Navadni patruljni poleti so bili izvršeni tudi nad nemškimi letalskimi oporišči na Helgolandu in okoliških otokih. Vsa angleška letala so se srečno vrnila.

ODGODITEV ANGLEŠKE IZDAJE BELE KNJIGE

LONDON, 5. jan. Diplomatski krogi menijo, da Bela knjiga o angleško-sovjetskih pogajanjih v Moskvi l. 1939 v 10 do 15 dneh še ne bo objavljena. Mnenja so, da je odložitev objave v zvezi z diplomatsko aktivnostjo po evropskih prestolnicah glede usode srednje Evrope, direktno ogrožene od sovjetske Rusije.

UPEPELITEV KONSTRUKTERJA FOKKERJA

NEWYORK, 5. januarja. Sinoči so bili na najslavesnejši način v Boboekenu sežgani posmrtni ostanki slavnega konstrukterja letal Antona Fokkerja, ki je umrl 23. decembra lanskega leta. Posmrtni ostanki so bili prenešeni v krematorij v dragoceni rakvi. Pepel je bil nato spravljen v urno in bo prepeljan v Holandijo, kjer bo slovesno sprejet. Doslej še ni določeno, v katerem holandskem mestu bo počival Fokkerjev pepel.

ODMEVI MONAKOVSKEGA ATENTATA

AMSTERDAM, 5. jan. Havas. V kratkem bodo uradno objavljeni rezultati preiskave proti obema višjim angleškima uradnikoma, ki sta bila ugrabljena pri Venlou v Holandiji in odpeljana v Nemčijo. Kakor poroča »Telegraph« iz Berlina, je preiskava ugotovila, da nista bila ne posredno ne neposredno vpletena v monakovski atentat. Obožena sta samo, da sta organizirala v Holandiji skupaj z nemškimi »reakcionarji« društvo, katerega namen bi bil vršenje sabotaže v Nemčiji. Dan razprave proti Elserju, ki je vzdal peklenjski stroj v steber monakovske meščanske pivnice, doslej še ni določen.

BREZUSPEŠEN NAPAD NA ANGLEŠKI PARNIK

PANAMA, 5. jan. Reuter. Parnik »Teakam Star«, ki je zaplul v Panamski kanal, je bil po izjavi kapitana v angleških vodah napaden od nemškega bombnika. Letalo je vrglo na 11.440 tonsko ladjo več bomb in streljalo iz strojnice na krov. Ob tej priliki je bil težko ranjen en radiotelegrafist. Protilletalski topovi, s katerimi je ladja oborožena, so takoj stopili v akcijo in pregnali sovražnika.

BOSILOV PRI MOLOTOVU

MOSKVA, 5. jan. Stefani. Molotov je sprejel šefa bolgarske delegacije, finančnega ministra Bosilova.

PROMET NA DONAVI USTAVLJEN

BUDIMPEŠTA, 5. jan. Stefani. Veliki kosi ledu plavajo po Donavi. Ustavljen je ves promet.

Vremenska napoved. Pretežno oblačno vreme. V planinskih krajih bo morda snegilo. Včeraj je bila najnižja temperatura — 6, danes — 11,4, opoldne — 4,4.

Borza. Curih, 5. januarja. Devize: Beograd 10, Pariz 9,92, London 17,50, New York 44⁵/₈, Milan 22,50, Berlin 178,60, Praga 5,30, Budimpešta 3,35, Bukarešta 3,30.

Donavi zadiski

Dr. Mačkove čestitke Srbom

Za pravoslavni Božič je podpredsednik vlade dr. Maček napisal v »Novi Riječici« med drugim: »Bratje pravoslavni Srbi! Glejte, zopet prihajajo svetli prazniki rojstva Sinu božjega. Proslavili smo in proslavili bomo letos ta praznik v božičnem razpoloženju zato, ker smo odstranili s prsi težko moro bratrskega razdora, ki bi malone postala naša skupna nesreča. Sporazum bi ne bil mogoč, če ne bi že nekoliko let pred tem spopadom tako srbski kakor hrvatski narod ponovno pokazala v najtežjih razmerah najodločnejšo voljo, da skrajšata bratstvo morno vojno. Mir, ki smo ga ustvarili s svojimi hiši, je najmočnejše jamstvo, da spoštovan tudi od vsakega tretjega. Zanim, da bi veliko započeto delo bilo izvršeno za našo srečnejšo bodočnost.«

Skrbi za Srbe na Hrvatskem

Pod tem naslovom odgovarja senator SDS Sava Kosanović v »Novi Riječici« na razna namigavanja o zapostavljanju srbskih interesov na Hrvatskem ter ugotavlja med drugim: »Srbi na Hrvatskem so postali že v zadnjih letih habsburške monarhije močan politični činitelj. V združnici s Hrvati so bili enakopravni faktor, delujoč za velike cilje zedinjenja. Resoluciji KDK iz l. 1928 in 1932 sta najdragocenejši dokument, ki potrjuje, kako je bila v Zagrebu tudi v času najhujše diktature ohranjena ideja države in sodelarstva Srbov s Hrvati. Režim je imel namero, da udari misel države, da ni uspel, je zasluga tistih, ki so se postavili pred njega s svojimi prsi. Srbstvo na Hrvatskem je dobilo velike izkušnje zgodovinske važnosti. Oropano vseh pravic iz Beograda, z valom, ki je bil avtoriziran, na čelu, izkoriščano, korumpirano, harangirano, osvojevano v očeh Hrvatov, ponižano — je moralo nositi odgovornost za vsa zla dela proti Hrvatom. Toda, koalicija Radić-Pribečević, z jedrnic Samostojnih demokratov in HSS, je nasledila misel koalicije in ustvarila sporazum že pred 12 leti. Ta koalicija lahko reši ne le problem Hrvatske, nego problem Jugoslavije. Kmetstvo demokratijske koalicije nosi v sebi prerođ Jugoslavije in Balkana. Edino ta misel lahko da ideološko moč Jugoslaviji v današnjih težkih časih. Srbstvo na Hrvatskem je stalo rame ob ramenu s Hrvati proti Pešči, še odločnejše bi moralo zdaj v interesu države stati v boju proti tistim, ki so hoteli iz Beograda napraviti drugo Pešto.«

Manifestacijski zbor KDK v Oguinu

V Ogulinu, kjer je bil pred dnevi zbor JRZ, bo po sklepu vodstva KDK še ta mesec velik zbor, na katerem bodo manifestirali odločno politiko sporazuma med Hrvati in Srbii, piše »Nova Riječica«.

Sestenek Balkanske zveze

Romunski zunanji minister Gafencu je izjavil novinarjem, da bo kot sedanjí predsednik Balkanske zveze sklical znanje ministre balkanskih držav na sestanek v Beogradu dne 8. februarja. Na vprašanje, če bo poslala tja tudi Bolgarija svojega opazovalca, Gafencu ni odgovoril. Gafencu bo v kratkem potoval v Rim. Nekateri listi namigavajo, da je Italija začela z novo diplomatsko akcijo za zблиžanje med Romunijo in Bolgarijo.

»Vrnimo se k narodu«

Pod tem naslovom piše vseučiliški profesor dr. Mihajlo Ilić v beograjskem »Napredu« med drugim: »Parlamentu so očitali, češ da počasno opravlja svoje posle. Če je res počasen, bi ga bilo treba pospešiti ter njegovo mašinerijo poenostaviti. Toda pri nas so storili vprav narobe s tem, da so ustanovili senat. Čeprav je osrednje urejevanje po parlamentu imelo svoje hibe, je pokazalo te še več urejevanje po osrednji vladi. Posle je treba prenesti iz središča ven. To se zdaj dela z organizacijo banovin. Ko bodo organizirane vse tri banovine, tedaj bodo njihovi zakonodajni zbori razbremenili osrednji zakonodajni zbor ter tako omogočili uspešno delo.«

Akademski ples 5. januarja

z brati Hrvati nadaljevali politiko koalicije. Nikoli nismo v tej borbi gledali na specialne svoje interese, ne bomo tudi v bodoče. Ako pa zahtevamo za sebe enakopravnost in spoštovanje srbskega imena, zahtevamo isto za hrvatsko ime tam, kjer odločajo Srbi, kjer so Srbi v večini...«

Takšno je bilo hrvatsko-srbsko sodelovanje pred vojno. Ali ni po zgodovinskih in političnih vidikih edino pravilno, da sta HSS in SDS nadaljevali to, kar je bilo zasnovano že davno pred zarjo našega osvobođenja, ter z usvaritvijo sporazuma okrepili državo na najkvalitetnejših tleh skupne domovine? — Jne.

Politični pokreti in Slovenci

Dr. Igor Rosina

Politični pokret, ako naj zajame ves narod, mora ustvariti pri svojih pripadnikih predstavo o povsem drugem, novem in boljšem življenju. Brez fantazije ni mogoče vladati narodov, je poudarjal Napoleon, in politična grupacija, ki hoče zaslužiti ime gibanja, mora imeti notranjo silo, ustvariti povsem novo življenjsko koncepcijo za svoj narod in za posameznika, ki mu vznemirja fantazijo in ga privlači z magnetično silo. Samo taka gibanja, potem ko pridejo do oblasti, so v stanju, da dajo novo vsebino narodnemu življenju in mu preusmerijo usodo.

Pomislimo na demokratsko weimarsko Nemčijo v prvem desetletju po svetovni vojni in na za tedaj skoraj vsakomur naravnost fantastični zasnitek tretjega rajha; kako smešna se je vendar zdela ta predstava tretjega rajha, narodno-socialistične sedanje Nemčije, še onemu gospodu predsedniku kazenskega senata, ki je zasliševal kot obtoženca sedanjega vodjo nemškega naroda še leta 1924 po ponesrečenem monakovskem puču. Toda prišel je dan, ko je zajela predstava o novem »nevarnostnem življenju« množice in leta 1930. je število sedežev narodno-socialistične stranke v rajstagu skočilo od 22 na 107. Prišel je tretji rajh, ki je iz temelja spremenil vse javno in zasebno življenje nemškega državljan in to v toliki meri, da je postala weimarska Nemčija še samo podoba iz sanj.

Tudi pri nas imamo podoben primer. Stara Srbija Obrenovičev je bila Srbija državnega sveta, visokega uradništva in kapetanov; radikali s svojo koncepcijo samouprav, demokracije in kmetско-socialnimi parolami so bili rušilci avtoritete in sanjanci; kralj Milan jim je pristal na od njih predloženo ustavo, ker je bil trdno prepričan, da je voditi državo po takih načelih razbrzdanosti nemogoče in da ga bodo prosili čez dve leti nazaj. In vendar je neposredno na strogo avtoritativno kapetansko Srbijo Ristića in Garašanina vstala demokratska Srbija, ki je pokazala življenjsko sposobnost, daleko nadmočno kateremu koli prejšnjemu režimu. Še danes boš našel v ministrski predstavi srbijskega seljaka v opankah, ki bo energično zahteval, da govori »z našim ministrom« in legendarno svobodoljubje, samozavest in demokracijo šumadijskega kmeta je sad te politične preusmeritve.

V podobni in verjetno še dalekosežnejši preusmeritvi je danes Hrvatska. V fantaziji hrvatskih kmetov množice uspelo Stjepanu Radiću stvoriti predstavo o povsem novem, lepšem, človeka vrednejšem življenju, predstavo o oni »seljački, človečanski, mirotvorni« Hrvatski, ki pa je vendar dobesedno hrvatskega kmeta prebudila v življenje. Tu gre v pravem pomenu besede za renesanco, za duhovni prerod; šele preko tega kulturnopolitičnega gibanja se je hrvatski kmet spoznal kot osebnost, kot individuum in iz prejšnjega polna postal politični faktor in ustvarjalec svoje usode. Društveni ideal te seljačke Hrvatske, ki je skozi trideset let z nezmanjšano silo živel v duši hrvatskega kmeta, je danes v prvih početkih realizacije. Ustvarja se nekaj povsem novega in nobenega dvoma ni, da bo ta nastajajoča nova Hrvatska iz temelja druga, kakor je bila ona, ki nam jo opisuje n. pr. Krleža.

Ni čuda torej, ako magnetična sila tega pokreta priteguje vedno bolj tudi slovenskega kmetkega in malega človeka sploh. Čeprav namreč so naše narodne množice »civilizatorno dosegle izredno mnogo« — v tem pogledu smo od onih malih »brezzgodovinskih« narodov, ki so jih ideje francoske revolucije poklicale v življenje, morda edinstven primer v Evropi —, vendar še nimajo tiste osnovne zavesti, ki šele napravi narodno skupnost za politični narod v pravem pomenu besede, zavest namreč, da so v stanju iz sebe samega, iz svojih lastnih moči ustvarjati si svoje socialno in društveno življenje in nanj kot politični faktor odločilno vplivati. Neizmerne pa je važnost, ki za vsak narod, ako imajo njegove narodne mase tako zavest političnega

subjekta. Kajti vsaka tuja zasnova in propaganda bo naletela tu na samozavest in smodgovornost gospodarja na svojem.

Kakor pa eksistirajo kulturnopolitični pokreti, ki so v stanju zadostiti temu osnovnemu zahtevku politične vzgoje kakega naroda, tako so tudi taki, ki tega od vsega začetka niso v stanju, ker so preveč zgrajeni na avtoriteti od zunaj. Vsekakor ni dobro, če ima narod pri kakoli kulturno-politični odločitvi kot zadnjo utemeljitev v rezervi smo ono: »gospod že vedo, kaj hočejo«. Vsako zaupanje je dobro, toda zaupanje v sebe samega najboljši, ker bo edino ono preneslo tudi težko obremenitev ko ne pričakuje olajšanja od zunaj temveč iz sebe samega in svoje volje. Miselnost narodnih množic

mora biti podobna miselnosti gospodarja, ki se čuti dovolj sposobnega, da popravi, kar je popravila potrebno, ne miselnosti nameščenca, ki si bo iskal gospodarja po boljši ali slabši plači. Z drugo besedo: narod se mora čutiti ustvarjalcem svoje usode, kot subjekt, ne kot objekt politike.

Danes slovenski kmet in mali človek sploh gledata tako simpatično na hrvatski kmetški pokret, ne radi popuščanja na svojem slovenstvu, temveč ker išče ta notranje opore tam, kjer je ta človek že dosegel samozavest odločilnega političnega faktorja, ki se čuti subjektom narodne volje in ki si ustvarja svojo politično koncepcijo, tako kot odgovarja njegovi zamisli in čustvovanju.

Vzgoja in prosveta ob severni meji

Mirko Vauda

Narod, ki hoče svojo narodnost nepogrešno ohraniti, se mora podvreči narčni telesno-duševni vzgoji in narodnogospodarski ekonomiji. Narodnost je korenina vseh življenjskih izražanj vsakega naroda. Nje niso ustvarili ljudje, razvila se je organsko in je izliv tisočere enote, duše naroda. Narodnost korenini v slovenstvu, jugoslovanstvu in vseslovanstvu. Prirodnomu svetovnemu redu odgovarja, da se po skupni narodnosti vezani narodi združujejo v sklenjeni državni in kulturni zajednici. Prirodni svetovni red pozna le boj za obstanek, ne pozna odmorov in izmotavanj, obstaja le zakon splošne krambene obveznosti za vse življenje! Iz tega izhaja življenjsko geslo, ki se ga mora zavedati vzgoja, vzgojitelj in vzgojenec, namreč: vztrajna borba in delo! V tem toku in v tej smeri so potekale naše stoletne borbe za osvobodjenje, tako smo prišli do zedinjenja in v tej smeri mora iti vsa naša vzgoja k cilju zajednice, ki naj prej ali slej zedinj »vse Slovence pod streho hiše ene!«

Slovenska, jugoslovenska, slovanska narodna osebnost

Slovanska narodna osebnost je bila izražena v zadržni oblik, ki se značilno

loči od romanskih in germanskih družbenih odnosov. Bistvo in vrednota Slovanov je torej in mora ostati demokracija! To gledišče prenesimo kot temeljni stebel v svo narodno vzgojo, na vse poglavitne vzgojne činitele: rodbino, šolo, cerkev, družbo in društva!

Rodbina

Rodbina, ta najnižja in najvažnejša celica demokracije je najodličnejša in najodgovornejša vzgojna prvina. Rodbina je naravna zajednica dela in počitka, kot del naroda pa zajednica krvi in usode. Le v državi zajednici je dano sigurno jamstvo za zdrav in jak rodbinski razvoj. Tako sta rodbinska in narodna zajednica nerazdružljivi enoti. Rodbinske vzgojne sile se morajo izučinkovati tudi v šoli ter v stiku doma s šolo. Važnosti rodbine v vzgoji se je naše učiteljstvo zavedalo, saj je ravno obmejni Maribor žarišče gibanja za stik šole z domom.

Obmejni otrok, obmejna mladina

Obmejni otrok in obmejna mladina si morata pred vsemi svojimi tovariši v notranjosti države biti v svesti in zavesti, da pripadata veliki jugoslovanski narod-

ni in državni zajednici, za katero sta rojena, morata živeti, delati in se boriti do zadnjega diha. Vedeti morata, da je treba čuvati naše meje, našo last, naš narodni ponos! Naša deca in mladina morata doživljati in doživeti Jugoslavijo!

Zavednostni pouk

Zelo važen vzgojni činitelj pri vzgoji mladine k nacionalnemu mišljenju in čutenju je zavednostni pouk. Zavednost se ne da priučiti, zavednost mora biti doživljenja! Res je posredovanje orožne opreme za vsakega jugoslovana v zgodovini, zemljepisju, narodopisju, državljanskem pouku itd. neobhodno potrebno, ni pa ono še oblikovanje človeka. Pedagogika minulih let se je v tem motila. Zavednostne izobrazbe, kot rečeno, ni mogoče dajati, marveč jo je treba doživeti. Učitelja in vzgojitelja, šolskega in izvenšolskega, naj odklikujeta vidni dolžnostni čut in vsepriravna požrtvovalnost. Nacionalizem, kot svetovni nazor — ni mišljenje jaz-a, ampak zajedniško mišljenje! Pojmu zajednice je vse podrediti in vanj vse uvrstiti. Vsa vzgoja v slovenski, jugoslovanski šoli mora biti tudi s tega stališča zajedniška vzgoja!

Obmejne šole s svojim učiteljstvom

Obmejne šole s svojim učiteljstvom naj bodo vse bolj od ostalih znotraj države torišče domo- in bratoljubja. Vzgojajo naj deco, mladino in občane v zavesti, da so vsi baš zaradi svoje obmejne bližine poklicani k vsakočasni pripravljeno smotrno-zavestno zajedniško-bratvojni!

Ostala javnost

Dolžnost gojitve domo- in bratoljubja ter vzgoje malih in odraslih po načelu: vse za dom in za kralja! naj prešine ne le v besedah, marveč tudi v dejanjih vse ostale, odločujoče kulturne činitele: cerkev, tisk, slike, film, radio, vse kulturne in podobne ustanove ter naprave, društva in družbe! Vsi dolgujemo in bomo dolgovali odgovornost: sebi, narodu in zgodovini! Toli naglašena zajednica mora istotako dejansko biti doživljena na vzgledu vseh teh činiteljev! Današnja vzgoja naj v mladini vzbudi poslušnost, zvestobo, požrtvovalno pripravljenost, odgovornostno radost in tovarištvo-bratstvo ter ji istočasno otvori pogled za resnično smotreno-zavestno zajedniško življenje, s katerim oblikuje narodno zavednega, socialnega človeka!

Pomen in položaj Turčije v mednarodni politiki

Radivoj Rehar

V igri vclike mednarodne politike pripada sedanji Turčiji vloga, kakršna pritiče sicer le velesilam. Ta izredni pomen ji dajeta preteklost in geopolitični položaj. Iz preteklosti si je ohranila zavest nekaj mogočine in v vse evropsko, vzhodnoazijsko ter severnoafriško dogajanje usodno posegajoče otomanske velesile. Taka zavest, ki je globoko zakoreninjena v mentaliteti, se ne da v eni ali dveh generacijah zatreti. Podobna je zavesti aristokracije, ki sicer propade, ohrani pa kljub temu še dalje svoj stari ponos. V geopolitičnem oziru pa predstavlja tudi sedanja, močno pomanjšana Turčija državo izrednega pomena. Ta pomen ji daje prvič dejstvo, da pripada enako evropski kakor azijski celini; drugič, da meji na vzhodu na mogočno Sovjetsko unijo, na jugu na področja Velike Britanije in Francije, na zahodu na italijanski Dodekanes in v evropskem delu na zelo važno balkansko področje; tretjič pa, da je gospodar dardanelške in bosporske ožine, ki zapirata vstop in izstop iz Črnega morja.

Po vsem tem je razumljivo, da so se za njeno zavezništvo ves čas potegovali vodilne evropske velesile, ali pa so ji stale sovražno nasproti, hoteč uničiti njen važni in pomembni položaj. Igra, ki se je razvijala v zadnjih dvajsetih letih okoli nje, je bila izredno zanimiva in poučna za presojo tako trenutnega mednarodnega položaja, kakor težnji in namer posameznih velesil. Takoj po končani svetovni vojni, ki je prisilila Turčijo v položaj premaganih držav v zvezi z Bolgarijo, Madžarsko, Avstrijo in Nem-

čijo, sta jo hoteli dve izmed evropskih velesil še bolj oslabiliti. To sta bili Anglija in Italija, a tudi Francija, dasi bolj previdna ji ni bila preveč naklonjena. Anglija je celo podpirala Grčijo, ko se je zapletla z okrnjeno in oslabiljeno naslednico nekdanjega otomanskega imperija v krvavo vojno za maloazijske obale Egejskega morja. V tem položaju je iskala Turčija zaslombe v Sovjetski uniji, s katero je sklenila najtesnejše politično in gospodarsko sodelovanje kljub nasprotju med obema režimoma. Sovjetska unija je takrat omogočila Turčiji tudi gospodarsko obnovo, ki jo je terjalo stanje po izgubljeni svetovni in dobljeni grško-turški vojni. Predvsem ji je omogočila izvesti industrializacijsko petletko.

V teh in poznejših letih, ko je bila Sovjetska unija zaposlena s svojimi notranjimi zadevami in ko je bila Nemčija na tleh Italije pa šele v prvem razvoju, Anglija ni čutila potrebe, da bi si ustvarjala v Turčiji in sploh na evropskem jugovzhodu kakšne posebne pozicije, zato se tudi za sovjetsko-turško sodelovanje ni dosti brigala. Črno morje ji je bilo od rok, vstran od potov, ki so bili za njo važni. Na drugi strani pa tudi Turčija ni čutila potrebe po zblizanju z Anglijo, kakor ne kake nevarnosti s strani sovjetske unije. Več stoletna rivaliteta med staro Turčijo in staro, carsko Rusijo, je bila tedaj likvidirana. Toda nadaljnji razvoj dogodkov je pokazal, da ne za trajno. Evropska mednarodna politika je pričela dobivati vedno bolj novo, od prvega povojnega vse drugačno lice.

V srednji Evropi je vstajala polagoma

iz versailleskih ruševin nova obnovljena Nemčija, ki si je iskala predvsem izhoda na vzhod in jugovzhod. Usmerila je svoj pogled znova tja, kamor ga ji je kazal »Drang nach Osten« v času Hohenzollerncev. Italija je stopila istočasno na pot, ki naj bi jo pripeljala do ustvaritve imperija. Sovjetska unija se je pa pričela znova ozirati po imperialnih težnjah svoje prednice, carske Rusije. Vse to Angliji in Turčiji ni moglo ostati irelevantno. Posebno za Anglijo je dobil jugovzhod, predvsem evropsko-azijski morski prehod z Dardanelami in Bosporom, z novim razvojem nov in izreden pomen. Zanj je začutila isto Francija. Tako je bilo mogoče, da je l. 1936. konferenca v Montreuxu prav na pritisk Anglije likvidirala še zadnje ostanke severškega miru, t. j. demilitarizacijo Dardanel. Turčija je dobila na njej dovoljenje, da sme znova utrditi in vojaško zasesti morske ožine med Egejskim in Črnim morjem. Na tej konferenci je Sovjetska unija sicer sodelovala, toda pomenila je dejansko prvi večji razdor med njo in Anglijo, obenem pa tudi omajanje »tradicionalnega« turško-sovjetskega prijateljstva.

Kar se je pozneje dogajalo, je vodilo na eni strani do vedno večjega zblizovanja med Turčijo in Anglijo, na drugi pa do enakega postopnega oddaljevanja med Turčijo in Sovjetsko unijo. Ta razvoj je postal posebno viden že leta 1938., ko je Anglija prvič segla v svoje blagajne in pričela finančno in sploh gospodarsko podpirati Turčijo — proti Nemčiji in proti Sovjetski uniji obenem. Z angleš-

Kmeti na Slovenskem

Hrvatsko - slovenska vstaja 1573

Josip Mravljak / Po komaj udušenih uporih se je kmetijska raja znova dvignila

UPORI ZADUSENI.

Ko je dobil Herberstein še nova ojačenja (okoli 1000 mož), je krenil proti Savi. Pri Rajhenburgu je 22. julija prepejal vojsko na Kranjsko, kam pa se je potem obrnil in kaj vse je storil, tega ne vemo, poročila manjkajo. Gotovo pa je, da je upornike povsod potolkel in jih prisilil k pokorščini svoji gosposki. Koncem avgusta je bil upor tudi na Kranjskem docela udušen in mir vzpostavljen.

Voditelji upora so se deloma poskrili, deloma so zbežali na Benečansko, deloma pa so bili ujeti.

Zadnji boji so se vršili pri Brežicah v septembru. Ziga Dietrichstein je s svojimi dobro oboroženimi konjeniki napadel tam zbrane zadnje kmetijske upornike in jih popolnoma potolkel. Mnogo so jih pobili, nekoliko ujeti in potem usmrtili.

S tem je bil veliki kmetijski upor popolnoma udušen, sledile so še kazni za uporneže, ki so morali vso povzročeno škodo povrniti in še plačati nove, večje davke. To utegne tudi biti glavni vzrok praznin, ki se poslej pojavljajo v urbarjih.

KOLOVODJE V ZAPORIHI.

Konec leta so bili glavni voditelji upora na Gorenjskem: neki Zuzuk, kmet Klander in golšavi krojač iz Radovljice še zaprti v Ljubljani. Za nje

kim denarijem se je Turčija osvobodila sovjetskega vpliva izza njene petletke. Dogodki v letu 1939. so bili le nadaljevanje tega logičnega razvoja. Anglija in Francija, ki sta dali garancije Romuniji in Grčiji, sta si hoteli pridobiti prsto pot skozi Dardanele za primer spopada z Nemčijo v tem delu Evrope in sodelovanje Turčije. V ta namen je Francija odstopila Turčiji sandžak Hataj, ki je prej pripadal Siriji, Turčija je pa sklenila z njo in z Anglijo prijateljski in pozneje še vojaški pakt.

Pri sklepanju tega pakta je bilo sicer naglašano, da ni naperjen proti Sovjetski uniji, in celo v paktu samem je klavzula, ki pravi, da pakt ne velja za primer angleško-francoskega konflikta s Sovjetsko unijo. Toda že od samega začetka so — posebno v Moskvi — trdili, da je ta klavzula le slepilo in da jo popolnoma demantira tajni dodatek. To trditev precej potrjuje tudi dejstvo, da so se letošnja turško-sovjetska pogajanja za nov medsebojni politični in eventualno tudi vojaški aranžma razbila. Vstop Sovjetske unije na stran Nemčije in napad na Finsko (Finci so sorodniki Turkov), je položaj še znatno poostil. Sovjetska unija je ubrala pot imperialne politike nekdanje carske Rusije, na kateri je nujno trčala ob interese Turčije, v kateri so se tudi na novo prebudile stare težnje otomanskega imperija.

Po vseh teh dogodkih je danes Turčija popolnoma na strani Anglije in Francije ne le proti Nemčiji, ampak tudi proti Sovjetski uniji, s katero postaja razmerje vedno bolj napeto. Kdor pazno zasleduje razvoj mišljenja na zahodu, v Londonu in Parizu, je gotovo spoznal, da sta si Anglija in Francija že povsem na jasnem, da je raztegnitev vojne z Nemčijo še na vojno s Sovjetsko unijo za njiju neizbežna. Ta spopad je le vprašanje časa. Da ga še ni, je vzrok v tem, da je v interesu Anglije in Francije kakor Sovjetske unije, da se odgaja dokler bo pač mogoče. Toda dolgo ne bo več. Računajoč s tem, se pripravljajo nanj tako Sovjetska unija kakor Anglija, Francija in Turčija, katerim stoji ob strani še Irak, Iran in Afganistan. V tem primeru bo pa igrala prav Turčija najvažnejšo vlogo, ker bo predstavljala dejansko ključ do vsega vojnega položaja, saj bo le čez njeno ozemlje Sovjetska unija vojaško dosegljiva. Vse to daje Turčiji pomen, ki je v sedanjih igri mednarodne politike neprimerno večji, kakor bi ji pristajal po moči le srednje velike države.

so zahtevali stanovi smrtno kazen. Ali se je to izvršilo, pa ni znano.

Tako je končal prvi veliki slovenski kmetijski punt, ki bi bil mogel postati takratnim mogotcem nevaren, ko bi bili imeli kmetije dobro organizacijo, enotno vodstvo in boljše orožje. Cesar se je trudil, da bi odstranil vzroke nezadovoljstva. Stanovi o tem niso hoteli nič vedeti: bridka izkušnja jih ni nič naučila, — ničesar tudi niso pozabili.

IV. HRVATSKO-SLOVENSKI UPOR 1573.

Naslednji kmetijski punt, ki se je vršil leta 1525., je omejen v glavnem na Gorenje Stajersko, zato o njem tukaj ni treba razpravljati. Šele, ko so bile vse rane zaceljene in posledice zadnjega upora pozabljene, so se skupaj s hrvaškimi pobunili tudi naši posavski kmetje.

Kot vsem prejšnjim in poznejšim kmetiskim gibanjem, so bila tudi velikemu hrvaško-slovenskemu uporu posredni, a glavni vzrok velika breme, naklade, davki in tlaka, s katero je gosposka pritiskala na kmeta; neposredni vzrok pa je bil nečloveško ravnanje graščakov s podložniki. Glavno pozorišče upora je bilo vlastelinstvo Susedgrad, severno od njega stubiški okoliš in še dalje kranjski in štajerski predeli ob Savi.

Gospodar na Susedgradu (10 km zahodno od Zagreba) je postal l. 1566 po mnogih neprilikah in borbah z graščakinjo Heningovico madžarski plemenitaš in poveljnik konjenice v

Kaniži Franc Tahi. Deloma zaradi prejšnjega spora s Heningovico, v katerem so se tudi kmetje odločno postavili proti novemu graščaku, deloma že po svoji madžarski in vojaški naravi, deloma pa iz pohlepa in zlobe je Tahi strašno grdo, neusmiljeno odiruško ravnal s svojimi podložniki. Tahi je imel poleg vlastelinstva Susedgrad v lasti tudi graščino Statenberg pri Makolah. Kako nečloveško je ravnal s svojimi tamk. podložniki, naj v kratkih obrisih pojasnijo sledeči primeri.

TAHIJEVE SLEPARIJE

Ce je Tahi zvedel, da ima kdo denar, mu ga je moral „posoditi“ na povračilo „na Nikolovo“. Tako je zamačkal na povrnitev 11 fl in 20 tolarjev Juri Kelner iz Sp. Makol, Janže Kotnik iz Črešnjevca na 5 funtov denarjev, Doroteja Cvirner (tudi iz Črešnjevca) na 100 fl, Mihael Močangrad mu je posodil 700 fl, Pavel Bohorič 400 fl in še mnogo drugih.

Čeravno plemič, se ni sramoval, izposoditi si denar od kmetov; pa tudi delavcem zaslužka ni hotel izplačati. Dolgoval je Filipu Tkalcu iz Sp. Makol na delu 30 tolarjev, Filipu Lončarju za dobavo lončene posode v 4 letih za gradove Statenberg, Susedgrad, Stubico in Jablane (20 fl in precej naturalij), Simonu Varhiču 20 fl, majarci Katri plačo 4 let, Urbanu Kovaču za služek 15 let itd.

Ce so se podložniki protivilni izvršiti kakšno neobičajno ali brez pravice predpisano delo, so jih z najraznovrstnejšimi sredstvi k temu prisilili. Ste-

fana lončarja iz Makol so prisilili, da je moral delati opeko, zaslužka mu pa sploh niso hoteli plačati. Tomaž Uršič s Pohorja je dobil povelje, da mora tega in tega dne ustreliti jelena in ga pripeljati. Ker se mu to ni posrečilo, so ga vrgli v ječo in je moral plačati 12 tolarjev globe. Juri Krašič iz Zg. Makol se je branil, izvršiti neko krivično zahtevano vožnjo, pa so ga pahnil v ječo in ga kaznovali na 30 čebrov vina, in še več sličnih.

Mnogo je bilo tudi pritožb, da je v najdražjem letu 1570. zahteval dvakrat dajatev v pšenici: bogatemu Andreju Krojaču so odvedli biriči preko že plačanega davka še dva vola, kravo in konja, Jurija Pistorja iz Laporja je upravitelj prisilil, da je moral plačati 25 fl za plačila nezmožne podložnike, Filipu Zorku iz Lukovnjaka so vsilili župansko čast, in ker davkov ni mogel izbrati, je moral sam od svojega položiti 52 fl.

(Dalje prihodnjo soboto)

— Kdo je vam pa dovolil, vsesti se na moje žebli?

— Kakšni žebli vendar...

Iz preteklosti zajemajmo za bodočnost!

Pregledna slika XXX.V. letnika „Časopisa za zgodovino in narodopisje“

Ko je bilo na ustanovnem obnem zboru 18. marca 1903 oživotvorjeno »Zgodovinsko društvo za Slovensko Stajersko« v Mariboru, si njegovi pobudniki gotovo niso predstavljali, kolikšnega pomena in krepkega podviga za slovensko stvar bo njihovo dejanje na prelomu našega stoletja. In ko je naslednje leto izšla prva številka »Časopisa za zgodovino in narodopisje«, je bil s tem zgodovinskim seminarjem globoko zajetega gradiva slovenske tvornosti položen temelj za raziskavanje zakladov naše preteklosti, ki so, zbrani v nadaljnjih letnikih Časopisa, prispeli žive dokaze k pravnozgodovinski avtonomnosti našega človeka na spodnještajerskih tleh.

Ni bolj stvarnega dokaza o upravičenosti in znanstveni utemeljenosti obstoja Zgodovinskega društva in njegovega glasila v Mariboru kakor dejstvo, da je ledina slovenske zemlje v Podravju in na vsem prostoru tostran Save še vedno prepolna vprašanj in problemov, ki jih mora znanstvenik raziskati in prikazati v stvarni luči. Štiri in trideset letnik »Časopisa za zgodovino in narodopisje«, ki je pred dnevi izšel, je posegel globoko v tvorno preteklost ustvarjanja tihega društva kakor glasila že s tem, ko je na čelu bogatega gradiva prinesel globoko zajeto, do potankosti prikazano življenjsko pot, znanstveno ustvarjanje, poseganje v javno življenje, predvsem pa prepko sodelovanje pri polaganju temeljev naše mlade države največjega Mariborčana svoje dobe, prelata dr. Frana Kovačiča.

Banovinski arhivar, marljivi delavec naproučevanju naše preteklosti in zbiralec bogatega muzejskega gradiva v Mariborskem gradu Franjo Baš je postavil pred nas popolno podobo najvnetejšega sodelavca za društvo in časopis. Na 38 straneh je zbral bogato gradivo smernic, ki so napotile pok. Kovačiča k zgodovinskemu proučevanju naše zemlje, odkril je njegovo iniciativnost v Zgodovinskem društvu in pri Časopisu, za katerega je prispeval dolgo vrsto dragocenih razprav. Vsa Kovačičeva dela,

bodisi v člankih, razpravah ali samostojnih monografijah so zbrana v vzorno natančno življenjskem zrcalu, katerega druga polovica ima za vsakega Slovenca še posebej zanimive podatke o prizadevanjih pokojnega prelata za zedinjenje štajerske zemlje v svobodni Sloveniji.

Najboljši poznavalec krajevnih prilik in zgodovine, pok. Kovačič je kot član etnografske sekcije na mirovni konferenci v Parizu prispeval dokaze, da je Slovensko Stajersko geografska enota, ki je v zgodovini od Celjskih grofov do odporov proti habsburškemu centralizmu, do ilirizma in narodnopolitičnega preroda v drugi polovici XIX. stoletja vzdrževala trajne stike z jugoslovanskim vzhodom in manifestativno izrazila svojo voljo za združitev z Jugoslavijo. — Upravičeno tedaj trdi Baš, da ne bo mogel nihče zadostno poudariti podrobnega in samozatajevanja polnega dela, katerega je Kovačič izvršil kot narodnjak in znanstvenik.

Razprava dr. Frana Ilešiča o »P. Bernardu Mariborčanu, slovenskem pisatelju 18. stoletja« je prispevek, ki v večih poglavjih prikazuje udejstvovanje junija 1711 rojenega Mariborčana Ivana Antona Apostla, kasnejšega kapucina v Gornji Radgoni in Celju. Maribor je tedaj dal vrsto kapucinov, p. Bernard je s svojim slovenskim »Enchiridionom«, priročnikom za bolnike, ki obsega 41 krajših molitev v preglednem čistopisu in z nemško-slovenskim slovarjem dal dokaz, da je bil slovenski element v podravski prestolnici še pred našim prerodom zelo močan. Razpravo pojasnjujejo teksti v originalu, za našo etnografsko preteklost in jezikovno obzorje je pa posebno pomemben iz slovarja ponatisnjeni zemljevid »Vindije« z označeno severno mejo štajerske Slovenije, kakor jo je začrtal Bernard. Prispevek dr. Ilešiča je zelo zanimiv tako za zgodovinarja, kakor geografa in jezikoslovca, ki najde v bogati zbirki narodnih rečenic in slike tedanje dobe obilico poučnega gradiva.

V »Izvestjih« razpravlja Egon Baumgartner o numizmatični najdbi v Mariboru 1938 na glavnem trgu. Razpravo pojasnjuje več slik kovancev graške kov-

nice. Jakob Soklič je prispeval članek »Cerkve sv. Uršule na Plešivcu po zapiski škofa Tomaža Hrena.« Fr. Kotnik prihaja v članku »Kdaj je bil natisnjen Kolomonov žegen?« do zaključka, da je ta izšel po l. 1798. Fr. Baš je v razpravi »Odkod Sernci?« po zbranih virih dognal, da so predniki te, za slovenski Štajer zaslužne rodbine prišli v Maribor iz Hoč. Z razpravo »Dva primera hiš v Pekrah pri Mariboru«, ki jo ponašujeta dva florisa, je inž. arh. Marjan Mušič prispeval k spoznanju slikovitosti hiše na prehodnem ozemlju od vzhodnega tektonskega k alpskemu tipu.

V »Slovstvu« so Fran Zwitter, Stanek Bunc, Franjo Baš, dr. Cukala, Vilko Novak, J. Mravljak, J. Glaser, J. Glonar, dr. A. Trstenjak, N. I. V., A. D., Roman Savnik, V. Bohinec, dr. Ivan Dornik, dr. Janko Kotnik in J. A. C. ocenili 28 del domačih in tujih avtorjev, ki so izšla v slovensčini, srbohrvaščini, češčini, nemščini in madžarščini. Med »Zapiski« so Baševe pripombe k Mitrovem mitu in Schlossejevi topografiji Maribora in okolice ter direktorja Studijske knjižnice J. Glaserja zanimivi doneski o Juriju Vodovniku in »Mravljnjakih na Pohorju«. »Društveni glasnik« izpolnjuje poročilo o »Muzejskem društvu v Ptuj« in o »Prvem zborovanju slovenskih zgodovinarjev v Ljubljani« z vsebino pomembne resolucije. J. Glonar zaključuje letnik z na javnost stavljenim vprašanjem, če pozna kdo otroško igro »Koliko rogov ima kozel?« ki jo studirajo na Angleškem.

»Časopis za zgodovino in narodopisje« je prejel v oceno ali zameno 84 del in znanstvenih revij iz skoro vse Evrope. Odveč je naglašati, kolikšnega pomena je tvorno delo, ki ga prispevajo k poznavanju naše zemlje tihi delavci v obdavniki prestolnici. Naša javnost, predvsem pa izobraženci na obeh straneh Save, bi morali podpreti to požrtvovalnost že s tem, da bi v čim večjem številu pristopili kot udje v Zgodovinsko društvo in tako pripomogli k še večji poglobitvi ustvarjanja kvalitativno visoko stoječega »Časopisa za zgodovino in narodopisje«.

Novice

Sv. Trije kralji – kozjaški zaščitniki vode

Dan Sv. treh kraljev je na Kozjaku poseben praznik. Ti svetniki so namreč zaščitniki dobre, čiste pitne vode, ki tam gori na vrhu Kozjaka večkrat usahne.

Studenci na Kozjaku so zelo primitivni, a praktični. Gospodar zajame dalje v stran od svoje hiše večji izvir in ga po lesenih ceveh napelje do svoje hiše. Tu velja pravilo, da mora biti dobra pitna voda blizu hiše in blizu hleva, da imajo ljudje in živina vedno dovolj vode. Zato tudi ne štedi Kozjačan z lesom za cevi, da si večkrat kilometer daleč napelje vodo na dvorišče.

Cevi položi v zemljo, na kraju, to je na dvorišču pa postavi pokončno cev iz katere teče voda noč in dan v za to pripravljeno korito, iztesano iz velike bukve. Nekateri naprednejši gospodarji imajo celo napeljavno vodo v hlev. To je nekak vodovod v miniaturi, s to razliko, da pri tem ni treba nikakih pip in podobnega, ampak teče voda noč in dan. To vodo, ki stalno priteka, mora gospodar tudi nekam odvoditi, ker bi drugače bilo okrog hiše polno mlak. Vodo odvaža na travnike, da so ti vedno vlažni in da trava bolje raste.

Poleti se večkrat zgodi, da vsled vročine, izvir usahne. Stara vera in tradicija pa pravi tam gori, da so Sv. trije kralji zaščitniki vode, zato jih tudi Kozjačani zelo častijo.

Na dan Sv. treh kraljev ima gospodar posebno nalogo. Zjutraj, ko pride od ma-

še, vzame blagoslovljeno vodo in gre h koritu, kjer teče voda in opravi posebno molitev, vlije v vodo nekaj blagoslovljene vode in postavi na cev posebno znamenje. To znamenje sestoji iz velikega dvojnega križa na katerem je sedem manjših križev. Vse to je izdelano iz leskovine in je že prej pripravljeno. Ko ta obred konča pri koritu, gre k izviru in tam ves obred ponovi in tudi tam postavi enako znamenje. Tako lahko vsak tujec, ki potuje po Kozjaku vidi, pri vodnjakih, taka znamenja, kot simbol tridraljske zaščite.

Ko opravi gospodar to delo, gre v hišo, hlev in druge prostore in povsod moli ter škropi z blagoslovljeno vodo. Nad vrata in nad okna pa nabije leskove male križe. Ker nabije vsako leto eden tak križ, je tujcu približno to neko merilo, za presojo starosti hiše.

Naš narod na Kozjaku hrani mnogo lepih slovenskih navad in običajev, ki pričajo, da žive tu pristne slovenske korenine. Ti lepi običaji so v navadi tudi preko meje, kar je dokaz, da živi tam naš rod, katerega izdajajo običaji in navade.

Socialno delo v Rogatcu

V rogaški občini pridela večina kmetovalcev le toliko živeža, da jim zadoštuje kvečjemu do pomladi. Da se preživijo do nove letine, morajo iskati zasluzka. Delavci pa ostanejo sredi zime večkrat brez posla. Otroci so slabo hranjeni in oblečeni. Krajevna Protituberkulozna liga je razdelila v decembru iz svojih sredstev 4500 din tukajšnjim šolam za nabavo mleka in kruha najslabotnejšim šolarjem ob času najhujšega pomankanja. Da bo omogočeno redno posejanje šole v zimi tudi najrevnejšim, so pa pokrenile tukajšnje štiri šole v sodelovanju z drugimi lokalnimi faktorji nabiralno akcijo za zimsko pomoč revnim šolarjem v občini Rogatec. Akcija je dosegla prav lep uspeh in sicer 7192 din v gotovini ter nad 3000 din v blagu. Na-

branih prispevkov so bili v prvi vrsti deležni šolarji najrevnejših predelov pri Sv. Roku in na Donački gori, pa tudi pri Sv. Florijanu in v Rogatcu. Prejeli so čevlje, obleko in toplo perilo, kar jim je bilo razdeljeno na javnih božičnicah, ki so bile v vseh štirih krajih. Akcijski odbor se v imenu revne dece zahvaljuje vsem dobrotnikom, ki so prispevali za zimsko pomoč; tako Ciril-Metodovi družbi, banski upravi, senatu kraljevine Jugoslavije, knezoškofu dr. Ivanu Tomažiču, steklarni v Straži pri Rogatcu, zdravilišču v Rogaški Slatini, hranilnici ter Čitalnici v Rogatcu, kakor tudi številnim tiskarnam in osebam v Celju, Mariboru, Ljubljani in drugod, ter domačinom, ki so se odzvali pozivu in tako omogočili redno šolanje tudi najrevnejši deci.

Zahteve šolskih nadzornikov

Pred dnevi je bil v Ljubljani občni zbor sekcije Združenja šolskih nadzornikov za Slovenijo, ki ga je vodil preds. g. Erjavec. Po tajniškem poročilu g. Rupreta in finančnem poročilu gosp. Petjete je bil izvoljen večinoma dosedanjí odbor z g. Erjavcem na čelu. Na zborovanju je bila sprejeta resolucija, ki zahteva, da se naj za šolske nadzornike postavljajo učitelji ljudskih šol, ki so se v praksi izkazali tako strokovno kakor moralno sposobne in vredne za ta poklic. Za banske šolske nadzornike pa naj bodo imenovani okrajni šolski nadzorniki, ki so se s svojim strokovnim delovanjem prav posebno odlikovali. Okrajni šolski nadzorniki naj bodo čimbolj samostojni, njihov delokrog pa naj se čimbolj razširi. Prošnje za premestitve in nastavitve učiteljev naj se zbirajo pri prosvetnih oddelkih okrajnih načelstev, pri katerih so razpisana mesta. Upoštevajo naj se prvenstveno predlogi okrajnih šolskih nadzornikov, ki pač najbolje poznajo krajevne razmere in potrebe. Točno naj se razmeji kompetence banskega in okrajnega nadzornika v zadevi ocenjevanja in nadzorovanja učnih oseb. Izpraznena nadzorniška mesta naj se razpisujejo. Spremeni naj se uredba o disciplinski odgovornosti okrajnih šolskih nadzornikov in učiteljev ljudskih šol v tem smislu, da nadomestijo v disciplinskem sodišču učitelje okrajni šolski nadzorniki, ki jih odredi Združenje šolskih nadzornikov. Okrajni šolski nadzorniki naj napredujejo do vključno IV/I polo-

žajne skupine. Osebnost in draginjske doklade naj se povečajo vsaj za 200%. Novih šolskih nadzornikov naj se ne nastavlja, dokler ni poskrbljeno tudi za njihov nadzorovalni pavšal. Položaj šolskih tajnikov naj se izenači s položajem učiteljstva ljudskih šol. Uzakoni naj se poklic šolskih upraviteljev; upraviteljska mesta naj se razpisujejo, oddajajo pa naj se po predlogih okrajnih šolskih nadzornikov, ki najbolje poznajo pedagoške, strokovne in organizatorične zmožnosti učiteljstva.

Celle

c Uradno popraviljanje volilnih imenikov. Vse osebe, ki imajo pravico do vpisa, pa v imenikih še niso vpisane, naj se zglasijo v času od 10. do vključno 30. januarja med 9 in 12. uro v sobi št. 2 mestnega poglavarstva in prinesejo s seboj potrebne dokumente. V navedenem naj se radi popravkov v imenikih zglasijo oni, katerih imena, poklici, službeni nazivi ter bivališča niso vpisani. — Prepričajte se vsi, če so volilni imeniki v redu!

c Razpis dobave. Mestna občina razpisuje dobavo 135 komadov betonskih cevi 70 cm premera. Ponudbe je vlagati do vključno 17. t. m.

c Razpis službe. Mestna občina razpisuje mesto pogodbenega uradnika II. službene skupine, ki se odda po razpisanih pogojih. Prošnje, opremljene s potrebnimi dokumenti, je vlagati najkasneje do 31. januarja t. l. pri predsedstvu mestnega poglavarstva.

c Legija koroških borev, krajevna organizacija Celje bo 10. t. m. zaključila s prijavami za spominsko kolajno. Člani iz celjske občine, ki prijavnih tiskovin še niso dvignili, se opozarjajo, da jih dvignejo pri tajniku Muleju, preds. Briščku, Kosu v Gosposki ul., Kronovsku na Glavnem trgu.

c Predstojnika mestne policije v Celju g. Antona Uršiča zastopa začasno komisar Ivan Velkavrh. Predstojnik mestne policije g. Uršič pa zastopa začasno okrajnega podnačelnika g. dr. Otrina.

c Umrl je v Zalcu ustanovni član Prostov. gas. čete in nestor savinjskih hgasilcev Franc Premik v 86. letu starosti.

c Predavanje o obrambi pred zračnimi napadi iz zraka: Do v Zalcu v nedeljo ob pol 9. dopoldne. Predaval bo kapetan g. Franjo Toš iz Celja.

c Gori! V Stajngrobu pri Gornjem gradcu je zgorela domača opekarna, last Marije Solterjeve. Škoda znaša 6000 din. — V Parošu pri Dobrni je zgorela lesena hiša Franca Varšnika. Družini je vse zgorelo in je škoda precejšnja.

c Tvrška Stermecki v Celju je povišala s 1. decembrom svojim uslužbencem plače za 20 %.

c Nočno lekarniško službo ima od 6. do 12. t. m. lekarna „Pri Orlu“ na Glavnem trgu.

Odgovor g. L. B.

Gospod L. B. je priobčil v »Večerniku« od dne 7. XII. 1939. odgovor na mojo kritiko njegovih člankov o korporativizmu. Z ozirom na puhel in nestvaren odgovor gospoda L. B. prvotno sploh nisem mislil več z njim polemizirati. Le na pobudo drugih priznanih zadrugarjev, ki žele, da se med zadrugarji razčisti naši odnosi in pojmi o korporativizmu, in ki žele, da se razkrinka pred javnostjo one, ki hote ali nehotе vnašajo med zadrugarje samemu združništvu tuje, da celo nasprotne ideje, — sem se končno odločil, da gospodu L. B. tudi jaz odgovorim.

G. L. B. opravičuje svoj odgovor, — ki liči bolj na čisto osebni napad na mojo osebo, — edino s tem, da bi v dokaz za pravilnost svojih izvajanj lahko navedel celo vrsto priznanih gospodarskih razprav in študij... »Toda g. L. B., saj vendar nismo več v sred. veku, v dobi sholastike, da bi vso učenost črpali samo iz bukev. Iz življenja, iz prakse, tu jemljemo predvsem dokaze za svoje trditve.

Isto kar trdi g. L. B. o moji osebi, namreč da o korpor. gosp. sistemu nimam »niti pregleda, niti najosnovnejšega znanja«, trdim tudi jaz o g. L. B., samo s to razliko, da sem gospodu L. B. jaz to trditev v svojem članku »Združništvo in korporativizem« dokazal, g. L. B. pa svoje splošne trditve ni utemeljil niti z enim samim dokazom.

G. L. B., svoj renome kot strokovnjak na polju narodne ekonomije si ne boste obdržali s puhlimi in otročimi osebnimi napadi temveč le s stvarno obrambo svojih izjav. Hic Rhodus, hic salta, g. L. B.! Potem homo šele videli, kdo spada v časopis in kdo na zapeček. — Ramuh.

c Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel na praznik dr. Cerin Josip, Prešernova ulica 1, v nedeljo pa dr. Hočevar Drago, Kolenčeva ulica 4.

c Umrl je v Medlogu sin trgovskega sluga Marijan Kranjc.

c Pravoslavni božič v Celju. Na badnji dan 6. t. m. krene ob 14. sprevod z vojaško godbo na Spodnjo Hudinjo po badnjake. Po mestnih ulicah bo sprevod v vojašnico kralja Petra I. Med sprevedom bodo badnjaki oddani komandantu mesta in drugim pravoslavnim osebnostim. V oficirskem domu bo prirejena zakuska gostom. Ob 24. bo v pravoslavni cerkvi Sv. Save polnočnica, na prvi in drugi božični praznik bo bogoslužje ob 190., na tretji dan pa ob 9. Tretji dan božiča bo po liturgiji blagodarjenje v proslavo rojstnega dneva Nj. Vel. kraljice Marije.

c Legija koroških borev, krajevna organizacija v Celju, je obdarovala za Novo leto svoje najrevnejše člane. Zahvaljuje se vsem, ki so kakor koli pomagali.

c Občina Selnica ob Dravi je preteklo leto dala napraviti lepo položno pot k velikemu selniškemu brodu. Delavci in dijaštvo, ki uporabljajo pot, so občinskim očetom prav hvaležni za izvedeno delo, posebno še za razumevanje, da je bila pešpot v noči razsvetljena. Toda v zimski dobi je hoja zelo nevarna. Pot ima nezavarovano strmino in prosimo občinsko upravo, da da napraviti potrebno obcestno ograjo.

Državna trošarina na vino in žganje

Po uredbi od 1. t. m. je uvedena pri nas državna trošarina na vino in žganje; istočasno pa je bila ukinjena banovinska trošarina na vino in žganje.

Že ob uvedbi banovinske trošarine, so se pričeli oglašati vinogradniki poudarjajoč, da trošarina pada v njihovo breme, ker povzroča še nižjo ceno vinu; zahtevali so da se radi tega trošarina na vinu ukine, vsaj zniža ali pa se stvar uredi tako, da ne bo oškodovan vinogradnik. Vsi napori v tej smeri so ostali do danes brezuspešni. Nova uredba je akcijo proti trošarini na vinu v toliko spremenila, da se bodo sedaj sigurno pojavile zahteve po ukinitvi državne trošarine.

Vinski problem povzroča zadnja leta pogosta javna razpravljanja, ne da bi se ga posrečilo ugodno rešiti. Z uredbi državne trošarine na vino ostaja vprašanje primernih cen, posebno kmetškemu vinu še tudi vnaprej odprto. Kakor je za državo važno, da ima neki dohodek od vina, tako in še bolj je važno za kmeta, da proda svoj vinski pridelek po čim višji ceni. Kakor velja to za vse vinogradnike v državi, velja to predvsem za slovenske vinogradnike, od katerih so mnogi sko-

raj izključno navezani na dohodek od vina. Z ozirom na okolnost, da je sedaj država prevzela pobiranje trošarine na vino, je tudi od centralne vlade želeti, da se vinski problem pri nas čimprej ugodno reši in se tako narodu pokaže in dokaže, da ni državni interes samo trošarinsko obdavčenje vinskega pridelka nego, da je tudi v državnem in narodnem interesu, da se bodo vina prodajala po višji ceni, kakor je ta bila zadnja leta.

Približno enako je z vprašanjem žganja. Slovenski časniki so zadnje čase večkrat prinašali poročila o neprijetnih posledicah, ki jih povzroča preveliko uživanje žganja. Sicer ta poročila niso bila vedno objektivna, vendar so opozarjala oblasti, da je dala narava slovenskemu kmetovalcu obilo sliv in s tem žganja, od katerega ugodne prodaje pričakuje povečanje svojih skromnih letnih dohodkov. Upi slovenskega kmetovalca se tudi tu niso uresničili. To žganje se danes prodaja od 8 do 12 din za liter, katerega cena je v sorazmerju s svojočasno ceno žganja (din 20 do 25 za liter) mnogo prenizka in povzroča ogromno denarno škodo, ki gre izključno v breme sloven-

skega kmeta. Državna trošarina na žganje je po uredbi z dne 1. januarja 1940. še višja kot dosedanja banovinska, kar bo zopet imelo neugodne posledice za kmeta, ker se bo vsak kupec izgovarjal, da visoka državna trošarina na žganje onemogoča boljšo ceno žganju. Potrebno bi bilo, da se cena žganju določi najmanj na 20 din za liter, ne da bi zato bil kdorkoli prizadet, pridelovalec žganja pa bi bil s to ceno še zadovoljen. Pri tem je treba pripomniti, da je sicer velika količina žganja kupljena po 8 do 12 din za 1 že v rokah kupcev, toda to dejstvo ne zmanjšuje zahteve po ureditvi cene žganju.

Ob uredbi državne trošarine na vino in žganje stopa vprašanje cene vinu in žganju zopet v ospredje, kot narodno gospodarsko socialni problem, ki se mora in ki se da tudi v obstoječih težkih okolnostih kolikor toliko zadovoljivo rešiti.

Slovensko kmetško gospodarske in stanovske organizacije naj takoj oživijo akcijo v tej smeri, katere možnost uspeha je v času, ko se pripravlja novi državni proračun, tem večja. Vlad. Kreft.

Iz Prlekije

Božičnice. Po vseh večjih krajih Prlekije so bile božičnice v prid revni deci. Odsek učiteljske organizacije JUJ za ljutomerski okraj je organiziral nabiralno akcijo, ki je ponekod zelo dobro uspela.

Kaj bo z zdravstvenim domom v Ljutomeru? Kakor izgleda, je tudi druga akcija za gradnjo bolnišnice v Ljutomeru propadla. Radi nekih obljub je akcija oživela, a je kmalu zopet zaspala. Ljutomer nujno potrebuje neko zdravstveno institucijo. Ker z bolnišnico naj vsaj ne bo nič, bi bilo umestno, da se pokrene vsaj akcija za zdravstveni dom. Taka ustanova bi vsaj deloma nadomestovala bolnišnico in bi naši najrevnejši bolni sloji dobili zaščito, ali vsaj nasvete. Baje je še neko zemljišče na razpolago in tudi nekaj gotovine od nabiralne akcije za bolnišnico, ostalo bi pač morali prispevati drugi. Upamo, da bo vsaj ta reč krenila z mrtve točke.

Podružnica CMD v Križevcih bo priredila 14. januarja družabni večer s predavanjem o naših obmejnih problemih, posebno o problemu, ki je napotil CMD, da gradi novo šolo pri Sv. Treh kraljih. Čisti dobiček prireditve bo v korist nove šole pri Sv. Treh kraljih nad Marenbergom.

Maribor

Stanovsko gibanje naših upokoјencev

Te dni sem obiskal požrtvovalnega borca za izboljšanje položaja mariborskih upokoјencev g. višjega poštnega svetnika v pok. M. Vrtnjaka, ki je kot podpredsednik Društva jugoslovanskih državnih in samoupravnih upokoјencev v Mariboru desna roka društvenega predsednika upokoјenega dvornega svetnika g. dr. Kronvogla. Pripovedoval mi je o mučnih borbah upokoјencev za svoje pravice, zlasti pa tako zvanih kronskih upokoјencev, ki dobivajo za 30 do 40 letno službovanje le miloščino.

V imenovanem društvu je nad 1800 članov, kar kaže na stanovsko zavest upokoјencev, ki se zavedajo, da bodo le v skupnosti dosegli vsaj del tistega, za čemer stremijo. Članstvo je iz cele bivše mariborske oblasti in je tesno povezano med seboj s poverjeniki. Vsi odborniki, tako predsednik, podpredsednik in agilni tajnik g. Koudelka imajo ves dan polne roke dela. Upokoјenci prihajajo s prošnjami za nasvete in pomoč. Vsem ustrezajo in uspehi so zelo razveseljivi. Trenutno vodi društvo borbo za

dosego II. draginskega razreda upokoјencev, ki stanujejo v mariborski okolici. Videti je, da je akcija uspela, ker so mnogi že dobili to pravico.

Omeniti je treba tudi veliko socialno delo, ki ga opravlja omenjeno društvo. Zelo lepo deluje društveni »Podporni sklad«, ki je bil ustanovljen namesto prejšnjega »Posmrtninskega sklada«. Vsakoletna božičnica kaže, kako je odbor povezan s članstvom in kako zna deliti pomoč tam, kjer je najbolj potrebna.

IV. Sokolski ples
SOBOTA 13. JANUARJA 1940
V POČASTITEV KOZ. ONE NAŠEL. KRAJŠKEGA NARODA
PRIREDILO SOKOLSKA DRUŠTVA V MARIBORU
VSI SI PRIDOLAJI PRLO. SODNA.

Zimsko veselje pri Treh ribnikih

Novi sneg je spremenil okolico Treh ribnikov za mestnim parkom v pravi zimski raj. Ves dan, zlasti pa popoldne, je tam mlado in staro in vse se po svoje zabava. Mladina se drsa na ribniku, sanki in smuča na bregovih za Tremi ribniki. Stari pa se zabavajo ob tem pisanem živ-zavu. Paviljon pri Treh ribnikih je vsako popoldne dodobra zaseden: galerija je polna gledalcev, ki občudujejo spretno drsalce in drsalce. Reči moramo, da imamo v Mariboru nekaj izvrstnih drsalcev.

Sedaj, ko se je pričela tudi pri Treh ribnikih zimsko sportna sezona, se šele čutijo razne pomanjkljivosti. Tam ni tekoče pitne vode. Tudi ni nikogar, ki bi v paviljonu odprl bife, kjer bi drsalci dobili vroč čaj ali kak prigrizek. Navezani so samo na bližnjo gostilno, kar pa je večkrat zvezano z raznimi neprijetnostmi. Na vse to naj pomisli Olepševalno društvo in odpravi nedostatke. Tekoča pitna voda je zakonito predpisana iz zdravstvenih razlogov, okrepčevalnica pa bi se dobro obnesla.

Svečanost na davčni upravi

Včeraj se je mudil v Mariboru direktor finančne direktorije v Ljubljani g. Josip Mozetič, ki je ob tej priliki opravil tudi inspekcijo na tukajšnji davčni upravi. Po izvršenem pregledu je imel g. direktor pred zbranim uradničtvom vzpodbuden nagovor, v katerem je poudaril, da je s poslovanjem izredno zadovoljen. Šefu davčne uprave g. Josipu Severju, ki že nekaj let načeluje ter vodi dav-

čno upravo, je g. direktor Mozetič izročil odlikovanje jugoslovanske krone V. stopnje. V svojem ter imenu vsega uradničtva se je g. direktorju zahvalil v lepem nagovoru šef g. Sever, naglašujoč, da vzoren red ter brezhibno poslovanje ni le njegova, ampak zasluga vsega uradničtva, ki nikdar ni štedilo s trudom ter požrtvovalnostjo.

m članom jezdnega odseka. V soboto 6. t. m. sodelujemo pri povorki badnjaka. Zbor ob 12.30 v artilerijski vojašnici. Ne pozabite podsedišč!

* Društvo Jadran-Nanos. Danes zvečer zelo važna vaja. Navzočnost vseh nujno potrebna. Pevovodja!

m Avtobusna proga Maribor—Ptuj. Mestna podjetja Maribor, avtobusni promet začnejo obratovati na progi Maribor—Ptuj v soboto, dne 6. t. m., po sledečem voznom redu: Odhod iz Maribora, Gl. trg dnevno ob 6.45, 13. in 18.30 uri; odhod iz Ptuja dnevno ob 6.35, 11.35 in 18.30 uri. Posebej se opozarja, da avtobus ne odhaja v Mariboru iz gl. kolodvora, temveč od avtobusnega perona na Glavnem trgu. Končna postaja v Ptuj je pred mestnim magistratom.

* Hotel, kavarna in restavracija »Orel« morske ribe, Laško pivo.

m Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičencem ima v soboto na dan sv. treh kraljev g. dr. Zirnigast Teobald, Maribor, Kralja Petra trg 3-1, v nedeljo pa g. dr. Pogruje Stanko, Maribor, Tyrševa ulica 14-1.

m Slovensko obrtno društvo v Mariboru ima v ponedeljek, 8. jan., ob 20. uri v restavraciji Narodnega doma v Mariboru svoj redni občni zbor.

m Lutkovno gledališče Sokola Maribor-malica uprizar v nedeljo zabavno burko »Gašperček čarovnik« v Narodnem domu. Igra se začne ob 16.

m Spet so ga aretirali. Nedavno smo poročali o zagonetni smrti starke Ivane Oročeve iz Hlapja. V zvezi z njeno smrtjo so aretirali njenega nečaka, ki so ga pa po obdukciji spet izpustili. Te dni pa je nastal v preiskavi preobrat. Izkazalo se je, da je osumljenec nekaj dni pred smrtjo svojo telo pretepel, kar bi bilo lahko vplivalo na njeno smrt. Zato so ga ponovno prijeli in izročili sodišču.

m Umrla je 85 letna gospa Avrelija Tomšič, mati ravnateljca mariborske mestne planarne g. inž. Tomšiča.

»S srečko v roki v novo leto« — to naj bo geslo vsakega, ki hoče biti kovač svoje lastne sreče. Z naglimi koraki se bliža glavno žrebanje državne razredne loterije s svojimi številnimi milijonskimi in drugimi velikimi dobitki, zato si čimprej nabavite srečko razredne loterije v naši hiši sreče in glavni kolekturi bančni poslovalnici Bezjak v Mariboru, Gosposka ul. 25, tel. 20-97.

* Naša kola na IV. Sokolskem plesu. Tudi v plesni spored letošnjega Sokolskega plesa, ki bo v soboto, 13. januarja 1940 v vseh prostorih Sokolskega doma, bodo na splošno željo uvrščeni naši priljubljeni in slikoviti narodni plesi, razna kola itd. Da bi se tudi širši javnosti nudila možnost, da si osveži svoje znanje, oziroma da se nauči plesati naša kola, bo meddruštveni odbor sokolskih društev v Mariboru v ponedeljek, 8. in sredo, 10. januarja 1940, ob 20. uri v gornji mali dvorani Sokolskega doma predvajal in večal tale kola: Kraljevsko kolo, Djevojačko kolo, Kolo Vranjenka, Kolo Sarajevka in Sremsko kolo. Odrasli in mladina pristočno vabljeni! Vstop prost.

Dr. B. KREUZIGER, specialist za kožne in spolne bolezni se je PRESELIL v Prešernovo ulico 2-1. ter ordinira od pol 1. do 3. ure. Tel. 27-28.

Nočna lekarniška služba. Od 6. do vključno 12. t. m.: Lekarna pri Sv. Antonu, Frankopanova 18, tel. 27-01; Lekarna pri Mariji pomaga, Aleksandrova c. 1, tel. 21-79.

Ali znate kuriti s premogom

Zima pritiska in človek se zateka prav rad k peči. S skrbjo gledajo predvsem revnejši sloji naraščajočemu mrazu v obraz. Kurivo ni prav poceni. Treba je štediti. Mraz povzroča nepotrebne izdatke in delo v sobi postaja nemogoče, če ni zakurjeno. Nehoté se zanima vsakdo za mehanizem kurjave in skuša odkriti tajnosti gorenja. Pri tem morda blagruje tiste, ki se grejejo doma pri centralni kurjavi.

Seveda se da tudi centralni kurjavi očitati marsikaj. Tu se pa ne mislim pečati s tako moderno tvorbo. Oglejmo si naše enostavno ognjišče, ki ga poznamo od nekdanj. Po večini kurimo danes s premogom. Kdor ima, nalaga krepko in se huduje zaradi slabih peči, ki požirajo ogromne količine goriva in ne grejejo. Pri revnejšem sosedu pa, ki le malo in

štedljivo nalaga, daje enaka peč več toplote. Kdor misli, da je peč kriva, se ne bo mogel dovolj načuditi, ako mu povemo, da je slabemu uspehu vzrok prevelika količina premoga.

Gorenje premoga poteka namreč lahko na dva načina: Z zadostno količino zraka zgori v plinast ogljikov dvokis, tedaj govorimo o popolnem gorenju. Ob pomanjkanju zraka pa se tvori (strupe-ni!) ogljikov oksid (monoksid), ki odhaja kot plin po dimniku v zrak, odnašajoč tedaj še znatno toplotno energijo, ki ni prišla na dan, ker gorenje še ni končano. Kemična pisava nam to zelo lepo pojasnjuje:

Popolno gorenje poteka po naslednji enačbi: $2C + 2O_2 = 2CO_2 + 194 \text{ Kal.}$ nepopolno pa: $2C + O_2 = 2CO + 58 \text{ Kal.}$ V besedah: 24 g ogljika daje pri

* Ne branite se denarja in nabavite si čimprej srečko državne razredne loterije pri »PUTNIK-u«, Trg svobode (grad). Zrebanje IV. razreda že v soboto, dne 13. jan. 1940. Pohitite!

* Pesimist kupi vozno karto 5 minut pred odhodom vlaka v kolodvorski gneči; optimist jo kupi predčasno v miru pri »PUTNIK-u«.

* Hotel, kavarna in restavracija »Orel« v soboto po Akademskem plesu od 5. ure zjutraj kisa juha.

* »Zarja« vprizori v soboto ob 19. uri v Sokolskem domu krasno igro »Pod grajskim bičem«. Igro je spisal g. Bajt Franc, učitelj na Pobrežju.

* Društvo Jadran-Nanos. Pevska vaja bo danes. Ker je zelo nujno, je udeležba obvezna. — Pevovodja.

Kino

* Grajski kino. Danes petek zadnjikrat Marika. Od sobote dalje velfilm »Dr. Robert Koch«. Emil Janings.

* Kino Union. Do vključno torka »Pesem svobode« prekrasni film divjega zapada z Eddy Nelson-om, znamenitim ameriškim pevcem v glavni vlogi. — Sobota in nedelja pol 11. matineja!

* Esplanade kino. Film velikega presenečenja »Brezdomci«, prekrasni film nepozabne vsebine z Tracy Spencer in Mickey Rooney-om.

* Zvočni kino Pobrežje. 5., 6. in 7. januarja »Poveljiva naredba« film krasno vsebine.

Mariborsko gledališče

Petek, 5., ob 20.: »Vse za šalo«. Znižane cene.

Sobota, 6. jan., ob 15.: »Konto X«. — Ob 20.: »Zaroka na Jadranu«.

Nedelja, 7. jan., ob 15.: »Vse za šalo«. Znižane cene. — Ob 20.: »Via Mala«. Znižane cene.

Prva predpustna nedelja v mariborskem gledališču. To nedeljo popoldne se s posebnim oziranjem na okoličane in tiste, ki ne morejo k večernim predstavam, ponovi domači operetni šlager »Vse za šalo«, zvečer pa pride zopet na vrsto že težko pogrešana »Vidarska socialno-kriminalna drama« »Via Mala«. Za obe nedeljski predstavi veljajo znižane cene.

Sv. trije kralji v mariborskem gledališču. Na predvečer se ob znižanih cenah v drugič letos ponovi lanski operetni šlager »Vse za šalo«. Na praznik popoldne se tudi okoličanom na ljubo vprizori nad vse zabavna vese-lojgra »Konto X«, zvečer pa Rasbergerjeva zelo simpatično sprejeta noviteta »Zaroka na Jadranu«.

popolnem gorenju 194 velikih kalorij, pri nepopolnem pa le 58 velikih kalorij (pribl. torej 3krat manj). V tehniki proizvajajo zato z nepopolnim gorenjem namenoma ogljikov oksid, ki se uporablja pod imenom »generatorski plin« za kurjavo tovarniških peči, kajti ta plin je gorljiv in odda pri svojem gorenju še razliko toplote, torej za vsake 24 g ogljika 194 Kal. — 58 Kal = 136 Kal.

Kako dosežemo potrebno nepopolno gorenje za proizvajanje generatorskega plina? Enostavno tako, da nalagajo preveč premoga: Sloj kuriva na ražnju naj ima vsaj 20 cm višine. Kdor pa ne mara proizvajati generatorskega plina, temveč hoče greti s svojo pečjo svojo sobo, naj nalaga čim tanjši sloj premoga.

Ne pozabi naročnine!

4. sokalski ples

v soboto dne 13. januarja 1940

Sokolski dom

Vesel dan za otroke je „tepežni dan“

Dr. Stanko Bevk / Zanimivosti rasti naših vrb — Trdoživnjaki med živalmi

Vesel dan za otroke je »tepežni dan«, dan nedolžnih otročičev, kakor je zapisan v priliki 28. decembra. Otroci imajo na ta dan pravico, da tepežkajo odrasle, celo starše svoje, kar jim je vsaj v zabavo, če ne tudi v materialno korist. S šibo ali spletenim korobačem opravljajo veseli svoj posel, dokler se ne »reši« z odkupnino v gotovini ali jestvinah.

Korobaček je spleten iz vrhvičev. Najboljše se pletejo iz vejic beke, ki jo radi posajajo v bližini gospodarskih poslopj, če je le svet zanj dovolj vlažen, da jo imajo pri rokah, kadar je treba zviti trto za ta ali drugi namen. Beka ima tanke, dolge in prožne vejice z rumenim lubjem ter dolge in ozke liste, ki so na spodnji strani srebrno dlakavi. Kjer je razvito pletarstvo, sade ponajveč to vrbo vrsto ali pa troprašno vrbo, odnosno njihove križance.

Vrbe so vse dvodomne rastline, to se pravi, da so na enem drevesu ali grmu

samo cveti s prašniki, na drugem pa samo cveti s pestiči. Neznatni cveti se družijo v mačice. Pelod s prašnih cvetov prenašajo na pestiče žuželke, največ čebele in čmrlji, ko nabirajo na njih sladki sok, ki ga oboji cveti izločajo v precejšnji meri. Pelod je lepiliv, zato se prime nog in dlačic žuželk. Ker cveto vrbe navadno pred olistanjem, so cvetne mačice kljub neočitni barvi dokaj vidne, da jih najdejo žuželke. Sicer pa jih privablja v bližino vonj, ki ga čutijo te živalce na mnogo večjo razdaljo, kakor pa cvetje vidi. Obenem jih vodi izkušnja, pridobljena ali podedovana, in reči smemo, da žuželke poznajo »svoje« cvetlice, tiste namreč, ki jim nudijo med na način, da morejo s svojimi rilčki do njega. Opazovanja so pokazala, da se n. pr. čebele, čmrlji in metulji kaj malo zmenijo za eksotične cvetlice, če niso našim domačim precej slične. Velecvetne pasijonske rože, živobarvni fuksiji, ki se čisto cedijo medu, ali kaktis s krasnimi, daleč

vidnimi cveti ne poznajo in jih zato ne obiskujejo. Šele slučaj ali nedostajanje druge paše jih privede do spoznanja, da jim i te, doslej nepoznane rastline nudijo hrane. Tako si moremo raztolmačiti, da se sčasoma privadijo čebele in druge žuželke n. pr. kulturnih rastlin, ki smo jih dobili od drugod.

V severnih pokrajinah, kjer je cvetna doba jako kratka in v zgodnji letni dobi, ko vrbe cveto, tudi še ni veliko žuželk, opravlja opraševanje veter; pelod tamonjih vrhvičev tudi ni lepiliv, zato ga veter tem lažje raznaša.

Ker so vrbe dvodomne rastline in rastejo razne vrste često druga poleg druge, nastajajo mnogi križanci. Take križance lahko obdržimo in množimo, kajti malo je rastlin, ki se dajo na tako priprost način vzgajati kakor ravno vrbe: debelejša vejica, vtaknjena v vlažno prst, požene kmalu korenine in ozeleni. Tako razmnoževanje s potaknjenci je neke

vrste regeneracija ali restitucija: kos rastline se dopolni v celo rastlino. Seveda pa smemo tako reči le, če smatramo drevo ali grm za eno samo rastlino, ne pa za družino poedinov, v katerem primeru bi bile poedinke posamezni brsti. Če vzamemo to naziranje za pravo, potem bi bil potaknjenek poedinec in zarodnik nove družine, kakor n. pr. zarodi morski trdoživ, polip, prijemši se tal svojo družino. Primera je tembolj upravičena, če si izberemo zanj tako vrsto trdoživov, kjer je poedinim članom družine delo porazdeljeno. V taki družini skrbje nekateri poedinci za razmnožitev, drugi za prehranitev in tretji za obrambo. Prav to vidimo tudi na rastlini: cvetovi razmnožujejo rastlino, zeleni listi jo prehranjajo in trni, dlake, izločki jo varujejo. Slične družine tvorijo tudi koraljniki, ki izločajo apnenčasto ogrodje, često razraslo kakor vejnatno drevo. V teku časa nastajajo mogočni skladi takega ogrodja, ki so začetek koraljskih čeri in otokov. Tudi naše apneniške Alpe so iz takih koraljšič.

Trdoživnjaki, koraljniki in vsi drugi mehovci so zvezdasto zgrajene živali; mnogi od njih sličejo na prvi pogled pestrobarnim cvetom. Zvezdastomerni ustroj telesa imajo tudi zastopniki živalskega debla iglokožcev, morske zvezde, ježki, brizgači in morske lilije, sicer pa prevladuje v živalstvu dvobočna somernost. Pri mnogih živalih — tudi pri človeku — pa je ta somernost le vnanja, kajti nekateri notranji organi niso nameščeni somerno. Znano je, da pri človeku in sesalcih srce ne leži v somernini, prav tako ne jetra in vranica, da črevo ni zvito somerno v trebušni votlini itd. Tudi je često ena stran telesa, navadno desna, nekoliko močnejše razvita nego druga. Ta nesorazmernost je menda vzrok, da človek ne hodi v premici, ako ne koraka z vso voljo proti nekemu predmetu, ampak da korači v krogu, če n. pr. v gozdu ali temi izgubi orientacijo in nima predmetov, po katerih bi se razvedal. V takem krogu hodi tako, da je njegova leva stran obrnjena proti središču kroga, torej hodi z desno močnejšo polovico telesa nekoliko naprej. Nekaj sličnega opazamo tudi pri psu, če teče po ravni poti: zadnji konec trupla mu polagoma zanese na stran in na vsako toliko časa se popravi, da preskoči z zadnjimi nogami v smer teka.

„Odloča se o svobodi Evrope“

Lord Lloyd, predsednik British Councila, je napisal knjigo o vzrokih sedanega evropskega spora. V predgovoru, ki ga je prispeval zunanji minister lord Halifax, stoji med drugim:

»Naša moderna civilizacija v Evropi je postopoma rasla, zdaj pa zdaj so jo prestopile vojne. Ta civilizacija je zrasla po krščanskih načelih, da človek, ki ga je Krist osvobodil, ne more biti več suženj človeka. Dati mu je treba vso svobodo, da lahko izpolni cilj, ki tiči v njegovem bistvu.

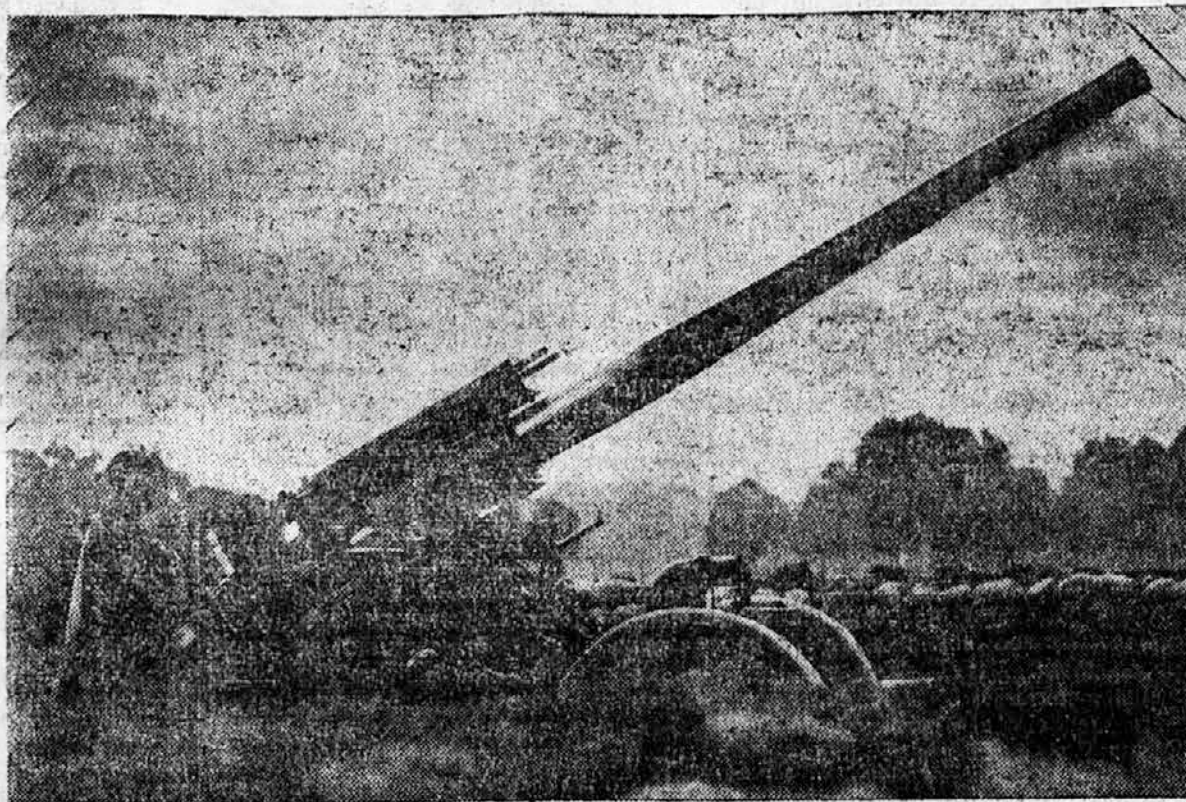
Krščanski pojem svobode je našel izraza v nacionalnih državah. Preko teh smo Evropi prišli do svobode, v njih se je naše življenje razvijalo. To svoboda pa bi uničila vsaka prevlada od strani nacionalne države, ki bi hotela izobličiti Evropo v enobrazen tip. Niti ena nacionalna zajednica, ki ceni svobodo, ni mogla odbiti tak poziv na dvoboj. Britanci so ponosni, da so sprejeli ta dvoboj, narod se zaveda, da gre za resne stvari. Odloča se o usodi Evrope, ali bodo njeni narodi še živeli samostojno ali ne!«

— Te piramide so gradili skoro 2000 let, razlaga vodja turistov.

— Da, da! se oglasi nekdo v ozadju, na te stavbenike se človek nikoli ne more zane-
sti...

V obrambo Londona

Angleška prestolnica se je temeljito pripravila za eventualni napad sovražnika iz zraka. Izkopali so mnogo zaklonov, odpravili deco na deželo, razmestili velike balone z žilnimi ovirami nad vele mestom ter organizirali posebno obrambo, ki ji je zaupana varnost meščanov. Doslej sicer še ni prišlo do resnega napada na London, vendar je pa za vsak tak primer pripravljenih mnogo baterij najmodernejših protiletalskih topov, ki so jih postavili po vseh predmestjih sedemmilijonskega mesta.

Živahnost v pristanišču New Yorka

Njujorško pristanišče je napolnjeno z raznovrstnim vojnim materialom, ki so ga zavzeli naročili v Ameriki. Tu se osredotoči material z vseh strani Zedinjenih držav in južne Amerike, kjer čaka na utovorjenje za Evropo. Na polotoku Statenu, ki je bil že daleč časa zapuščen, je nagradenega materiala, vsa skladišča so prenapolnjena. Zmanjka-
lo je prostora tudi ob prosti obali. Zeleni kamioni, namenjeni za Francijo, stoje v dolgi vrsti, 3000 jih že čaka na vkrcanje, nadaljnjih 6000 jih dospe v bližnjih dneh. V skladišča so komaj spravili 500.000 vreč govejega argentinskega mesa, namenjenega za Anglijo. Na drugem koncu polotoka stoji dolga vrsta bombnikov in orodja za kopanje

rovov, ki ga je naročila Francija.

Pristaniško uradništvo se trudi, da bi našlo kje drugod še kaj prostora, toda vse obale so najete za šest mesecev. Na ladjah in pomolih pristanišča čaka 50.000 ton blaga, da ga raztovorijo in spravijo v skladišča. Samo v novembru so USA izdale izvoznih dovoljenj za 14 milijonov funtov sterlingov. Največ naročajo letal, Francija jih je nabavila za 19 milijonov funtov sterlingov. Ostala naročila so za Anglijo, Južno Afriko, Finsko, Norveško, Turčijo in Holandsko. Za Nemčijo, Italijo, Japonsko in Rusijo ni bilo doslej izdano nobeno izvozno dovoljenje, javlja dopisnik londonskega »News Chronicle«.

Velika Britanija gradi nove križarke

Angleška javnost se dobro zaveda, da bo njena vojna mornarica imela še nadalje izgube, čeprav so vse dosedanje precej manjše, kakor so bile one v svetovni vojni. Zato pa so mornariške oblasti neumorno na delu, da nadomeste izgubljen. Delovni pomorski program obsega gradnjo milijon ton novih vojnih ladij. Trenutno gradijo 150 velikih

oklopnih, 59 križark, 166 rušilcev, 6 nosilcev letal, 54 podmornic, 43 ladij za spremstva itd. Do konca 1939 je bilo dovršenih 5 velikih angleških bojnih ladij po 35.000 ton, ki so opremljene z najhitrejšimi motorji in najmodernejšim orožjem. Angleži so splovili 5 velikih križark po 8000 ton, 7 manjših po 5450 ton, 4 nosilce letal po 23.000 ton, 15

rušilcev po 1700 ton, 9 velikih oceanskih podmornic po 1000 ton, 36 torpednih motornih člonov po 32 ton, 3 minonosce in več drugih ladij.

Bombnik „Grom“ s 17 strojnicami

Nekatera vojna letala so imela že doslej po nad osem strojnic. Zdaj so Zedinjene države po načrtu strokovnjaka za letalsko obrambo, majorja Turnerja, konstruirale letalo »Grom«, ki je opremljeno s 17 strojnicami in ima štiri moze posadke.

Doslej so bile strojnice nameščene le spredaj, pred letalcem, zdaj so tudi ob strani, tako da je mogoče obstreljevati sovražnika z vseh smeri, kar je velike prednosti v zračni vojni. Strojnice so namreč najpopolnejše orožje letalske vojne, zato se bo njih uporaba še izpopolnila. Kajti izkušnje so pokazale, da mali topiči na letalih niso tako učinkoviti, ker granate delujejo razdejalno le, če zadenejo ob sovražno letalo. Pri strojnicah, nameščenih na vseh straneh trupa, je možnost zadetka veliko večja. Gibljive strojnice, ki se lahko premikajo na vse smeri, so bile že doslej prednostno orožje v angleški zračni obrambi.

Rastlinsko presnavljanje - moderna tovarna

V zemlji živi mnogo bakterij, ki pospešujejo ali tudi zavirajo rast. Iz raznih prvin, raztopljenih v soli, črpajo koreninice rastlinski sok, ki potuje v steblo, vejice, liste, cvetje in sadove. Iz zraka dobiva rastlina samo ogljikov dvokis z dihanjem.

Rastlinsko seme vsebuje škrob, toliščo in beljakovino, ki zadostujejo do časa, dokler se v zemlji ne razvijejo koreninice. Potlej postane rastlina samostojna za sprejemanje hrane iz zemlje in zraka.

Iz raztopljene soli v zemlji in ogljikovega dvokisa v zraku tvori rastlina s pomočjo listnega zelenila in pod vplivom

sončnih žarkov škrob. Vsak rastlinski list je sestavljen iz stanic, katerih gornja plast je polna zelenih zrn. V njej se napravljajo škrob, spodnja plast lista je preprežena z drobnimi žilicami, ki dovajajo hranilni sok iz korenin. Rastlinski listi so najmodernejša kemična tovarna. Tu se iz neživih snovi tvori živa organska snov. Tu je izvor kruha in vse druge hrane za ljudi in živali.

Naravna tovarna rastline potrebuje za svoje obratovanje vodne pare, ogljikov dvokis, listno zelenilo, sončne žarke in kalij, ki ga imenujemo tvoritelja škroba. Tovarna je neprestano na delu. Podnevi

se iz neživih snovi tvori škrob, ponoči ga predeluje v sladkor in druge organske snovi, ki jih odpošilja v razne rastlinske dele. Ko izgubijo listi zelenilo, preneha usvajanje, listi odpadejo, rastlina se pripravi za zimski počitek. S tem, da dobavljamo rastlinski tovarni prepotrebne surovine, z rahljanjem zemlje pospešujemo vsrkavanje rastlinic. Če sejemo ali sadimo bolj na redko, skrbimo za svetlobo in zrak. Kadar odstranjamo pleval, uničujemo škodljivce, ki se skušajo obogatiti na račun rastlinske tovarne. Umno poljedelstvo in sadjarstvo je torej veličastno soustvarjanje z neumorno snujočo naravo.

Ce si človek privošči delikateso...

Ženski kotiček

Žena in Sokolstvo

Moč sokolstva je v tem, ker je ono velika rodovina, kjer smo vsi sestre in bratje, ker v njem sodelujejo i oče i mati, i sestre i bratje. Za vsakega se ono briga, za vsakega je v njem dela in razvedrila. In kakor gleda vsaka rodovina v mlajših svojo bodočnost in svoj napredek, tako gradi tudi sokolska rodovina svojo bodočnost in moč na sokolski mladini. V tem prizadevanju polaga sokolstvo veliko važnost na vzgojo ženske mladine, ker je ona nosilka bodočih pokolenj, in kakršna bo ta mladina, takšen bo tudi bodoči naraščaj.

Mladini je svojstveno, da se navdušuje z ideali. Komur uspe, da si jo osvoji, temu bo pripadala vse svoje življenje. Mladina je danes izpostavljena mnogim vplivom, zato je v nevarnosti, da je ne izkorišča v njenem zanosu. Sokolstvo želi in si prizadeva, da jo zaščiti pred slabimi vplivi in jo pritegne k sebi. Sporedno z domom in šolo mora v skupnem delu dati sokolstvo mladini pravo vzgojo.

Ideal jugoslovanske žene — kakor jo opeva narod v svojih pesmih — krasi vrline: dobrota, ljubav, požrtvovanje, samozatajevanje, zvestoba in poštenje. Ljubezen do domovine, odločnost in hrabrost. Ona je velika v svoji boli kot majka Jugovicev, ona je dobrotljiva in polna ljubezni do bližnjega kot Kosovska devotka. Sokolski vzgoji ženske mladine mora biti cilj vzgajati takšne žene, takšne mladenke. One vrline leže v bistvu naših devotk; te je treba zbuhati in razvijati do dovršenosti.

V dosego tega smotra se sokolstvo poslužuje telesno-prosvetnega in narodno-obrambnega vzgajanja.

Priroda je ženi odredila njen življenj-

ski klic — skrb za bodoči naraščaj. Na to moramo misliti pri izbiri in prilagodenju vaj za telesno vzgojo ženske mladine. S telesno vzgojo je treba do dovršenosti razvijati vsa njena telesna in duševna specifično ženska svojstva, a to vzgojo moramo voditi po načelih zdravja, lepote, odpornosti, radosti in razvedrila.

V sokolskem telesnem vzgajanju ne gledamo človeka kot stroj iz mišic in kosti, nego smatramo, da je telesna vzgoja šele tedaj pravilna, kadar jemlje človeka kot celoto z vsemi njegovimi telesnimi, duševnimi in npravnstvenimi lastnostmi. Samo s harmonično vzgojo duha in telesa oblikujemo koristne državljane in Sokole. Pravilna telesna vzgoja Sokolic mladenk se torej odlikuje po lepem in pravilnem držanju, po skladnih pokretih, po skromnem in zavestnem nastopu. Sokolica mladenka je npravnstveno jaka, narodno zavedna in poštena.

Toda ne zadošča samo telesno in prosvetno vzgajanje naše ženske mladine. Sokolstvo jo vzgaia tudi v narodno-obrambnem duhu. Ni dovolj samo ljubiti svoje domovine, ceniti njene svobode in časti, treba je biti pripravljena, da zanjo doprineseš tudi najtežjo žrtv. V tem pravcu mora biti sokolska mladina vzgojena in pripravljena. Tudi ženska mladina mora biti pripravljena, da zna v primeru potrebe najti svoje mesto v obrambi zla in nesreče. Za to pripravlja sokolska narodno-obrambna vzgoja poleg članic tudi naraščajnice.

Skrb za bližnjega, za mlajše — dar, ki ga je priroda dala ženi, je treba v naši sokolski mladini razvijati z vsemi drugimi lepimi lastnostmi, ki leže v prirodi žene.

Žensko vprašanje v Egiptu

Mnogo težja nego evropskim ženam je borba za enakopravnost onim na vzhodu. V ta krog spadajo tudi Egipčanke. V Egiptu še ženski pokret zdaleka ni dosegel ženskega pokreta v zapadnih deželah. To pa je razumljivo, ker v vzhodnih deželah je bila ženska neprimerno bolj zapostavljena nego pri nas in se je z veliko težavo toliko osamosvojila, da je sploh lahko pričela borbo za izboljšanje svojega položaja. Velika zapreka je že v tem, ker dela mohamedanska vera veliko razliko med moškimi in ženskimi verniki, kar se je pa preneslo tudi na ostalo življenje. Kar je pa potrjeno v veri, se v življenju težko izbriše.

Še tik pred svetovno vojno je bilo dekletom z ukazom vlade zabranjeno obiskati kakšno drugo šolo nego osnovno in polagati kakšne izpite, ki bi jih za kar koli usposabljal. Kljub temu pa se je že tedaj osnovalo v Egiptu prvo žensko dru-

štvo, boreče se za svoje pravice. Duša tega društva je bila Hodi Karaoni Paša, katera se še v današnjem modernem pokretu z vso vnemo udeležuje. Kljub precejšnji razgibanosti pa je bilo nekaj samo po sebi razumljivega, da so nosile Egipčanke zastrti obraz, čeprav so se že v precejšnji meri udeleževale javnega življenja. Ko pa je bil leta 1923. v Rimu mednarodni ženski kongres, katerega so se prvič udeležile tudi Egipčanke, ki so odšle tja z zastrtimi obrazi, je nastalo vsesplošno začudenje, ko so se s kongresa vrnile brez kopren, torej odkritega lica.

Kmalu za tem so pričele ostro borbo ter si v kratkem času dobile celo dostop na univerzo. Vendar ta napredek še ni prodril v širše plasti egipčanskega ženstva.

Mnogo je pridobil razvoj ženskega pokreta z mlado kraljico Farido, katero na-

rod naravnost obožava. Ona je vzgojena popolnoma v smislu zapadne kulture. Ko je nastopila svoj novi položaj, je morala sicer odvreči nekoliko svojega zapadnjaštva radi tradicije, vendar je tudi v nje vnesla novotarijo. K poročnemu obredu ni prišla popolnoma zagrnjena, kakor vse njene prednice, držeč se strogo predpisov mohamedanske vere, temveč je

imela pokrit s tančico le spodnji del obraza. Ne skriva se med zidovi kraljevega dvora, kakor bi to moralo biti po predpisih, temveč se navdušeno bavi s sportom raznih vrst.

V zadnjem času, ko čas že samega sebe prehitava, in hiti življenje mnogo hitreje naprej, se tudi žensko vprašanje v Egiptu vse hitreje razvija.

Carsta Löck (UFA)

Kuh'nja

Ajčuv pečenkak s sladkim mlekom. V loncu žvrkljaj, da je prav gladko, 1 1/2 sladkega mleka, 3/4 ajdove moke, 1 ali 2 jajci in malo soli. Nato razbela v ponvi 3 žlice masti ter vlij vanjo pripravljeno testo in ga postavi v vročo pečico, da se speče, za kar rabi približno pol ure. Ko je pečeno, z vilicami zdrobi ter daj z zavrelinim mlekom ali kislim zeljem ali s solato na mizo.

Orehov zvitek. Mešaj 6 rumenjakov in 10 dkg sladkorja, primešaj 7 dkg z 1 beljakom stolčenih orehov, malo cimeta in iz 5 beljakov sneg rahlo primešaj s 6 dkg moke. Pomaži na papir, položen na pločevino za nožev rob debelo, pa hitro speci v precej vroči pečici. Pečeno ploščo povezni s papirjem na desko in odloči.

papir, namaži z marmelado ali vaniljevo kremo, hitro zavij in mrzlo zreži v poljubne koščke. Kremo. Vmešaj v litrskem lončku 3 žlice sladkorja, 4 rumenjake in malo vanilje, da dobro naraste. K temu prilij 1/8 zavrete kavne smetane ali mleka ter mešaj na ognju, da se zgosti. Ko zapaziš, da kremo v lončku narašča, jo urno odstavi, da se ne sesiri. Ako rabiš toplo, tedaj kar vlij k jedi, če pa rabiš mrzlo, jo postavi na hladno.

Čokoladna krema. Vmešaj, da dobro naraste 4 rumenjake in 4 žlice sladkorja z vaniljo, prilij 1/4 l s 7 dkg čokolade zavretega mleka, ter mešaj na ognju, da

se zgosti. Ako rabiš kremo za nadev v torte ali kako drugo pecivo, tedaj deni 6 rumenjakov in v mleku poleg čokolade skupaj žlico moke. Ali pa primešaj, ko je že krema narejena, 4 žlice piškotnih drobtin.

Telečje stegno s smetano. Pripravi stegno in ga pretakni s slanino. Ko je že skoraj pečeno, prideni košček korenja, peteršilja, malo čebule in par listov suhih gob. Ko se je to že malo prepražilo, potresi v sok 1 žlico moke, ako imaš celo stegno. Ako je pa mesa manj vzemi po previdnosti tudi vsega drugega manj. Potem prilij četrta litra smetane in malo juhe. Ko prevre, zreži meso, zloži ga na krožnik in precedi nanj malo soka. Ostali sok pa precedi v majhno kozico, prideni mu žlico celih kaper in za nožev vrh fino zrezanih limonovih lupinic, pusti, da zavre, potem pa daj posebej v skledici zraven pečenke na mizo.

Stara kokoš z rižem. Razreži osnaženo staro kokoš na koščke, kakršne hočeš, deni jih v lonec ter nalij nanje toliko vode, da stoji čez meso. Ko zavre, prideni košček korenja, peteršilja, zelene in žlice soli. Dobro pokrij ter pusti počasi vreti približno 2 uri. Ko je meso že precej mehko, prideni 1/4 l riža, ki naj počasi vre; ko se riž zmehča, prideni še malo žefrana ter daj vse skupaj v skledici na mizo.

Praktični nasveti

Poceni kurjava. Če vmešaj premogovega prahu z žaganjem, ga vgneš z namočeno ilovico in s tekočim premogovim katranom, narediš iz zmesi opeki podobne kose in jih posušiš, je to boljša kurjava, kakor premoški sam. Tudi mokra zmes rada gori.

Rosni naočniki. Sredstvo, da naočniki pri nagli spremembi zraka pozimi ne postanejo rosnji ali megleni, je košček usnja, katero namazemo z mastnim toaletnim milom. Mila mora biti suha. S to kožo se čistijo naočniki večkrat na dan. — Isto dosežeš, če nadrgneš naočnike s suhim milnim prahom.

V čolnu.

Čoln na obali jezera. Dva, on in ona, sta sedla v čoln.

»Lep čoln.« je dejal on. »tako lahek in tako vitek. Dva se ne bi mogla poljubiti v njem. Čoln bi se zvrnil in oba bi utonila.«

Molče sta odveslala na morsko pečino. Znenada je ona na pečini prekinila molk in rekla:

»Navsezadnje pa znam plavati.«

Strah.

Ivan in Liza sta se vrnila na večer od studenca v vas. Na glavi sta nosila vodo. Na vas je že legel mrak.

»Tako se bojim, Ivan,« je rekla Liza. »Česa se bojiš, Liza?«

»Tako se bojim, da bi me poljubil.«

»Saj bi ne bilo mogoče, Liza, oba nosisva vrče na glavi.«

»Je tako, Ivan, ali midva bi lahko vrče postavila na tla.«

MARIJ SKALAN:

RAMAS IN JORA

ROMAN ZADNJIH LJUDI NA ZEMLJI

51

»Ah, da! Spominjam se, zopet se spominjam vsega, kar se je zgodilo. Letala, Sadye, njega, prekletega... Kdaj je bilo to? Koliko časa sem ležal med mrličji?«

»Skoraj pet in dvajset let,« je dejal filozof.

»Pet in dvajset let? Četrta stoletja? Moj Bog! potem v Rayanipuru ni več tako, kakor je bilo tedaj. Marsikaj se je moralo spremeniti. Tudi Sadya ni več mlado dekle. Morda se je celo poročila...«

»Ni se,« je odgovoril Hampur Kamthi. »Sadya je že davno umrla...«

»Umrla, Sadya je umrla... Moj Bog!«

»Ne bi mu bili smeli tega že zdaj povedati,« je dejal Rayani.

»Ah, ne bojte se, veliki!« je vzkliknil Takur. »Moje življenje je bilo itak že davno uničeno. Čemu me sploh obujate? Čemu me ne pustite še dalje v tem tistem spanju brez sanj, v katerem človek ničesar ne ve o svetu in življenju? S kakšno pravico me dramite znova v življenje?«

»Ker si nam potreben,« je dejal filozof, »ker si potreben pred vsem sinu, ki ti ga je Sadya rodila.«

»Sinu? Jaz imam sina?« se je začudil Takur.

»Rodila ga je že potem, ko te je Yagiri Seoni dal otrpniti. Star je štiri in dvajset let; inženir je, kakor ti, in podoben ti je tako, da bi vaju nihče ne mogel ločiti.«

»Zakaj ga ni tu? Kje je?«

»Pomiri se, sin moj!« je dejal filozof.

»Hoteli smo te najprej obuditi in ti vse povedati, preden ga vidiš.«

»Peljite me k njemu!« je vzkliknil Takur in se prvič dvignil.

»Sedi in miruj!« mu je ukazal filozof.

»Na novo življenje se moraš šele privaditi. Mimo tega: biti moramo previdni.«

»Čemu? Ali nam grozi nevarnost?«

»Tisti, ki je preganjal tebe, preganja tudi tvojega sina. Da se moreš vrniti v življenje, je omogočil veliki. Njemu se moramo za to zahvaliti. Yagiri Seoni in njegovi za to ne smejo izvedeti. Lahko bi nam pokvarili načrte.«

»Torej vlada še vedno on! On — zlo-

činec gospodari v naselbini, ki je vaše delo, veliki. Kako morete to dovoliti? Se ga mar tudi vi bojite.«

»Vrnil sem se v življenje,« je dejal Rayani, »še pred nekaj dnevi. Razmer v naselbini nisem poznal. Šele prijatelj Hampur Kmathi mi je odprl oči. Ne bojim se ne Yagirija Seonija ne koga drugega, toda bilo bi nespametno storiti prenačljena dejanja.«

»In moje vsemirsko letalo?« je vprašal Takur. »Kaj je z njim?«

»Stoji še vedno tam, kjer je stalo,« je pojasnjeval filozof. »Yagiri Seoni ga je izročil Mahabaliu Patni, sinu senatnega tajnika, da ga pripravi za polet.«

»In?«

»Ni se mu posrečilo.«

Takur Indor se je zadovoljno nasmehnil in vzkliknil:

»In se mu tudi nikoli ne bo! Brez mene bo za vse večne čase ostalo neuporabno.«

»Ko uredimo zadeve, zaradi katerih smo te obudili,« je dejal Rayani, »dovršiš tudi to delo. S tem boš izpolnil moje veliko pričakovanje, zaradi katerega nisem hotel umreti. Milijoni in milijoni rodov so sanjali o tej največjačnejši zmagi človeškega uma, o trenutku, ko se bo mogoče dvigniti z naše zemlje in poleteti na sosedne svetove. Tebi je bilo usojeno, da to delo dovršiš in uresničiš ta

veliki sen. Tvoje življenje je dragoceno, v tvojih rokah je usoda vsega še preostalega človeštva na zemlji. To je najvažnejše in tega nikoli ne pozabi!«

»Hvala vam, veliki!« je dejal Takur prevzet. »Z najvišjim občudovanjem, ki je mogoče samo v mladi duši, sem gledal na vas. Videl sem v vas velika človeškega rodu, ki se je eden med redkimi dvignil nad maloto in zlobo povprečnosti ter premagal celo strahote vsemirskih dogajanj; zdaj vidim v vas še vse več: božanstvo.«

»Toliko, kolikor sem storil jaz, si storil tudi ti,« je mirno odgovoril Rayani. »Tvoje vsemirsko letalo je še večje delo.«

»Nikakor,« je ugovarjal Takur. »Brez vas, veliki, ne bi bilo ne mojih prednikov in ne mene, zato tudi ne letala.«

»A brez tebe bi bilo kmalu konec vsega, kar sem jaz ustvaril. Zemlja se stara, sinko. Bliža se čas nove pogube. Te tudi Rayanipur ne bo več mogel preživeti. Samo v preselitvi v zemlje je rešitev zadnjega človeštva, v preselitvi na nov planet, v nove, neomejene možnosti življenja in razvoja, pred katerim se širijo še milijoni in milijoni let. V teh bodočih milijonih bo morda človeštvo končno le doseglo tisto popolno obliko, o kateri smo mi samo sanjali. In vse to bo mogoče samo s pomočjo tvojega dela.«

Šah

Razkol v najvišjem forumu

Dodatno k našim poročilom o svetovni šahovski olimpiadi v Buenos Airesu poročamo še o obnem zboru FIDE, najvišje šahovske organizacije, ki družni v svojem okviru malone vse šahovske zveze na svetu. Občni zbor je bil zvezan z olimpiado ter ga je vodil predsednik Nizozemec dr. Rueb iz Haaga. Udeležili so se ga delegati 23 šahovskih zvez, med njimi za 12 neevropskih savezov. Takoj ob otvoritvi kongresa je bilo občutiti, da veje neko prav posebno vzdušje, zelo neprijazno evropskim delegatom. Na kongresu so imeli namreč veliko večino zastopniki šahovskih zvez iz tako zvane latinske Amerike. Opozicija je prišla seveda naposled tudi na dan s svojimi zahtevami, ko je delegat Paragvaj predlagal, naj se sedeže FIDE preloži iz Haaga v Buenos Aires, kar je motiviral z vojno, ki je tačas v Evropi izbruhnila. Evropski delegati, razen Dancet in Letoncev, so protestirali proti tej nameri, vendar pa so bili od Američanov preglašovani. Nastalo je skrajno mučno razpoloženje, zlasti še, ko se je dosedanji predsednik dr. Rueb zoperstavil izidu

tega glasovanja ter se ni umaknil s svojega položaja, marveč je sporočil, da bo s pisnimi okrožnicami vprašal vse šahovske zveze na svetu za mnenje glede prenosa sedeža. Zadeva je tako obšla na mrtvi točki. Zelo verjetno pa je, da bo prišlo v najvišji šahovski organizaciji do neprijetnega razkola, ko se bosta razšli Amerika in Evropa.

Mimo vseh teh peripetij pa je kongres razpravljati tudi o delikatnem vprašanju svetovnega prvenstva ter o matchu za prvenstvo. Tozadevno je bila soglasno sprejeta resolucija delegata Peru, da naslov svetovnega prvaka ni lastnina prvaka, ampak FIDE kot najvišjega šahovskega foruma na svetu. Po tem tolmačenju ima le FIDE pravico, določati okoliščini in pogoje glede matchev za svetovno prvenstvo. Seveda pa je ob sedanjih okoliščinah ta sklep samo — platončen.

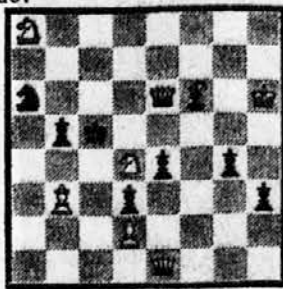
Kongres je tudi sprejel ponudbo madžarskega saveza, da on organizira prihodnjo olimpiado. Tako bomo imeli torej leta 1940. svetovno šahovsko olimpiado v Budimpešti.

Šahovska poezija

Navadno vidijo povprečni šahisti ves smisel šahovskega izražanja skoraj izključno v bitki dveh nasprotnikov, ki se lovita, zasledujeta ter napadeta na šahovnici. Vendar pa je šah mnogo, mnogo bogatejši. Kdor se vanj poglubi, odkrije silna bogastva in lepoto, ki jih lahko rečemo: poezija šaha. Mimo stvarnih partij je še več panog, s katerimi se izraža šah. Tu je zlasti šahovski problem in pa končnica, oz. studija. Posebno privlačne so zlasti slednje, ker prožijo večjo razgibanost in več možnosti ko strogo odmerjen problem, dasi je tudi ta mikaven.

Poleg mojstrov v partijah in na turnirjih ima šah seveda tudi svoje mojstre problemov in končniških studij. Slednji so nekoliko manj znani v široki javnosti, kajti javnost, ki ljubi senzacije, napade in poraze, se zanima za turnirsko igro in njene mojstre. In vendar čestokrat genialnost mojstra končniških studij silno prekaša turnirskega mojstra. Med stariji mojstri problemov in končniških studij je zlasti viden in cenjen genialni Henry Rinck, ki slavi 10. t. m. svojo 70-letnico življenja. Rinck je menda poleg slavnega Troickega najbolj znan komponist studij in končnic. Njegove stvaritve so presenetljive, a tudi verjetne in v šahovski igri možne ter imajo zato praktično vrednost tudi za turnirskega igralca. S preprostimi sredstvi pričara Rinck studije, ki s svojo pointo naravnost osupnejo. Za 70-letnico genialnega mojstra

objavljamo njegovo naslednjo mično studijo, ki je na turnirju »L'Opinion« 1934 dobila prvo nagrado:

Beli na potezi dobi

1. D6b+, Kb4 2. Da5!! (na Kxa5 sledi presenetljiv mat Sc6+). Krasna matna podoba! 3. Dc3+, Kd6 4. Dc6+, Ke5 (Ke7 5. De6+, Kf8 6. Kg6!) 5. De6+, Kf4! 6. Dxf6+, Kg3 7. Dh4+!! 8. Kg2 (na Kxh4 se ponovi ista matna podoba na drugi strani deske!) 8. Dxe1, h2 9. Dxe4+ in beli dobi. Ves potek potez preseneča s svojo točnostjo, ki se ji črni ne more izmakniti, dokler ga naposled ne zmelje.

3. Match Fine—Reshevsky bo po dosedanjih napovedih pričel že letošnjo pomlad ter bo obsegal 16 partij. Zanj so že zbrana potrebna finančna sredstva in tudi ameriško časopisje že sedaj dela v ta namen veliko bučne reklame.

»Vojni turnir« v Londonu

V Londonu je bil pravkar zaključen turnir, ki se ga je poleg angleških mojstrov udeležilo tudi več tujih igralcev, med njimi tudi naš Mirko König. Prvo in drugo mesto sta dosegla König in Anglež Milner-Barry, 3. Sir Thomas, 4. List (Litva), 5.—7. Vera Menčikova, dr. Fazeška in Blum, 8. Golombek, stari Mieses se je plasiral šele na 10. mesto. König je igrar na tem turnirju odlično ter po pravici dosegel visok rezultat.

Match Furlani — Petek

To nedeljo bo v Ljubljani zanimiv match med nacionalnim mojstrom Ljudevitom Furlanijem in zagrebškim kandidatom za naslov nacionalnega mojstra. Kot je znano iz naših poročil, je Petek dosegel na lanskeoletnem mojstrskem turnirju v Zagrebu 33 odst., s čimer si je pridobil pravico do naslova nacionalnega mojstra. Ker pa je dobil proti Furlaniju, ki je takrat zaradi smrti očeta moral s turnirja, partijo brez igre, je odbor JSS odločil, da mora Petek to partijo dejansko s Furlanijem tudi igrati, sicer nima naslova jugoslovanskega nacionalnega mojstra. Po daljših pogajanjih je sedaj končno prišlo do matcha. Če v nedeljo Petek partijo dobi, je dobil tudi naslov; če izgubi, bo moral seveda znova poskušati srečo glede naslova mojstra.

POROKA MED ŠAHISTI

Nekdanji madžarski šahovski mojster Lajos Steiner je že dalje časa v Avstraliji, kjer poučuje tamošnje šahiste v teoriji ter prireja večje simultanke. Podoba je, da se je naposled odločil, da se stalno naseli v Avstraliji. To vsaj dokazuje njegov sedanj korak, ko se je oženil s šahovsko prvakinjo Avstralije gđc. Kingstonovo. To je že druga poroka med pravimi šahisti; prva je bila med Vero Menčikovo in angleškim šahistom in šahovskim novinarjem Stevensonom.

Iz Buenos Airesa

Z olimpiade v Buenos Airesu še naslednja mična partija, ki spominja na stare mojstre, ki so bili polni velikih in presenetljivih kombinacij:

1. Francoska obramba

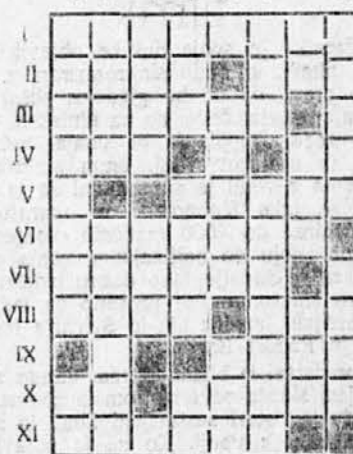
Beli: Pleci (Argentina) Črni: Endzelinš (Letonska)
1. e2—e4, e7—e6 2. d2—d4, d7—d5 3. Sb1—d2, c7—c5 4. Sd1—f3, d5:e4 5. Sd2:e4, Sb8—d7 6. d4:c5, Sd7:c5 7. Dd1:d8+, Ke8:d8 8. Lc1—g5+, f7—f6 9. 0—0—0+, Kd8—e8 10. Lf1—b5+, Ke8—f7 11. Td1—d8! Lf8—e7 12. Sf3—e5+! f6:e5 13. Se4—d6+! Kf7—g6 14. Lg5:e7, Sg8:e8 15. Td8:h8, a7—a6 16. Lb5—e2, e5—e4 17. f2—f4, b7—b5 18. Th8—e8, Kg6—f6 19. Te8—f8+, Kf6—g6 20. h2—h4, Lc8—b7 21. h4—h5+, Kg6—h6 22. Sd6—f7 mat.

SPOMLADI BO RIŽA DOVOLJ

Mariborski trgovci tožijo, da primanjkuje riža. Neizpolnjenost so tudi gospodinjice, ker ne morejo dobiti toliko riža, kakor prej in ker je znatno dražji. Kljub temu pa imajo trgovci zanje prijetno vest. Spomladi bo dovolj riža. Znano je, da nam riž dobavlja največ Italija. Doslej smo četrtletno dobivali po 510 vagonov italijanskega riža, od katerega odpade na neoluščenega 80 odstotkov, 20 odstotkov pa na oluščeni riž. Italijanski trgovski krogi so nam tudi za prvo četrtletje leta 1940 dovolili 510 vagonov riža. Cena riža bo znatno višja, ker je Italija uvedla na riž posebno davščino, ki znaša 2 odstotka. Zato bo riž tudi pri nas dražji, vendar pa najbrže ne bo prekoračil sedanje cene.

Križanka št. 60

1 2 3 4 5 6 7 8

Besede pomenijo:

Vodoravno: I. reka v Srbiji; II. zločin; ruska reka; III. odpadek v mlinu; IV. oče; skrajna točka kopnine, ki sega v morje; V. ime enega izmed voditeljev kmetskih uporov; VI. spevoigra; VII. izraz iz denarništva; VIII. mesto v Afriki; slika; IX. beneško kopilistič; X. tuj števnik, bojevnik; XI. zmeda.

Navpično: 1. bojišče v Srbiji, nada; 2. del zidu, velika reka; 3. ime mnogih krajev, žensko ime; 4. švicarski kanton, špansko mesto; zaimek; 5. zagon, staro orožje; 6. žensko ime; evropska država; 7. grška črka, škodljivka železa; žensko ime; 8. žensko ime; športna panoga.

POMENKI Z MLADINO

Kakor sem omenil ob zaključku prejšnjega letnika »Večernika za mladino«, je mladinsko prilogo skozi leto skoraj dočela zavzela mladina. Skozi leto je zraslo v prilogi nekaj mladih moči, ki bodo vtisnile svoj pečat tudi novemu letniku, v kolikor se ne bodo pojavile nove moči. Vendar pa bi želeli, da bi mladina, ki piše in bere »Večernik za mladino«, gojila tudi reportažo, v kateri bi se zrcalila pokrajina, v kateri mladi človek živi, prav tako pa življenje in človek. Slovenska ni samo Maribor. Vseposod po naši domovini živi mladina po svoje. Drugače živi na Pohorju, drugače na Ptujskem polju, drugače v Slovenskih goricah, drugače v Prekmurju, v Savinjski dolini, na Gorenjskem, na Dolenjskem in še drugod, tudi izven naše ožje domovine. Taka reportaža ne bi samo prikazovala, kako živi naš človek doma in v tujini, ampak bi tudi širila mladini obzorja. Reportaža pa ne sme biti učena, ampak mora pripovedovati docela preprosto. Reportažo lahko napiše vsak, ki bere. Bliža se pust, po domačijah kolonijo, mladina se smuča, hodi v hribe — vse to se mora odražati v obliki reportaže v »Večerniku za mladino«. Tako bo postala »Večernikova« mladinska priloga živo zrcalo našega slovenskega življenja.

Urednik.

VPRAŠANJE Z JABOLKI

Mati je postavila pod božično drevo kosaro z devetimi rumenimi jabolki. Nato se je obrnila k otrokom ter jih vprašala:

»Osem vas je. Ali lahko kateri porazdeli med vas teh 9 jabolk, tako da jih ne bo razrezal in da ne bo dobil nihče več kakor drugi?«

Otroci so ugibali ter izjavili nazadnje, da je to nemogoče. Takrat pa se je oglašil jameček in povedal —

Kaj je povedal?

Rokuje se Anglež dnevno 6 krat, Španec pa 30 krat.

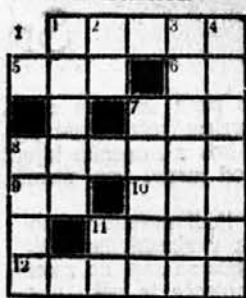
—O—

UGANKA

Kakšen bo črnc, če bo padel v Rdeče morje?

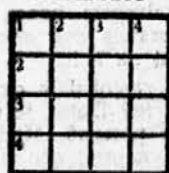
(Moker)

Križanka

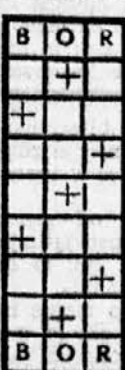

Vodoravno: 1. dan; 5. cesta; 6. število; 7. nastane pri gorenju; 8. pridelek; 9. učenje; 10. lajež (medmet); 11. pojdi (latinski); 12. studenec (hrvatski). Navpično: 1. tekoča voda; 2. veznik (latinski); 3. dogodivščina; 4. mesec; 7. tobak; 8. tečaj; 11. ženski osebni zaimek.

KVADRAT

Navpično in vodoravno: 1. pisarniška potrebščina; 2. grški pisec basni; 3. del telesa; 4. vrsta kamna.

IZPOLNJEVALKA

zabavišče

dvojica

jermen

čuvaj

kesanje

členica

del cerkve

Mojster zavpije nad vajencem, ki spi v kotu delavnice:

— Spiš? Tako? Pa praviš, da nisi nikoli zmučen?!

— Nisem, mojster! Če ne bi spal, bi bil zmučen kakor vsi drugi.

»Večernik«
za mladino

Leto 2

Maribor, 7. januarja 1940

Štev. 1

TRIJE KRALJI

Igor Samorod

Šli smo, trije, okoli pa vse polno otročadi. Bogme, ni bila preveč lahka pot. Kar stresli smo se, če smo pomislili, da nas tu pa tam vržejo skozi vrata v sneg; kaj pa šele mraz, ki je bril okoli naših lic, zavilih v pisane cunje... Vsa volja nam je zmrznila ob pogledu na otročad. Vrgel bi vse te cape raz sebe in nanje kot jastreba na piščeta. Izživali so nas, ker so vedeli, da jim nič ne moremo, mi trije, sveti trije kralji... Milan se je zaklinjal, da jim bo že posvetil, samo da končamo naše kraljevanje.

Obstali smo pred vrati, kakor da bi nekoga čakali.

»No, boš? Daj, potrkaj, no!«

Tako je dejal Slavko Milanu. Ta pa ni hotel, češ tisti, ki ima blagajno, tisti naj potrkaj! Tudi jaz sem se branil. Ko da bi bila kakšna umetnost, potrkati na duri. Končno se je Slavko vdal in zamahnil z roko. Kaj, vidva, junaka pa taka!

Dobro, pa bom potrkal jaz, ali spredaj ne bom stal. Potrkal bom, toda da vidva ne zbežita!

Fant se je postavil k podbojem in dvignil roko, kakor da bi premišljeval. Okoli se je smejala otročad. Milan se je umaknil v ozadje in si popravil papirnato kapo, malo nerodno obrezano in na pol pobarvano. Dregnil sem ga in mu svetoval:

»Malo bolj pogumno, ali naj sam čakam pred vrati?«

No, mi trije, Slavko, Milan in jaz, sveti trije kralji, smo se pripravili in ni mnogo manjkalo, da se nismo stekli. Ozrl sem se res, vsa okolica se je smejala na naš račun.

»Vesta kaj, takole storimo,« sem svetoval, »jaz bom potrkal, vsi trije pa se bomo postavili v eno ravno vrsto. Tako bomo vsi enako deležni dobrot ali pa

brč; nihče se ne bo mogel pritoževati.«

Sporazumeli smo se. Potrkal sem. Zadrgetali smo prav vsi trije. Milanu se je pobesila zvezda, ki jo je nosil nataknejo na palici, meni pa je zadrgetala roka.

Zdrznili smo se. Za vrati so se oglašili koraki. Nato so se ustavili.

Kdo? Kdo je?

Molčali smo, ko da bi bili mutasti. Zbežali bi, če nam ne bi strah zlezal v noge.

»Ha, zopet otroci, ki hodijo nagajat, nato pa zbeže. Vam bom že ušesa navil, le čakajte, fakini!«

Nekaj takega smo slišali izza duri. Postalo nam je tenno. Ustrašili smo se debelega glasu. Svetniki, Bog in vsi priprošnjiki! Najraje bi zbežal, zbežal, in niti ozrl se ne bi, kaj šele da bi ostal in se spuščal v to pustolovščino! Saj bi, toda noge...

Nekaj je zarožljalo, med podboji pa se je prikazala okrogla postava. Zagledal sem se v moža in ga motril. Zdrznil se je, nas debelo pogledal in nekaj zarentčal.

»Mi nič rabiti, nič svete tri kralji. Nič, nič, svete tri...«

Spogledali smo se in pomignili sem. Zapeli smo:

»Smo kraljci tri prijezdili k betlehemski štalici...«

Možak nas je začudeno gledal in se neodločno oziral naokoli. Končali smo in ga motrili. V zadregi je brskal po žepih, nekam globokih, končno pa privlekel na dan — kakor smo drugi dan ugotovili — bakren novčič in ga velikodušno vrgel v nabiralnik. V dobri veri smo mislili, da je svetel desetak obiskal našo revno blagajno. Seve smo bili naravnost vznemirjeni od tolikšnega človekoljubja. Še so usmijeni ljudje...

Film

MYRNA LOY

Ko se je Myrna Loy igrala po prostranih travnikih Montane, se ni imenovala Myrna Loy, ampak Myrna Williams Hornebloj. Rada je gnetla človeške figure iz ilovice in se mesece in mesece spominjala onega srečnega dneva, ko jo je oče Hornebloj vzel s seboj v bližnje mesto ter jo odpeljal v mračno dvorano. Ta dvorana je bila kino, na platnu pa so vrteli Rudolfa Valentina...

Po končani osnovni šoli so odpeljali Myrno v Los Angeles, kjer so jo vpisali v gimnazijo. Njeno nagnjenje do umetniškega življenja je dobilo v gimnazijskih letih še večjo oporo. Poleg rednih šolskih ur je obiskovala privatno šolo, kjer se je učila kiparstva.

Mlado gimnazijko so opazili na neki dobrodelni zabavi, kjer je igrala »Pastirico iz Montane«. Na predstavi se je znašel tudi neki

filmski režiser, ki je po odigrani točki stopil k njej ter ji rekel:

»Ko boste končali gimnazijo, lahko pridete k nam. Prepričan sem, da boste postali dobra filmska igralka.«

Myrna na kaj takega ni nikoli mislila v

življenju, ta filmski režiser pa ji je zdaj zmešal glavo. Mrzlično se je začela zanimati za vse, kar je bilo v zvezi s »tovarno sanj«, da je komaj končala šolo. Kmalu nato je stala pred kamero v studiu Metro Goldwyn Mayer, in od takrat se je začela njena filmska pot ter z njo zvezana slava.

Njeni najboljši filmi so bili posneti z njenim igralskim partnerjem Williamom Powellom. Myrna je poročena, ima pa to »slabost«, da zbira porcelan ter da se zelo drzno vozari s svojim avtom po hollywoodskih ulicah.

Z vonji prepojeni filmi

»Večernik« je svoje dni že objavil kratko vest o filmih, ki bodo sinkronizirani z vonji, kar se pravi, da ne bo gledalec slišal samo šelestenje drevja, če se bo na filmskem platnu pojavil gozd, ampak da bo vonjal tudi svež gozdni in smrekov vonj. Izum sinkroniziranega filma z vonji je napredoval že tako daleč in se tako izpopolnil, da aparatura že »reproducira« do 4000 različnih vonjev: od vonja po znoju do najfinjšega vonja cvetja. Aparatura je nadalje tako dobro izdelana, da jo lahko smatramo kot prototip za izdelovanje v serijah. Izumila sta jo Švicarja Hans E. Laube in Robert Barth.

Na predstavi v bližini Berna, kamor so bili povabljeni skrajni neumni Tomaži novinarji, so se predvajali stari sestavljeni filmi, ki so bili sinkronizirani z vonji. Ko se je pojavila na platnu mizarska delavnica, je takoj po dvorani zadušilo po svežem in krepkem vonju lesa. V gostilni je zadušilo po kavi, cigaretah in vinu, pri operaciji v bolnišnici pa se je razlil po dvorani znani vonj bolnišnic, vonj po karbolu. Prizori v vrtu so bili zvezani z najfinjšimi vonji vrtnic, lilij in vsega onega cvetja, ki se je prikazovalo na filmskem platnu. Ko so se na platnu pojavili avtomobili, se je začutil po dvorani vonj po bencinu in izgozelem olju.

Bistvo izuma z vonji sinkroniziranega filma je v tem, da električne foto-celice zaželeni vonj, ki ga direktno izkiva tekoči filmski trak, dovajajo v zvezi s sliko na platnu. Tako ta izum ne zahteva nikakšne izpremembe pri izdelovanju zvočnih filmov. Pač pa za-

hteva predvajanje z vonji sinkroniziranega filma dobro ventilirano in zračno kino-dvorano. Oba izumitelja »vonjivega filma« sta prepričevala novinarje, da bo izdelava aparaturne za »vonjivi film« mnogo cenejša, kakor je bila nabava zvočne aparaturne. Po njih mnenju bo vplival »vonjiv film« zelo dobro na publiko, prav posebno pa pri kulturnih, potopisnih in reklamnih filmih. Švicarski tisk je prepričan, da čaka izum velik uspeh.

f. Mary Pickfordova v Angliji. Slavna ameriška filmska naivnica Mary Pickfordova se ne bo več pojavila na filmskem platnu. Proizvajala bo filme. Svoj kapital je naložila v Angliji, kjer že pripravlja neki policijski film.

f. Prirodnost in enostavnost bosta v bodoče za filmske zvezdnice nova moda pri šminjanju in oblačenju.

NAGRAJENI FILMI NA BENEČANSKI RAZSTAVI

Zaradi napetega svetovnega stanja je bila odložena podelitev nagrad za filme, ki so se prikazovali na mednarodni filmski razstavi v Benetkah. Sedaj pa je predsedstvo razstave z odobritvijo ministrstva za narodno kulturo na podlagi mišljenj tujih in italijanskih jurjev odločilo, da namesto nagrad, kakor je bilo predvideno po določilih, razdeli premije za razstavljene filme. Tako so dobili za nagrado pokal »Biennale« naslednji filmi: »Robert Koch« (Nemčija), Tobisov film »Fin de Jour« (Francija), Reginin film »Štiri peresa« (Anglija), film produkcije London, izbor japonskih filmov (Japonska) in izbor švedskih filmov (Švedska); veliko »Biennale«: »Ropari pod vodo« (Nemčija), Ufin film »Ali lahko živali mislijo?« (Nemčija), Ufin film »Cudodelno jagnje« (Belgija), »Chartre« (Francija), Tokio-Peipin »Cozen« (Japonska), »The Town« (Anglija), »V zemlji teme« (Romunija) in film »Sanatoria« (Švica); bronasto kolajno »Biennale«: »Vagabund Lacun« (Češka), »Margarita Armando in njen oče« (Argentina), »Mlada dekleta v siromaštvu« (Francija), »Mikado« (Anglija), »40 let« (Nizozemska), »Borst Istvan« (Madžarska) in »Zlata žetev v Vitvatersrandu« (Južna Afrika).

FILM O HRVATSKI KMETSKI REVIJI

Seljačka Sloga bo prikazovala film o reviji kmetijske kulture, ki je bil posnet v Zagrebu — tudi po vaseh. V ta namen je Seljačka Sloga organizirala kompletni potujoči kinematograf, ki bo od 6. do 26. januarja obiskal celo vrsto hrvatskih podeželskih krajev. Film zaključuje govor dr. Vladka Mačka o pravi kmetijski kulturi.

Tarzan in njegov sin. Po treh letih je ameriško filmsko podjetje Metro Goldwyn Mayer ponovno posnelo na trak opičjega človeka Tarzana, katerega vlogo je prevzel olimpijski prvak in rekorder Johnny Weissmüller. Za Tarzanovega sina so izbrali pri posebnem natečaju izmed tisočih dečkov šestletnega atletsko razvitega dečka Johnnija Sheffielda. Film prinaša znano zgodbo o Tarzanu, bellem človeku, ki domuje sredi pragozda s svojo družico. Prizore iz pragozda poživljajo afriške živali kakor šimpanzi, opice, sloni. Novost v filmu so bile scene, ki so se dogajale pod vodo in katere je režiser Richard Thorpe posnel na Floridi. Tarzanovo družico je igrala Maureen O'Sullivan. Delo hoče imeti malenkostno etično tezo: v pragozdu so ljudje plemeniti, civilizacija pa ljudi kvari.

f. Novi francoski filmi. Francozi so vrgli zadnje dni na trg film »Človek iz Nigra«, ki ga je režiral Jack de Barontsheli. Eksterierji za film so posneti v Afriki, in človek bi lahko rekel, da je film propagandno nadahnen. Naslednja dva nova francoska filma se bosta imenovala »Pristaniška kavarne« in »Zgubljeni raj«.

Zahvalili smo se mu. On pa je zaloputnil vrata, kmalu so utihnili njegovi koraki nekje po hodniku.

Dober začetek, še boljši konec, smo dejali in odšli naprej. Seveda z večjim pogumom. Pri marsikateri hiši smo se ustavili in zapeli, mnogo, mnogo hiš smo obletali... Saj sami nismo vedeli, koliko. Peli smo z vneto in zagrizenostjo. Nekakšna strast do koledovanja nas je prišla, blagajna je že rožljala. Morda je že polna, do vrha napolnjena z dinarji; med njimi za prav lahko da samujejo srebrniki.

Ljudje pa so bili tako in tako. Nekje so bili veseli ter nas z odprtimi rokami odpeljali v sobo. Tam pa smo peli tako lepo, da so kar gledali:

»Smo kraljci tri prijezdili
k betlehemski štalici...«

Nato pa:

»Jaz sem Gaspar... Miha...
Boltežar...
Prišli smo...«

Znova je zarožljala železna posodica in nov drobiž se je pridružil ostalemu, ki se je že ves večer nabiral v blagajni.

Odšli smo drugam. Ponekod nam sploh odprli niso; obraz se je prikazal, tako kradoma, v lini, in se naglo umaknil, ponekod pa so nas zapodile odurne besede. Čmeravo lice je zarenčalo in povedalo, da so bili pravkar tu drugi sveti trije kralji, tudi iz jutrove dežele... Pravkar so bili in tako lepo so zapeli, tako lepo... Še pol minute ni, ko so zavili za oglom. Pa tako lepo so peli...

Prikimavali smo, da, vemo, kako je, saj smo jih videli. Čeprav jih nismo. Vedeli smo, da se ljudje lažejo, grdo lažejo, da bi nas odpravili. Žalost nam je legla na srce in šli smo, proč od hudobnih, lažnivih ljudi in smo šli...

Tudi druge kralje smo srečali. Pustili smo jih na miru. Čemu bi se pečali z njimi, čas je zlato in večer je bilo treba korenito izriniti. Otročad se je že zdavnaj naveličala, poditi se za nami. Mrz je bil, brrrr. Stari ljudje so trdili, da takega mraza še ni bilo, odkar pomnijo. Mi smo pa bili revni trije kralji in nismo imeli plašev.

Bilo je že pozno v noč in ulice so postajale prazne, ko se je Milan tako nehote ozrl... in...

Stražnik!

Tedaj pa... V beg... Beg... Edina rešitev... Da, vedeli smo, da kraljevanje ni dovoljeno. Če nas dobe... Groza! Stresel sem se in...

Vsi zasopli smo obstali za ovinkom. Previdno smo pokukali izza plotu. Nič. Hvala Bogu! Stražnik se niti zmenil ni za nas.

Utrudili smo se. Dosti je za današnji dan, smo dejali.

Obrnili smo se proti domu in naglo odkorakali po srežu. Pri Slavku smo se umili in postrgali saje z obraza.

Nato smo sedli k blagajni. Ni bilo kaj prida, ni bilo...

Molče smo se razšli. Pričakovali smo mnogo več. To naj bi bila kolednica?

Nikoli več nismo koledovali.

ki si jo pa skrivaj utrne, da bi njen mali Mihec ne videl mamico jokati. Mihec, deček z velikimi rjavimi očmi in kodrastu glavico, čepi ob njenih nogah in skoraj že dremlje.

Mrzlo je v sobi, saj Mihčev očka nima denarja za drva, komaj ga je za jesti. Dela v veliki tovarni na kraju mesta, in ker je zdaj vojna, dobi še manj.

Mihec tega sicer ne razume, toda hudo mora biti, če se mamica joče...

»Mamica, ali pride kmalu domov?« vpraša čez nekaj časa. Pozno je že, pa ga še ni. Mati ga ljubeče poboža z zuplavo roko in tiho zavzdihne. Na steni ura teče, teče... Na okno padajo dežne kaplje, zamolklo, preteče.

Tedaj se zaslišijo zunaj koraki. Ona dvigne glavo in začudena prisluhne. Ne, to ne more biti njen Andrej, on ne hodi

Moj mali

VLADKO KOS

Svetli mesec je risal pošastne sence črnih, v gmoto stisnjenih predmestnih koč. Tu je bilo temno, včasih je padla kaplja z drevesa zamolklo v mlako na blatnih, od dežja razmočenih tleh. V dalji so migotale luči mesta, iz megle se je svetlikala zelena signalna luč. Potem je udaril v to tiho žvižg vlaka in se v neskončnih odmevih izgubil.

Barake sanjajo, le v eni ob cesti še gori medla luč. In če bi primaknil tice k mrzli šipi, bi videl nizko, iz desk zbito izbo in sredi nje hrastovo mizo. Na njej stoji petrolejka, ki meče svetlobo na stole. V kotu pri mizi peti sedi bleda žena, v njenih očeh zablisti kaka solza.

Sneg pada

VLADKO KOS

Tiho pada sneg na ceste,
v mrzlem vetru hrast ječi,
črni kos z rumenim ključkom
trd od mraza vanj strmi.

Pač ljudi nešteto mimo
ptiča v zimski dan hiti,
a nihče se zanj ne zmeni,
za proseče te oči.

Od nekod berač neznan
z licem nemim je prišel,
vzel tresoč je kosa v roko,
s sapo svojo ga ogrel.

Pa odšel je spet v sivino
reže s srcem v mrzli dan...
Kot da z glorio bleščečo
zdi se mi, je bil obdan.

OČE

P-I

Sredi junija je bilo. Seno smo sušili, a meni delo ni kdo ve kako dišalo; ostal sem doma. Naposled sem jo pobrisal k tovarišu na drugem koncu vasi, da bi šahirala. Napravila sva nekaj potez, ko se je pripeljal na kolesu — moj oče.

»Joj,« sem zastokal in okamenel.
»Kaj delaš tu? Doma je dela čez glavo, ti se pa potepaš. Marš!«
Tekel sem naprej, oče na kolesu za menoj.

Na pragu zakliče mama:
»Kje si bil? Oče bi te potreboval.«
Obstal sem, povsili glavo, najrajši bi se vdrl v zemljo. Oče je prišel za menoj, pobral palico, ki je ležala na tleh in me zgrabil preko prsi, da bi me kaznoval.

nikdar tako počasi, težko kot bi se opotekal. Mali Mihec se stisne k njej in zdaj strmita oba z grozo in strahom v vrata. Kdo je? Kaj prinaša?

Znenada pa mati vzklikne, od groze se ji razširijo oči, roka ji spusti šivanje na tla in kri ji plane v lice. Ne, to ni mogoče! Da bi bil Andrej pijan?

Ves je rdeč v obraz, oči so močne in krvavo podplute. Kakšen pa si? bi mu rekla, pa ji strah ne da govoriti in jok jo tišči v grlo. Zdaj se opoteka proti mizi, nekaj mrmra in maha z roko. Iz nje mu zdrkne bel papir k ženinih nogam. Ko ga je pobrala in ga preletela z očmi, jo je zaskrbele neskončna bolečina v srce in skoraj se ji je pred temi črnimi črkami zameglilo...

Odpuščen!

(Se bo nadaljevalo.)

Preden pa je zamahnil, je vrgel palico proč in rekel:

»Kaj bi ga tepel, ko tako nič ne pomaga!«

Trenutno pozabljenje
MILANOVSKY

Na nebu prepletenem s skrivnostnim azurjem

so reševale zvezde uganko noči.

K rimski megli

sem obrnil že sanjav zaspane oči.

Videl sem ognje stotere v očeh,

ki zrl so, srečo želele

In silšal sem pesmi v tihoti večerni,
ki tajno so v moje srce pridrhle...

A pesem veseljstva

ki sem jo užil,

bila je še slajša ko nektarja med,

ker k zvezdam se dvignil sem,

čutil ves blažen onstranstva objem,
njegov diš, svoi polet —

In vsaj za trenutek pozabil sem svet.

38 milijonov ljudi se je preselilo v zadnjem stoletju iz Evrope v Ameriko.

Za filateliste. Vsako leto se izda 1600 do 2700 novih znamk. Od teh jih odpade na Evropo 450 do 800.

Zanimivosti

Fantazija in resnica o „Treh mušketirjih“

Dumajeva fantazija o ljubezenskem romanu francoske kraljice

Tudi med Slovenci je malo takih, ki bi ne poznali slavnega romana Alexandra Dumaja »Trijе mušketirji«. Po njem in morda po filmu pozna in sodi večina tudi zgodovinsko ozadje in okolnosti. Od tod skoro vsi poznamo zgodovino Ane Avstrijske, hčerke španskega kralja, in njeneega moža francoskega kralja Ludvika XIII. V resnici pa je ljubavni roman med Ano Avstrijsko in lepim vojvodo Buckinghamskim nekoliko drugačen kot ga opisuje Dumas v svojem romanu. Ljubavnega romana sloh ni bilo, ampak docela nedolžen flirt, ki ga je skovala dvorna dama vojvodinja de Chevreuse.

Ana Avstrijska je bila omožena s francoskim dauphinom Ludvikom, ki je kasneje postal francoski kralj. Ob poroki sta bila oba stara 15 let. Sprva sta živela skupno življenje kot brat in sestra, kasneje kot dva povsem si ravnodušna človeka, zaprta v svoje sobane v Louvru, kjer sta se po dvornem ceremonialu srečavala redno dvakrat na dan. Ko sta z 20. letom postala kralj in kraljica, so se razmere nekoliko izboljšale in tudi dvorjima je prišel posvečati večjo pozornost. Položaj se je docela spremenil, ko je bila Ana 25. jan. 1619 proglašena za francosko kraljico. Kraljevski zakonski par, ki je dotlej živel kot da sta si mož in žena tuja, je začel pravo življenje. Dva velika tujca sta postala čez noč dva nežna zaljubljenca. In že januarja 1620 se jima je rodil prestolonaslednik. Kraljico bi rojstvo novega bitja skoraj veljalo življenje.

Zaradi dvorne dame je kasneje prišlo med kraljevskim parom do nesporazumov. Ludvik XIII. namreč ni mogel dvorne dame de Chevreuse, dočim je bila pri kraljici zelo v čislih. V tej dobi se je pojavil tudi vojvoda Buckinghamski, ki je prišel v Francijo v zadevi poroke sestre Ludvika XIII. z angleškim kraljem Karlom I. Tu je spredla vojvodinja Chevreuse fino intrigo, ki je bila naperjena proti francoskemu kralju. Izrabljajoč nepovoljne odnose med kraljem in kraljico, je orisala kraljici Ani vojvodo Buckinghamskega kot najlepšega in najmilejšega Angleža ter ji pokazala nekaj njegovih portretov. Na drugi strani pa je pripovedovala vojvodi o kraljici in njenem položaju ter mu zaupala, da se je kraljica, ko ga je 1623 incognito srečala v Parizu, zaljubila vanj. Vojvoda je bil sprito te novice silno vzradočen ter je skušal za vsako ceno priti do kraljice. Tako sta se res v maju 1625 oba prvič srečala; toda v Louvru in ob prisotnosti celega dvora, tako da ni mogoče govoriti o kaki »gallantni pustolovščini«. Pravili so sicer, da se je vojvodi posrečilo za časa njegovega bivanja v Parizu približati se na samem h kraljici, vendar pa za to ni bilo nobenih dokazov.

Ko je čez čas spremila kraljica svojo

sestrično do Amiensu, je vojvodinja de Chevreuse uspelo, da je pregovorila kraljico za sestanek z angleškim vojvodo, ki ga je kraljica tudi sprejela v parku v Amiensu. Vojvoda je bil takrat baje precej smel, da se je čutila kraljica užaljeno. V Amiensu ga je sicer ob ločitvi sprejela

še dvakrat, toda obakrat ob prisotnosti dvora.

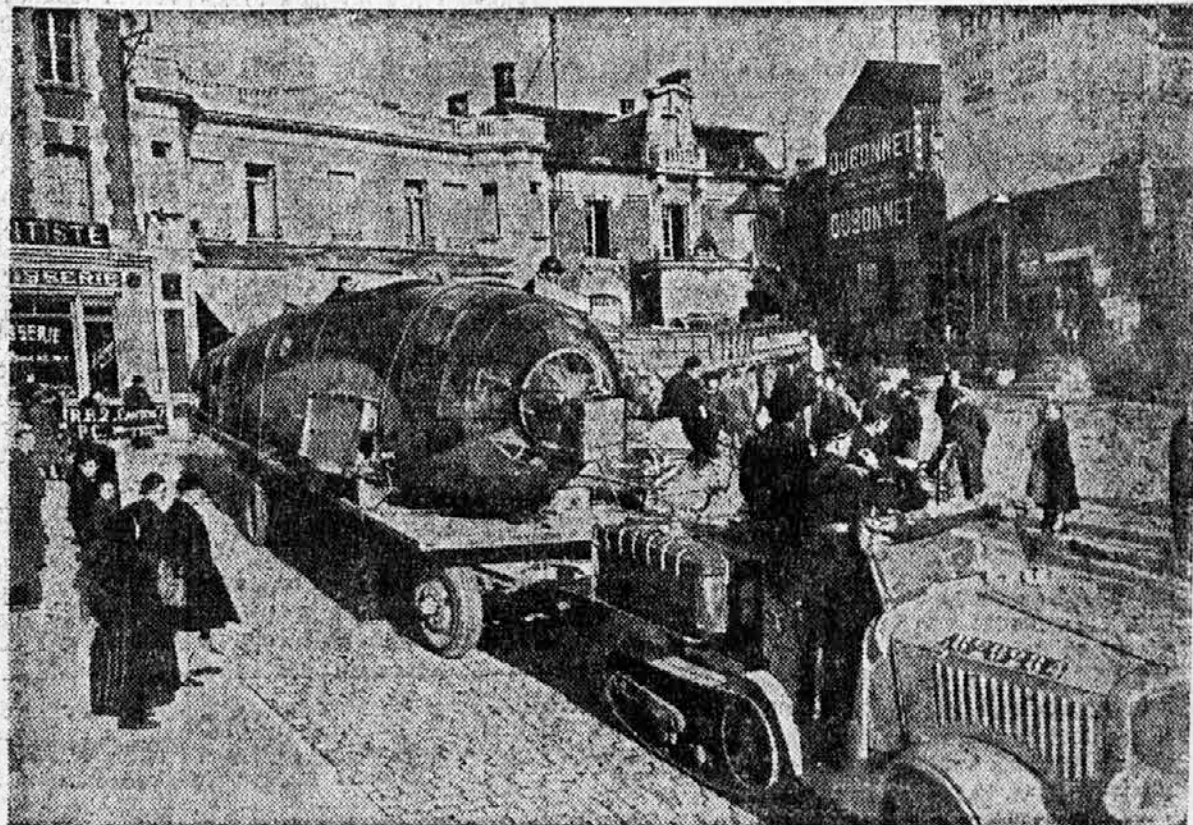
Vojvoda Buckinghamski po tem obisku ni več prišel v Francijo. Čez tri leta je umrl, star 36 let. Zabodel ga je neki fanatičen angleški puritanec. Pustolovska in junaška pot d'Artagnana v Anglijo z na-

menom, da prinese kraljici nazaj ogrlico, ki jo je bila v nepredvidnosti darovala vojvodi, je docela izmišljena, kajti kraljica Ana ni nikoli darovala vojvodi ogrlice ali kakage drugega spominka.

Kralj Ludvik XIII., ki je bil izvedel za ta brezpomemben in nedolžen flirt, pa je v sveti jezi in ves razkačen naskočil dvorjane ter vse odslovil. Tako je torej resnica o ljubavnem romanu Ane Avstrijske in vojvode Buckinghamskega. Vse ostalo, kar smo s toliko napetostjo brali v Dumajevem romanu, je bujna fantazija slavnega romanopisca.

Z zahodnega bojišča

Na francoskem bojišču se je že večkrat manifestiralo uspešno sodelovanje angleških in francoskih zračnih eskadrilj. V zračnih spopadih sta sicer oba nasprotna si tabora zelo prevladna, hoteč prihraniti svoja letala za končni spopad. Vendar je bilo na obeh straneh sestreljenih že precej letal. V letalskih bojih so se posebno izkazali angleški piloti, ki so strmoglavili več nemških bombnikov. Enega teh vidimo na sliki, ko so ga angleške tehnične čete spravile na tovorni avto in potegnile v mesto francoskega zaledja.

Z zvijačo je ugnala drznega vlomilca

Mlada žena bančnega prokurista v New Jerseyu, Virginija Storm, je postala čez noč junakinja. Sedela je pri oknu svoje vile zunaj mesta in čakala na povratek moža. Naenkrat je vdrl skozi okno vlomilec, prižgal luč in naperil revolver na mlado ženo. Vem, da moža ni doma, zato nikar ne kričite, izročite mi takoj ključ od omare in dragocenosti.

Tresoč se je stopila virginija k omari. V tem je pozvonil telefon. »Gotovo je moj mož, ki me kliče s seje.« Vlomitelec se ni dal motiti. »Kar stopite tja in govorite!« Žena je govorila z možem, pred njo je stal bandit z namerjenim revolverjem. Ni mogla izraziti ničesar, kar bi dalo povoda roparju za steljanje. Pomagala si je z zvijačo:

Po sodnikovi pomoti ušla ieči

V majhni vasi Arizone v Ameriki je nedavno umrla neka žena. Sedemnajst let je živela v miru. Šele po njeni smrti so zvedeli, da je bila prav za prav obtožena morilka, Blanche Palmer.

Blanche Palmer je bila premožna žena, ki je po smrti svojega prvega moža se nameravala poročiti z mladim agentom Charlesom Turainom. Nekega večera je pa zasačila svojega ljubčka v nočnem lokalu v družbi druge ženske in ga z dvema revolverskima streloma ubila. Mirno je obsedela zraven mrtveca in čakala, da so jo zaprli. Obsodili so jo na doživetnijsko ječo.

Poslali so jo v jetnišnico v Little Rock, kjer je pa niso mogli sprejeti, ker je bila samo za moške. Vodja eskorte je zahte-

— Kaj si še vedno ljubosumen? Ne! Ne smeš biti ljubosumen!

Ko je ropar pograbil denar, mu je rekla žena: »Moj mož je zelo ljubosumen, ne bo veroval, da mi je bil denar ukraden. Privežite me tedaj na stol, da bom pričala vloma.« Ropar je neodločen zmaljal z glavo čes, da nima vrvi. »Potegnite za vrv pri zavesah, to je vendar malenkost!«

Vlomitelec ni mogel odkloniti prošnje mlade žene in stopil k zavesi. V tem trenutku je pograbila Virginija zraven stoječi kamniti kip in udarila vlomiteca z vso silo od zadaj po glavi. Kakor od strele zadet se je mož zgrudil in ko je prišla policija, so dognali, da jim je šibka žena spravila v roke zloglasnega gangsterja, ki so ga že dolgo iskali.

val podpis sprejema, češ, tak je ukaz. Kaj napravijo potem z obsojenko, da se ga ne tiče. Dobil je podpis in odpotoval. Tajnik jetnišnice je pa pustil morilko pred vrati in zmaljal z rameni, ko je vpraševala, kaj naj zdaj počne. Nihče se ni zmenil zanjo, izginila je in 17 let preživela v samotni. Ves ta čas so jo iskali s tirilico, a je niso mogli izslediti. Šele po njeni smrti so zvedeli, da je namišljena kmetica Helen Smith prav za prav nekdanja skrivnostno izginula morilka.

— S katerim oslom si pa zdaj delal naloge? je vprašal nadučitelj malega Jakca, ki je rad prepisoval šolske naloge.
— Z vašim sinom, gospod nadučitelj, se je odrezal učenec.

Ko je konjenica naskočila vojno ladjevje

Mrzli val, ki je letos pritisnil na Jadran, pobelil večni Rim in vrgel sneg celo na po-bočja Vezuva, ni bil v preteklosti redek. Najstarejša kronika ve povedati, da je Jadransko morje zmrznilo že l. 680 po Kr. Leta 1132 je čez in čez zmrznila reka Pad v Severni Italiji, prav tako Rodan v južni Franciji. Vino je zmrznilo po kletih. Leta 1246 so bile beneške lagune popolnoma prekrite z ledom, 1290 je pa zmrznila morská ožina Kattegat med Dansko in Norveško.

Še hujša je bila mrzla zima 1305, ko je zmrznilo Baltsko morje ob južni obali, tako da so lahko prišli s sanmi po ledu iz Kjevenhavna na Danskem tja do Gdanska. Leta 1408 je zmrznila vsa Donava, v Parizu je led Seine podrl mostove. Bil je tak mrz, da so zmrznila drevesne korenine globoko pod zemljo.

Posebno hudo je držala zima v kleščah Evrope 1420, ko so Francozi v množicah umirali od lakote in mraza. Zverji so žrle ljudi po poteh. Leta 1422 je strašna zima po vsej Evropi zamrznila vse vodnjake, vino v sodih se je spremenilo v led, posode so marsikje z velikim pokom eksplodirale. Kokošim so pozebli grebeni. Leta 1433 je snežilo na Holandskem zdržema 40 dni. Genovska luka je zamrznila leta 1493, v letu 1497 in 1507 pa Marseille in Benetke.

Leta 1608 je bil v Evropi tak mrz, da je zmrznil kruh na mizi in so pozebla skoro vsa sadna drevesa. Leta 1684 so žagali v Rusiji vino za vojake, 1665 je pa švedski kralj Karl XII. s topovi in vso vojsko prekoračil Mali Belt v Baltu po ledu. Dne 15. januarja 1684 je pritisnil po Evropi mrz, da so cepali ptiči z drevoja, drevje po gozdovih je popo-

kalo od vrha do tal. Na glavnih ulicah Londona so kurili krese, da so se ljudje vsaj malo ogreli.

Ko je leta 1709 pozebla vsa ozimina, je nastala taka lakota, da je moral vsak pod pretnjo smrtni kazni naznaniti količino žit, ki jo je imel. Leta 1740 je bila po poročilih najhujša zima, kar jim pomni človeštvo. Od 9. do 12. januarja je po uradnih ugotovitvah samo na Češkem poginilo 1.160.000 ovc, 46.000 goved, nad 5000 konj in 11.000 prašičev. Zmrznilo je tudi mnogo ljudi. Leta 1788 je bil led na Seini v Parizu 12 palcev debel. V Benetkah so to leto prirejali na zamrzlih lagunah veselice, rajali, pili in se zabavali na prostem. Leta 1795 so imeli v Parizu 42 dni mrz — 23 stopinj C. Na morju je zamrznilo holandsko brodovje, tako da so ga naskočili po ledu francoski konjeniki in osvojili.

Če basist suši perilo svoje boljše polovice...

Moje življenjske izkušnje

Dr. Ivo Šorli / Poglavje iz rokopisa knjige: »Preden gremo«

Če človek, ki je že prekoračil prag šestega križa, pripoveduje svoje življenje, niti ni drugače mogoče, ko da tako rekoč iz vsake druge vrste »zadiha« nekaj tistega, čemur na splošno pravimo skušnja.

Že iz svoje mladosti, kar iz detinstva, se živo spominjam te besede. Čim starejši je bil človek, tem bolj pogosto jo je imel po ustih, a naposled sem začutil: če se mlajši lahko ponašajo z večjo porabnostjo pri košnji in kopanju, včasih celo bolj udarnimi pestmi — v nečem morajo biti pa vendar daleč za starimi...

Pozneje sem doumel, da so skušnje večinoma nekakšne bolj ali manj zaceljene brazgotine, če ne celo še precej sveže bunke, ki si jih pridobiš na kameniti in trnjevi poti življenja. Poudarek pa je prav na besedi »pridobiš«: sam moraš ponje in nobena še tako učeno pisana ali govorna beseda ti jih ne nadomesti.

In znabiti prav tu je jedro velikih in često tako usodnih prepadov med mladimi in starimi, »očetimi in sinovi«, o katerih je bilo že toliko govorjenja v suhi in cvetoči besedi in Ti stopaš prvič po poti čez Prag na Triglav, tvoj sopotnik gre tod že drugič. Lahko ti zna vse čudovito nazorno napovedati, kaj te čaka, a pot res spoznaš in poznaš šele, ko si se z mravljinco po hrbtu povzpel vsaj že do Staničeve koče. Ti gledaš naprej, on gleda nazaj, in če mu nočeš ali ne moreš na besedo verjeti, se kaj lahko dogodi, da se vama pogledi »skrižajo«. (Da, celo v Badiuro, ki naj bo tu predstavnik tiskane preizkušene učenosti, lahko zadvojiš.)

Saj so tudi izjeme: ko sem v Ljubljani povprašal bistrega mladeniča, kako da ga vedno vidim v družbi starejših in celo mnogo starejših, se je zasmejal: »Tisto, kar mi lahko povedo moji sovrstniki, vem in vidim nemara bolje od njih jaz sam — tu pa z obema rokama pobiram za prihodnost cekine, ki jih je vam skovala resnična preteklost.« Toda na splošno mlad človek nestrno odklanja vsiljivo poučevanje starejših. (Tem bi bilo zato svetovati, naj odprejo usta samo, kadar gre res za njih najbližje; ali pa za najneposrednejšo nevarnost — mogoče bodo s takimi izjemnimi poskusi imeli celo nekaj uspeha...)

To »križanje pogledov« v navadnem življenju seveda še ne bo nič hudega in ga na splošno spremlja samo zmajevanje z glavo od ene ali druge strani.

Kolikor gre za skomiganje starih nad mladimi, je večinoma precej slabo podprto. Treba bi bilo samo, da ima ta njih glava (ali pa — srce) nekaj več spomina, in ne bi se potem zgražala na pr. nad zaljubljeno zatelebanostjo mladih ljudi: če so ji nekoč sami ušli, so bili ali že takrat starci ali pa so imeli vražjo srečo.

Dà, kar skoraj nerazumljivo je, kako neverjetno hitro tudi tu ljudje pozabljajo; in morda je prav to še posebno viden znak postaranja: kaj pa je teh trideset, štirideset let vmes — ali ni, če si nasprotnega občutka naravnost ne vsiljuješ, vse, »kakor da se je zgodilo šele včeraj«?

Kako in od kod pa, če mu niso čisto izjemno dane naravnost »intuitivne«, dà, že »vizionarne« sposobnosti, naj mlad človek razume starca?*)

Tako bo zlasti, če je še zelo mlad, hudo osupnil, kadar mu za deset, celo dvajset in še več let starejši začne pripovedovati stvari, ki so prav in v prvi vrsti

njegovo »torišče«; na pr. o svojih ljubezenskih potrebah in dogodivščinah. (Brez drugega bi skoraj lahko rekli, da je mladina, ki ji je tak čvekač celo »simpatičen«, do mozga pokvarjena.) Saj če bi starejši zajemal v dobrem namenu (celo brez pouka in svarjenja) iz svojihkušenj, bi mladca zanimal in mu tudi lahko koristil — brž pa, ko so prekoračene meje, zareži globoko brezno med to živno »preteklostjo« in »sedanjostjo«.

No, te bolj zunanje pojave samo za uvod v divergenco med rodovi, ki so nerazmeroma bolj usodne: v nazorske razkole. Za svojo osebo sem celo že z gledališkega odra svojemu junaku dal povedati, da popolnega prepada med dvema najbližjima skoraj ne morem priznati; in sem se skliceval, da že v Homerju ali Svetem pismu najdemo v bistvu isto človeško srce, ki bje še danes, in isto pamet, ki še vedno predstavlja »zdrav razum«. Toda seve, če gremo bolj v podrobnosti, mimo dejstev, ob kateri zadevamo z nogo in glavo vsak dan, skoraj ne moremo. In je naravno: zelo malo me boli, kako sodi o tem ali onem prastari Sofokleju, dočim mi gre naravnost za kožo, če hoče moj oče vse moje življenje prekoptiti na svoj preživljeni kalup. Nič zato, da je on svoje podkovane »žerklje« preskušal še na »mačjih glavah« in se za silo z njimi lovi tudi po modernem, elastičnem asfaltu (zato so mu tudi tako pri srcu) — ti bi se spotaknil prav radi njih. — Gotovo je tudi, da živimo zdaj in že nekaj časa sem v dobi posebne nestrpnosti in nespravljalivosti, ki je prejšnje čase v toliki meri nikoli niso poznali. (Vzrok bo, da se naš čas socialno naglo lomi in da so zato — če morda izločimo, tudi povsem opravičeno, kvečjemu krvno sorodstvo in sovraštvo do največ tretjega kolena — »stopili v akcijo« tudi komolci.)

Razgovor s prekmurskim slikarjem Jakobom

Mnogo zaprek je srečala mlada prekmurska inteligenčna generacija na svoji poti v slovensko življenje. Bile so in so še dvojne: pojavi ožje, rodne sredine in nič manj nezdrave razmere v sloveskih središčih, kjer se je šolala. Brez tisočletne tlačanske preteklosti rodne sredine, vsakdanje hiranje in politika slovenskih dijaških menz in krušnih očetov so oblikovalci dijaških duš, katerim se je bilo mogoče iztrgati le s težavo in z mnogimi duševnimi pretreslaji. Na eni strani oficielni vzgojniki s svojo zastarelo romantiko, na drugi surova realnost od pomanjkanja na rodni grudi in selitev po svetu do ultimata dijaških menz. Mnogi so shirali telesno in prerano padli v grob. Še več jih je omahnilo duševno v brezbriznost, pasivno predrejanje, ali so pa stalno omahovali med iskanjem lastne poti in med ono, ki jim jo je ponujala tradicija. Težko je bilo to prebijanje, zato je toliko večji pomen zmage vsakega posameznika, ki je predril oklep in samostojno ustvarjal. Zdi se, kot da je to mogoče samo v rodni sredini, kjer so neposredno vidni vsi vzroki in nasledki, kjer se črpajo vedno nove moči in življenjskega boja ljudsk. množic. Toliko je bilo ovir, da se doslej brez tega vira nihče ni prebil. To je lokalni patriotizem mlade prekmurske inteligence.

Prvi se je prebil Miško Kranjec. Da je mogel najti svoje notranje ravnesje, je moral iti do konca, moral je najti ono »drugo« podobo svoje sredine. Zato tudi hrup, ki ga je vzbudil njegov predor. Iz romantike svojih prvencev, iz poudarjanja navidezne romantike ostankov tisočletnega tujege fevdalstva, se je zagrizel v pereče probleme te zemlje, zaživel z agrarnim polnomadom, ki se v delovnih dneh potika po svetu. Iz te sredine si krčji svojo slikarsko pot tudi Karel Jakob, ki se je med prekmursko generacijo prvi dokopal do formalne izobrazbe za ustvarjanje s slikarsko paleto. Rojen 1. 1908. v Lipovcih na eni izmed njihovih 64% »kmetijskih« izpod 6 orolov, se je prebijal preko omejenih ovir od soboške meščanske šole do zagrebške akademije in v življenje slovenskega umetnika.

Toda prav zato je danes sklicevanje na skušnje precej brezuspešno, ker včeraj res le še izjemoma velja za danes. In prav zato je treba, da si tudi starejši človek nabira novejšihkušenj in se po njih poskusi dotipati do uma in srca mlajših. Kdor tega noče ali ne zmore, temveč vztraja na tem, da bo s kupa svojih starih spoznanj učil mladi rod živeti in umeti, mu bo upravičeno samo še v zasmeh. Zakaj res, v tem se je postavilo vse na glavo in po skušnje te vrste, če si jih prvi ne znajo sproti sami iskati in najti, morajo zdaj stari k mladim. (Skoraj bi rekli, da smo lahko ponosni, ker živimo v času, ki je nam polagoma umikajočim se z življenjskega odra prinesel še to čisto novo in izjemno doživetje.)

No, za vse drugo, za vse »življenje v ožjem smislu« velja in mora veljati staro pravilo. Predvsem, da moraš sam doživljati svoje razočaranje z ljudmi in stvarmi. Blagor ti, če ti je dano, da naposled ne napraviš križa čez vse! Če te je Bog nasprotno tako ustvaril, da se ti sproti, ko se jih je na tisoče in tisoče pred teboj pogreznilo v prazen in ogaoben nič, pred očmi više in više vzdiga tistih petero, desetero na sto, ki so svetle izjeme — in toliko, trdim, jih je! — a te naposled njih jasniliki odškodujejo za vso izgubo, ki naposled izguba niti bila ni. Dvojni blagor ti, če so ti blizu še po krvi in drugih človeških vezeh!

Saj je morda to še največja skušnja, ki je lahko čisto iznenada v časih največjih kriz doživlja: da je ljubezen, če je kdaj kaj bilo, neumrljiva, večna. Misli si, da je življenje s svojimi strupenimi plini vse požgalo, ko v preizkušnji kakor plamenč zibelj do neba zažari. In hkratu doumeš, da ti ni treba zavidati njih, ki je nikoli niso spoznali; brez trpljenja so znabiti opravili, a tudi brez

najvišjih slasti. Dà, srce je več, kakor »tisti kos mesa, ki je v tebi samo drugim v korist« — srce tudi tebi samemu ogreva življenje, ki bi bilo brez njega ako obupno hladno in prazno.

Toda skušnja vsehkušenj je vendar smrt, ki nenadno poseže v krog najbližjih si ljudi in neusmiljeno razdere ediničo, ki se je zdela, da se ne more razvezati vsaj do skrajne meje človeških dni. Ali si kaj povedal, če govoriš o strašni praznini, ki se je po njej razlegla čez ves svet? Saj svet še živi, kakor je prej živ, ljudje hodijo sem in tja po njem, v dalj se razgrinjajo ravnice in proti nebu kipe gore, drevesa se v vetru rahlo zibljejo. Toda vse je strahotno votlo in mrtvo...

Votlo in mrtvo? Ne: pošastno novo. Kakor da si prišel iz krajev, kjer ti je bilo, čeprav pogostoma težko in bridko, vse tako znano, daleč daleč tja nekam, kjer se skoraj ne moreš najti. Da, svet še živi, kakor je prej živ, in ti celo vabeče odpira svoje čare, ljudje hodijo sem in tja in ti kažejo, da so te voljni sprejeti zdaj morebiti še bolj toplo v svoj krog, livade in griči in bribi širijo proti tebi roke, drevesa ti kakor pravkar zate zloženo pesem šume. Toda ali boš kdaj toliko doma, kakor si bil prej dolga leta tam?...

Odgovor, kakor na vse v življenju, česar se niso doživeli: počakaj skušnje! Kdo bi bil prej le mislil, da bo tudi smrt bitja, ki ti je skozi skoraj štirideset let toliko pomenilo, tako strahotno naraven pojav! In si tudi šele zdaj doumel, kako prav iz potrebe človeškega srca so vse te poslednje grozne svečanosti, da dvignejo staršno treznost dogodka v višino, po katerih vse v tebi kriči! In da ti tisto ograjeno poljanjo, ki ti je bila vse doslej tako mrzka, tuja, naravnost odvratna, en sam svež grob čudežno približa srcu, da celo zahrepeniš in hrepeniš po njem! In da ti bo tvoj prvi postoj ob njem, ki si si ga vse dotlej predstavljal za najbolj težak trenutek, nenadoma samo kakor mil in sladko-grenak obisk.

Res, do smrti se učimo. Iz valovanja življenja, iz nedoumljivih strahot smrti, iz lastnih globin in bolečin...

Vse te uvodne misli so se mi predle v glavi, ko sva se zadnjič srečala v pogovoru ob kavarniški mizi. Omenil sem mu, da bi se razgovarjala »oficielno« za »Večernik«. Toda mi Prekmurci nismo še za take oficielne razgovore. Tudi Jakob je Prekmurec z mnogimi tipičnimi prekmurskimi lastnostmi. Bil je tudi prekmursko skromen pri »oficielnem« razvijanju svojih načrtov. Postal je profesor risanja na soboški gimnaziji. Vrnil se je k pravim, med rodno sredino. Čuti njen pomen. »Vesel sem nastavitve. Prišel sem v domači kraj, kjer sem se najbolj uživel, kjer najlaže ustvarjam. V Prekmurju brez stalne službe sploh ne bi mogel slikati.« Pri tem sva se oba spomnila na prvega prekmurskega slikarja Vrečiča, ki je slikal v domovini samo mimogrede ter je našel kruh, in to izdaten kruh, pri budimpeštanskem gledališču. Govorila sva o dosedanjih Jakobovih uspehih, o predlanski samostojni razstavi v Soboti, o skupni razstavi na PT ter o reprezentančni razstavi v Mariboru. Sedaj razstavlja 5 svojih olj (krajine in portreti) na razstavi »Lade« v Ljubljani. Letos poleti je poslal zidove sebeščanske cerkve, ki jo je renoviral podjetni župnik Bejek. Na moje vprašanje, ali se misli tudi v bodoče baviti s cerkvenim slikarstvom, mi je pritrdil. »Prija

mi, dasi sem se letos prvič malo razgibal v velikih formatih ter v tempera tehniki na steno.« Ustvaril je pri Sebeščanu štiri velike kompozicije, o katerih smo že sčasno poročali.

»Načrti? Vrgel se bom tudi na grafiko, ki ji vse od študijskih časov nisem posvečal posebne pozornosti. Pri tem pa tudi na drugo ne mislim pozabiti.«

Jakob je skromen. Po »prekmursko« prede svoje načrte v sebi. Realist, oblikovalec tipičnih prekmurskih pokrajin in obrazov, ni predrl odločno in »do zadnjih meja« kot Miško Kranjec, toda tudi njegov čopič prikazuje »ono drugo« podobo Prekmurja. Ne želi hrupa, v miru in izogibač se trenj ustvarja svoje podobe. Na praviru je, dovolj moči bo lahko črpal za veren prikaz svoje rodne sredine in njenih krčevitih bojov za obstoj, za lepšo bodočnost. Skromno mi je pripomnil, da se veseli svojega pedagoškega dela. Upa, da mu jih bo sledilo še več poleg mladega Sagadina in kiparja Kiharja, ki sta že z njim razstavljala. Na gimnaziji je nekaj obetajočih talentov. — Življenje, v katero se je prebudila tudi prekmurska sredina, ne bo več zamrlo. Izbojevalo si bo svoj pravi prostor na soncu tudi vsemu nakljub!

ALMANAH »NOVE RIJEČI«

Znana zagrebška tedenska revija »Nova Riječ« je izdala za novo leto almanah z zanimivo vsebino. Med drugim nahi Večeslav Vilder »O Zagrebški resoluciji 1932« (Zagrebških punktacijah), kako je prišlo do njih in kaj so pomenile. Priložen je originalni tekst besedila punktacij, ki do sedaj še ni bil objavljen. Dr. Josip Smolaka piše »O sestavljanju prve jugoslovanske vlade 1918«, zakaj je Stojan Protić, a ne Pašić bil prvi predsednik vlade. Svetozar Pribičević in Stjepan Radić sta zastopana s članki: »Hrvatski narod in fašistične države« ter »O nekem srečanju z banom Khuenom«. Iz zunanje politike prinaša almanah članke: »Od ene vojne do dru-

ge« (L. L.), »Rusija in Evropa« (B. Krizman), »Volja 1. 1939« (S. P.), »Prva demokratska ustava« (L. L.), »Srbsko vprašanje v hrvatskem saboru« (I. D.). Dalje ima almanah članke iz ilegalnih »Informacij«, vrsto slik Jožefa Čapka »Diktatorske čizme«, »Slovani in film« ter cel niz prispevkov iz področja gospodarstva, delavskega vprašanja, kulture itd. Almanah je bogato ilustriran, ima 176 strani in se naroča pri »Novi Riječi«, Zagreb, Gunduličeva ul. 24. Knjigo toplo priporočamo, dobi se tudi pri vseh prodajalcih »Nove Riječi«.

Spomnite se CMD!

*) Sicer je — naj tu mimogrede opazimo — čudno, da imamo mi (kakor n. pr. tudi Nemci) samo dva pojma: mlad in star, čeprav štiridesetletnik ni ne eno ne drugo. (Le če že prav mora biti, govorimo pač tudi mi o »srednji starosti«.) Že Francozu pa je »entre-deux-âges« prav dooločena vmesna doba, a Angležu si brez izjeme »young«, ko si še mlad, in »middle-aged«, vse dokler nisi »old« a »old«... no, šele, ko si se v resnici postaral — nikjer nisem tu mogel najti razložka radi samega števila let, če jih ni bilo vsaj že čez sedemdeset.

Sport

Mariborčani so si osvojili 10 državnih prvenstev

Ob vstopu v novo leto ne bo odveč, ako se spomnimo uspehov, ki so jih v preteklem letu dosegli naši sportniki. Mariborski sport stalno napreduje, zlasti viden je ta napredek, ako vzamemo za merilo število osvojenih državnih prvenstev v posameznih panogah sporta. Razmeroma najlaže so dosegli svoje naslove atleti na poedinskem državnem prvenstvu v Beogradu, ker je bila konkurenca precej šibkejša, kakor se je pričakovalo, vendar pa to dejstvo uspeha naših sportnikov ne zmanjšuje. Na drugi strani pa so poudarili svoj napredek v tej panogi tudi na državnem prvenstvu moštev v atletiki, kjer so se mariborski klubi zasedli na tablico pred mnogimi drugimi renomiranimi klubi v državi. V vseh drugih sportih pa so si naši zastopniki priborili svoje naslove brez vsakih olajšujočih

okolščin ter v odprti konkurenci močnih tekmovalcev.

Na državnem prvenstvu v alpski kombinaciji v okolici Senjorjevega doma in Ribnice na Pohorju je odnesel klub močni gorenjski konkurenci prvo mesto v spustu Miran Cizelj (SPD, Maribor), dočim je bil v kombinaciji drugi, za Hubertom Heimom, ki je zmagal tudi v slalomu.

V tenisu je dosegel naslov juniorskega državnega prvaka član mariborskega Rapida Oto Blanke.

V atletiki je bil med moškimi najuspešnejši Lončarič (SSK Maraton), ki je odnesel prvenstvo v teku na 110 m z zaprekami (17.2) ter v skoku v daljino (6.32). V skoku ob palici je zmagal Oroszy (Rapid) s 3.40. Med damami je dosegla dve prvi mesti Brandstätter

jeva (Rapid), in sicer v teku na 60 m (8.02) ter v teku na 100 m (13.4), Rapidova ekipa pa je bila tudi prva v stafetnem teku dam na 4x100 m v času 57 sek.

V teški atletiki sta priomala v Maribor dva naslova, po eden v rokoborbi ter boksu. Med rokoborci je dosegel naslov državnega prvaka Maratonec Verbošt v srednji kategoriji, v boksu pa je postal Ipavec, član Pekovskega SK, državni prvak v teški kategoriji.

Bilanca lanskega sportnega dela je torej nad vse zadovoljiva. Ker se v vseh panogah uvaja čim smotrnejše delovanje ter se preizkušajo naši smučarji tudi že v klasičnih disciplinah, je pričakovati, da bomo ob koncu leta lahko ugotovili ponoven razveseljiv napredek.

Zimski sport tudi v Slov. gorice

Ko je zapadel sneg, so zopet oživele zimske smučarske postojanke po naših planinah.

Zimski sport je predvsem razvit v planinah, kjer so terenske prilike najbolj pripravne in kjer dajejo planinske kočice primerno zavetje. SPD posveča razvoju te sportne panoge veliko pažnjo.

Vsega tega pa na podeželju ni. Lepe Slovenske gorice, ki so poleti in jeseni polne idile in krasote, v zimskem času samevajo. Nešteti hribi dajejo dovolj goštev, da bi se tudi tukaj lahko smukala ugodno razvijala. Terenske prilike so po

nekod idealne in bi se smučanje ugodno obneslo. Z uvedbo zimskega sporta bi se povežali bolj stiki mesta s podeželjem in meščani bi spoznali življenje našega podeželskega ljudstva tudi v zimskem času. V zimskem času naj bi meščani spoznali tudi življenje našega slovenjgorskega in prleškega kmeta in mu bil gost ob domačih kolinah, ko obhaja nekaj domači praznik. Koristni bi bili zimski izleti v Slovenske gorice in na severno mejo, ker bi doprinesli več narodnega duha med ljudi, ki jih v sedanjem času muči socialna in gospodarska stiska.

Prekmurski drobiž

Koncert CMD v Soboti. Člani akademske CMD iz Ljubljane priredijo v nedeljo, 7. januarja ob 4. popoldne koncert v Sokolskem domu. Spored obsega glasbene točke godalnega kvinteta, recitacije in solopetije. Koncert ima splošni narodno-obrambni značaj, zato bo gotovo naletel še na poseben odziv. Vstopnine ni.

Grajski kino predvaja v soboto češki nabožni film »Misterij Vatikana«, v nedeljo in ponedeljek pa komedijo »Pametna lašča«.

Sejem. V ponedeljek, 8. januarja bo v Soboti živinski in konjski sejem.

Silvestrovanje v Sokolskem domu je privabilo tudi letos precej občinstva. Program je obsegal več zabavnih točk, ki jih je pripravil g. Milan Ferjan.

Nova knjižnica v Soboti. Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je odprla svojo podružnico v M. Soboti. Knjižnica je javna ter dostopna vsemu občinstvu. Nahaja se v prostorih Delavskega doma ter je odprta ob torkih in petkih od 4. do 6. ure popoldne.

Sokolsko drsališče je odprto. Sezonska karta za odrasle znaša 35 din, za dijake 28 din, za otroke 20 din. Za enkratni vstop plačajo odrasli 2 din, dijaki 1,50 din, otroci 1 din. Telovadci imajo 50% popusta.

Ptuj

p. Društvo »Dom visokošolke« je priredilo te dni božičnico pri Sv. Duhu v Haložah, kjer so visokošolke imele že poleti delovni tabor. Obdarovanih je bilo okoli 47 najrevnejših družin z otroki. Šolsko upraviteljstvo se tem potom v imenu vseh obdarovanih najlepše zahvaljuje temu društvu za požrtvovalnost, ki so jo visokošolke znova pokazale s svojim delom med ljudstvom.

p. Vlom. Na Silvestrov večer je bilo vmljeno pri trgovcu Sugmanu Danielu pri Sv. Marjeti niže Ptuj. Ko so bili domači na silvestrovanju, so tatovi vdrli v stanovanje in odnesli večjo vsoto denarja. Orožništvo je storilec na sledu.

p. Umrl je v bolnišnici Muhčič Franc 46 letni viničar iz Juršincev.

p. Zmrznil je. Stefan vašger, poljski delavec iz Medvedcev pod Ptujsko goro se ga je preveč nalezl. Ponoči je obležal v občestnem jarku in zmrznil.

p. 77 oseb je preteklem letu preminulo v ptujski bolnišnici.

o. Premeščeni so učitelji Vid Vrtačnik iz Vojnika v Celje, Andrej Zvan iz Turnišča v Dolno Lendavo in Antonija Cop iz Kočevske Reke v Staro cerkev. Upokojena je učiteljica Marija Jankovič v Mariboru.

o. Premeščeni so v Sloveniji naslednji učitelji in učiteljice: Elfrida Mauher od Sv. Trojice v Črno, Danica Ferjan iz Črne k Sv. Trojici; Ivan Vavpotič od Sv. Martina v Laporje; Viljem Lenasi iz Adlešičev v Grosuplje; Dragotin Preskar iz Mirne peči v Hajdino; Vid Vrtačnik iz Vojnika v Celje; Ludvik Marat iz Pragerskega v Luče, Ljudmila Borze iz Gaberje v Prečno; Konrad Veršič iz Dobja v Senovo; Laslo Radkaj iz Horgoša v Andrejce; Miroslav Pušlaj iz Radence na Jesenice; Ludvik Zitnik od Sv. Antona v Kranj.

VAŽNA TUJSKOPROMETNA MANIFESTACIJA

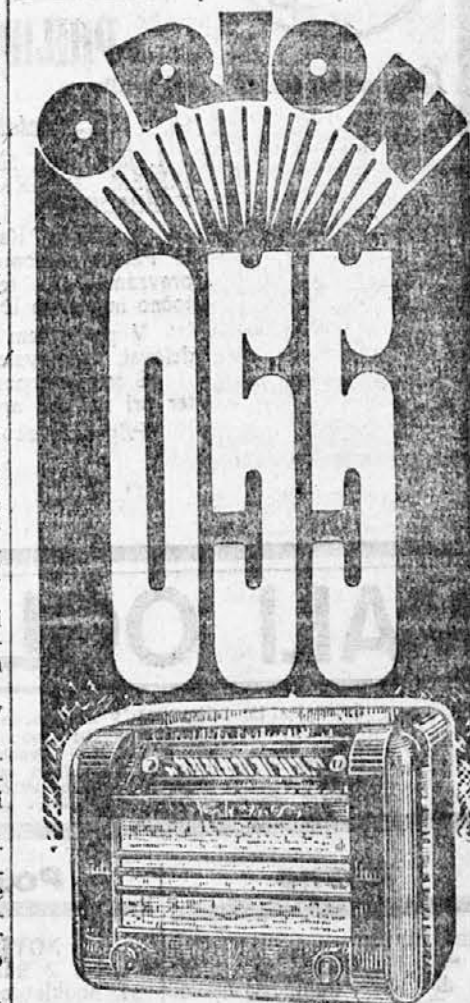
V nedeljo, 7. t. m., ob 9.30 bo v hotelu »Toplice« na Bledu prvi redni občni zbor Jugoslovanskega Skl-kluba, ki je bil lansko leto tudi pri nas ustanovljen. Skl-klub je združenje vodilnih funkcionarjev potovalnih birojev, vseh prometnih ustanov (železnice, parobrodski društva, zračni promet, avtobusni promet itd.), priznanih mednarodnih hotelov, zdravilišč in uradnih tuiskoprometnih ustanov. Poleg gojitve družabnih stikov proučuje klub vsa aktualna vprašanja turističnega prometa, daje iniciativno za pospeševanje domačega in mednarodnega turizma ter vzdržuje zveze s sorodnimi klubi v inozemstvu.

V LJUTOMERSKEM OKRAJU SO OGROMNO POKADILI

V ljutomerskem sodnem okraju so strastni kadilci. V preteklem letu so po-

Davešek

sprejem evropskih in izven-evropskih postaj tudi podnevi z luksuznim superom

Prodaja tudi na obroke

Razen tega prinašamo
ORION 5-cvni
popularni super na mesečne
obroke od **din 180**—

Samoprodaja **L. LUŠICKY**
Maribor, Koroška cesta št. 11
Anton Bremec, Celje

kadili 16.270.110 kg raznih vrst tobaka, cigaret in cigar v skupni vrednosti din 2.106.421.25. Ta vsota presega lansko. Zanimivo je, da so največ pokadili v mesecu oktobru: v času trgatve, in sicer 1.566.875 kg za 212.349.25 din, najmanj pa v mesecu januarju 1.204.075 kg za din 161.036.75. To so ogromne vsote in če pomislimo, da gre vse to v zrak.

ŽALOSTEN DOGODEK V KAMNICI

Te dni smo kratko poročali, da je bil v Kamnici ubit bivši ruski ujetnik hlapec Jovan Šešli. Kamniški fantje nam poročajo, da je bil pokojnik miren, delaven in zvest hlapec pri g. Pavešiču, mesarju in gostilničarju v Kamnici. Postal je žrtev nekega italijanskega vojnega begunca, ki ga je čakal na cesti in ga pobil s kamenjem na zemljo. Kamničani niso bili nikoli varni pred ubijalcem, ki je v gostilnah razbijal stole in steklenino.

NOVI PRAVILNIKI ZA DAVČNE NOVELE

Takoj po izidu davčnih novel so izšli že tudi prvi pravilniki za izvrševanje nove davčne zakonodaje. Pravilniki predvidevajo spremembe za neposredne davke, v taksnem in pristojbinskem tarifu in pri odpisu zaostankov za leto 1937.

IZ SLOVENSKE GORICE

Škratica se je pojavila. V občini Sv. Benedikt v Slov. gor. se je pred nekaj dnevi pojavila škratica. Na Drvanji so imeli pri najemniku Kraner Cirilu smrtni slučaj; umrla je hčerka omenjenega najemnika. Radi tega vlada po vsej okolici velik strah, da se nevarna bolezen ne razširi. Oblasti so uvedle proti razmahu škratic nekaj potrebnih ukrepov.

Silen mraz vlada že nekaj časa po Slovenskih goricah. Ljudje morajo neprenehoma ogrevati svoja stanovanja. Najhuje trpi radi mraza goveja živina in prašiči, zlasti tam, kjer so slabo zavarovani hlevi in svinjaki.

Še k sporedu klubskega dneva

Kakor smo izvedeli, bo priredil klubski dan tudi zimsko-sportni odsek SPD v Mariboru. Prireditve bo pri Senjorjevem domu, kjer bo v nedeljo slalom, dočim spusta radi pomanjkanja primerne snega ne bo. Ni pa izključeno, da bo tudi slalom preložen, da bi bilo mogoče drugič izvesti popolno tekmovanje v alpski kombinaciji.

SK Železničar je izpremenil prvotno proggo za nedeljski tek radi tega, ker so nekateri smučarji na progi stalno trenirali, tako da so si na ta način pridobili seveda precejšnjo prednost pred onimi tekmovalci, ki jim trening ni bil omogočen. Da bodo tekmovalne prilike za vse kolikor toliko enake, je vodstvo odseka določilo drugo tekmovalno proggo. V zvezi s tem bo start ob 9. dopoldne pri gostilni Zabelnik v Radvanju, kjer bo tudi cilj.

SK Železničar gre v Varaždin

Ako se vremenske prilike ne bodo znatno izpremenile, bo v nedeljo gostovala kompletna prva enajstotica SK Železničarja brez Antoličiča v Varaždinu proti ligaškemu teamu tamošnje Slavije.

ZACETEK HRVATSKO-SLOVENSKE LIGE

Po sklepu HNŽ se bo pričelo tekmovalje v hrvatsko-slovenski ligi 11. februarja ter se bo nato odigralo nepretrgano osem kol. V začetku aprila bo nato finale za državno prvenstvo, v katerem bodo sodelovali klubi hrvatsko-slovenske in srbske lige, ki se bodo za to kvalificirali. S Beograjsko Jedinostvo bo gostovalo v Zagrebu proti Gradjanskemu mestu Bate, ki je to tekmo nepričakovano odpovedal.

Smučarska poročila

(»Putnik«, Maribor, 5. jan.)

4. jan. 1940:

Mozirska koča na Golteh: —6° C, pooblačeno, mirno, 10 cm pršiča na podlagi 50 cm. — Celjska koča: —4° C, pooblačeno, mirno, 5 cm pršiča na podlagi 20 cm. — Logarska dolina (Sestre Logar): —13° C, zelo oblačno, mirno, 10 cm pršiča na podlagi 25 cm, snežne razmere na cesti ugodne.

5. jan. 1940:

Sv. Lovrenc na Pohorju: —9° C, zelo oblačno, mirno, 7 cm pršiča na podlagi 9 cm. — Ribnica na Pohorju: —9° C, zelo oblačno, mirno, 6 cm pršiča na podlagi 10 cm, skakalnica uporabna. — Kotle-Rimski vrelci: —7° C, visoka megla, mirno, 7 cm pršiča na podlagi 12 cm, snežne razmere na cesti zelo ugodne. — Peca: —4° C, visoka megla, mirno, 10 cm pršiča na podlagi 40 cm, smuka ugodna.

III. IZLET GORENJSKIH SMUCARJEV

V zvezi s proslavo 10 letnice Gorenjske zimsko-sportne podzveze bo od 26. do 28. januarja v Trzinu III. izlet gorenjskih smučarjev, ki bo obsegal sledeče prireditve: 1. Državno prvenstvo v alpski kombinaciji; 2. Podzvezino prvenstvo v klasični in alpski kombinaciji seniorjev; 3. Podzvezino prvenstvo v alpski kombinaciji za dame; 4. Vsa mladinska prvenstva podzveze. V okviru izleta bodo velike družabne in zabavne prireditve. Vsem udeležencem bo skoro gotovo dovoljena polovična voznina po državnih železnicah.

IZLOČILNE TEKME ZA VSTOP V HOKEJSKO LIGO

Na podlagi razpisa zveze bo 13. in 14. januarja v Ljubljani finale za državno prvenstvo v hokeju na ledu, tekmovali bodo 4 lanske lige, in sicer Ilirija, ZKD, Hašk in Maraton, v okolikor se bo slednjemu posrečilo zmagati v izločilnih tekmah, za katere sta se prijavila »Varaždinsko sportno društvo« ter »Palički sport klub«, tako da imamo letos za zadnje mesto v hokejski ligi 3 kandidate. Prva izločilna tekma bo 6. t. m. v Zagrebu med obema novincema, nakar bo 7. t. m. nastopil zmagovalec proti Maratonu. Zmagovalec v tej drugi tekmi bo letošnji četrti ligas.

s. Nedeljsko kolo tekem za hrvatski pokal je preloženo razen tekme Hašk-Concordia, ki se bo po sporazumu klubov vendarle odigrala.

s. Ferencvaros je odigral v torek v Carigradu še eno tekmo proti reprezentanci mesta ter dosegel remis 2 : 2.

s. Naš smučetirer Mitč je odpotoval z avionom v Indijo, kamor je dospel iz Aten na katoliški božič. Potovanje z italijanskim parnikom je moral opustiti, ker je bil njegov odhod za nekaj časa preložen.

s. Belgijca Fernanda Caroen je v Ostende prekosila dosedanj svetovni rekord Danke Hvegerjeve v plavanju na 500 m prosto. Izboljšala je njen čas od 6.34.3 na 6.28.4.

o V Kočevju je tovarna »Slavotekst« od pustila vse delavstvo. Prej je bilo zaposlenih v tej tekstilni tovarni 700 delavcev, nazadnje pa samo še 70. Prisilna uprava te tovarne išče novega najemnika.

FINEC PAAVO NURMI
pred leti najpopularnejši tekač na svetu
je sedaj v službi domovine kot šofer.

TVRDKA

J. Karbeutz, Maribor

vlijudno naznanja, da prevzame zastopstvo

PHILIPS - RADIO - APARATOV

Gospodsk. ul. 3

od tvrdke

E. Peteln, Maribor, Grajski trg 7

s 1. januarjem 1940 in isto PRIKLJUČI svoji trgovini s PIRJEM, PISARNISKIMI STROJI IN PISARNISKIMI POKREBNOSTMI.

Tvrška J. Karbeutz prosi cenjeno občinstvo, da tvrdki E. Peteln naklonjeno zaupanje tudi njej izkaže, posebno ker prevzame vso tehniško osebje in prodajalce, ki jamčijo za točno in vestno izvršitev popravil ter postrežbo.

V prodajnem oddelku bo tudi vnaprej gospod R. Mavrič deloval, v delavnici pa strokovnjak gospod A. Melcer.

S tem ukrepom Vam bo omogočen vsak strokovni posvet ter pri nakupu aparata zagotovljeno jamstvo.

Priporoča se

J. Karbeutz, Maribor

Gospodsk. ulica 3 - Tel. 26-42

TVRDKA

E. Peteln, Maribor

vlijudno naznanja, da je zastopstvo

PHILIPS - RADIO - APARATOV

odstopila s 1. januarjem 1940 tvrdki

J. Karbeutz, Maribor, Gospodsk. ulica 3

Tem potom se zahvaljuje svojim številnim odjemalcem za izkazano in zaupanje ter prosi, da ga ohranijo tudi njenemu nasledniku, zlasti ker prevzame ta vso tehniško osebje in tekoče posle.

Tvrška E. Peteln, diplomirani optik, se odslej izključno posveti

SPECIALNI TRGOVINI Z OPTIČNIMI PREDMETI

ter jo namerava izpopolniti za vse panoge moderne optike.

E. Peteln, Maribor

Grajski trg 7 - Telefon 27-10

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih vsake beseda 50 par najmanjša priložnost za to oglasje le do 9. — Družbe, predstavitelji in iznajdniki oglasje do 1. — do besedi najmanjši znesek za to oglasje le do 10. — Debele tiskane besede se računajo dvojnó. Oglasni davki za sukratno obliko znaša do 3. —. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu, oziroma ga se vpošlata v listu skupaj z naročilom ali pa po poštni položnici na čekovni račun št. 11.409. Za vse oismene odzvoje glede malih oglasov se mora priložiti znak za 3 din

Razno

Fišo olivno

OLJE

lit din 19.—, najfinjša kava, čaj, čokoladne specialitete, likerji, 5 kg-paketi za inozemstvo, »Kavalir«, Gospodsk. 28 12153-1

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE

vseh vrst v najmodernejših jastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pohištva Aleksandrova c. 48. 4311-1

PONIKLANJE

pokrovanje predmetov vseh vrst dobro in poceni pri »Ruda«, Maribor, Trstenjakova ulica 5. 6177-1

ABONENTI

na dobro domačo hrano se sprejmejo. Marilina 10-II, vrta 5. 13311-1

PLAČAM NAJVIŠJE CENE za dihurje, kune, zajce in verice. Franc Walner, preparator, Slovenska 18, Maribor 13336-1

ASTROGRAFOLOGINJA MME. FELICITAS sprejema ob torkih in petkih. Sodna 26-III, 8. 13337-1

DAME, GOSPODJE!

Ako hočete biti dobro postreženi, potem pridite in se prilepite pri dobrem frizerju, ki se je preselil z Glavnega trga v Valvazorjevo 30, v hišo dr. Sedaja. Trajni kodri z najnovejšim preparatom »Indla«. Cene znižane. 13342-1

GOSTILNA TRIGLAV

Prvovrstna, samo sortirana vina iz Slovenskih in Ljubljanskih gor, izvršna meščanska kuhinja. Se priporoča A. E. Lisjak, gostilna »Triglav«, Glavni trg 3. 13350-1

NAMIZNE KARBIDNE SVETILKE

20—25 din komad. Trgovci popusti! Vetrinjska z železnimi Plinter i Lenard. 13281-1

PARKETE

lirastove in bukove dobavljajo, polaga ter struži nove in stare R. Novak, parketarski mojster, Vrbanova ulica 20. 13376-1

Continental

na ugodne mesečne obroke

IVAN LEGAT

Maribor, Vetrinjska ul. 34 Ljubljana, Prešernova ul. 40

Posest

NOVO HIŠO

4 sobe, 2 kuhinje, veranda, vsa podkletena, gospodarsko poslopje, takoj naprodaj. Lobnik, mesar, Betnavska 47. 13289-2

PRITLIČNO HIŠO

ki ima prodajalnice, velike prifstore in vrt v prometni ulici v Lipnici (Nemčija) zamenjam za hišo v Mariboru. Vprašati pri Szadovskiju. Tvorniška 22-I. 13308-2

HIŠA

naprodaj. Vprašati v trgovini Bračko, Zg. Radvanje, Delavska ul. 13333-2

Štofi,

volnene jopice, perilo, odeje najceneje pri

MIRI PENIČ, Maribor, Vetrinjska 9

NOVA HIŠA

visokoprtilična, veranda, gospodarsko poslopje, naprodaj. Lobnik, mesar, Betnavska 47. 13335-2

HIŠA

z vrtom ugodno naprodaj. — Pavlovčič Franc, žel. uradnik Pobrežje, Gajeva ul. 15, blizu šole. 13345-2

ENODRUŽINSKO HIŠO

kupim na Pobrežju. Ponudbe na: Dolenc, Gubčeva 1, Pobrežje. 13349-2

VILO

dvodružinsko, trisobno, din 185.000. Magdalena. Hiše — posestva od din 30.000 proda Posredovalec, Maribor, Metliška 12-I. 13351-2

LEPE STAVBENE PARCELE

v centru Studencev, poceni, 32 din m², naprodaj. Vprašati Koržinec, Praprotnikova 8, Krčevina. 13353-2

OBČINSKA HIŠA

večje tipe na Jerovškovi cesti naprodaj. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 13364-2

Kupim

LEPA PRILIKA!

Kupujem starinsko pohištvo, cinasto posodo starodavne slike na platno, steklenino, porcelan, rezljane škrinje in vse, kar je že starodavne časa. Ponudbe poslati na ogl. odd. »Večernik« pod »Zagrebčan«. 13320-3

Prodaj

SVINJO

in 6 malih prascev takoj prodaj. Pobrežje, Sokolska ulica 2. 13395-4

ALBUM 3500 ZNAMK

čiste prvovrstne — celi svet — v vrednosti 2200 din naprodaj. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 13297-4

RAZNE STVARI

gramofonske plošče, 8 stolov, kuhinjska miza, jabolka naprodaj. Radvanjska 48-I. 13301-4

URA

174 let stara, umetniško izdelana, naprodaj. Taborska 20, Maribor. 13306-4

TRGOVSKA OPREMA

pultji s steklenim nastavkom, steklene omare, police itd. na prodaj. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 13343-4

TRGOVINA

z inventarjem, 3 sobe, kuhinja, magazin, klet, lep vrt in nekaj zemljišče s sadnim drevjem, primerno tudi za penzionista, naprodaj. Cena 60.000 din. Se odda tudi v najem. Pismene ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Na deželi«. 13318-4

VINOGRAD

71 arov z veliko vinčarijo, 61 arov sadonosnika, 30 arov polja naprodaj. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 13352-4

SUHA DRVA

in kolobarje prodaja Gnilšek, Razlagova 25. 13375-4

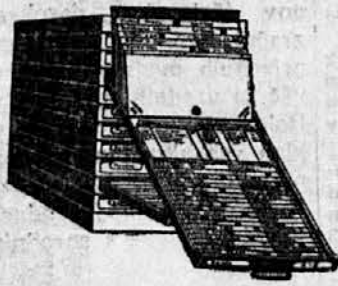
RAZPRODAJA

starega pohištva, Maribor, Zrinjski trg 3, pritličje levo. Ogleđ vsak dan od 2.—4. ure 13377-4

MOŠKI PLAŠČ

črn, ugodno naprodaj. Vprašati pri Kovaču, Kneza Kocija ul. 24. 13378-4

SIRITE »VEČERNIK«!

>Sofra< MARIBOR

Gregorčičeva 24

Tel. 25-10

Stanovanje

VILSKO STANOVANJE

sončno, 2 sobi in kuhinja, oddam. v. Passy, Copova 5. 13287-5

STANOVANJE

dvosobno, v novi hiši takoj oddam. Jadranska 49, zadaj za Delavsko pekarno. 13290-5

LEPO SOBO

s štedilnikom (vzidanim) takoj oddam. Pobrežje, Nasipna 80 (nasproti tovarne). 13291-5

DVOSOBNO STANOVANJE

s kuhinjo oddam. Betnavska c. 33. 13292-5

STANOVANJE

lepa soba in kuhinja, oddam s 1. februarjem. Kralja Matjaža 29, Studenci. 13294-5

STANOVANJE

dve sobi in kuhinja, oddam. Koroška c. 41. 13307-5

SOBO S ŠTEDILNIKOM

oddam. Ptujška 60. 13309-5

SOBO IN KUHINJO

oddam. Studenci, Ciril-Metodova ul. 14. 13330-5

DVOSOBNO STANOVANJE

primerno za upokojenca, v novi hiši na Pobrežju, avtobusna postaja, za din 250.— mesečno oddam takoj. Poljanjska telefon 25-16. 13167-5

Hubertusi

MIRI PENIČ, Maribor, Vetrinjska 9

volneni od . . din 239.— otroci od . . . 129.— pri naprej

STANOVANJE

soba in kuhinja, oddam. Meliška c. 42. 13334-5

STANOVANJE

soba in kuhinja, oddam. Betnavska c. 6. 13344-5

STANOVANJA

s kabinetom in centralno kurjavo od 1. februarja naprej v novi hiši. Kopališka ul. 20. V pogled vsak dan. Informacije: Fric Scherbaum, Kemindustrija, Maribor. 13013-5

STANOVANJE

dvosobno, komfortno, oddam. Gosposvetska 17. 13372-5

STANOVANJE

soba in kuhinja, oddam s 1. februarjem. Smetanova ul. 50. 13383-5

Stanovanje išče

DVOSOBNO STANOVANJE

v centru iščem s 1. februarjem. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Točen plačnik«. 13355-6

Sobo odda

SOBO

udobno opremljeno, oddam. Center. Naslov v ogl. odd. »Večernik«. 13299-7

SOBO

opremljeno, sončno, separirano oddam. Maribor, Jerovškova ul. 32. 13302-7

OPREMLJENO SOBO

oddam boljšemu gospodu. — Vošnjakova 20, vrata 5. 13304-7

SOBICO

z dvema posteljami oddam poceni. Maistrova ul. 6-IV, levo. 13310-7

DIJAKINJO

sprejem takoj na dobro oskrbo. Wildenrainerjeva ul. 17-III. 13321-7

NA VSO OSKRBO

sprejem gospoda. Koroška c. 27. Istotam naprodaj 5-čevni radio-aparat. 13322-7

SOBO S ŠTEDILNIKOM

oddam. Ptujška 29, Tezno. 13382-7

ona

kupi je plašče, obleke, pletenine, perilo in nogavice samo v specialni modni in konfekcijski trgovini

konfekcija

greta

maribor

grajski-trg

Sobo išče

SOBO S ŠTEDILNIKOM

iščem. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Magdalenki okraj«. 13319-8

SOBO

v bližini gl. kolodv. ali Melja išče gospodična za 15. januar. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Sostanovalka«. 13371-8

Službo dobi

KUJARICO

sprejem takoj. Plauc, Koroška c. 3. 13300-9

KROJAČA

prvovrstnega, za hlače in telovnike iščem. Terzer, Meliška 2. 13305-9

FINANCIJKA(-KO)

za din 2000 sprejem k sezonskemu predmetu. Ponudbe na ogl. odd. »Večernik« pod »Tako«. 13324-9

SLUŽKINJO

pošteno in čisto, ki samostojno kuha in opravlja vsa hišna dela, sprejem k trem odraslim osebam takoj v trajno službo. Wildenrainerjeva ul. 11-II. 13332-9

KROJAŠKEGA POMOČNIKA

za velike komade iščem. Nadalje služkinjo, ki zna kuhati in ima rada otroke. Plača po dogovoru. Ivan Meznarič, Sv. Lovrent na Drav. polju. 13340-9

MIZARKEGA VAJENCA

iščem za takoj. Aleksandrova cesta 48. 13348-9

Kartoteka:

preglednosti
točnosti
enostavnosti
zanesljivosti
in cenovitosti

Moški! Pri spolni slabosti

(spolni impotenci) poizkusite hormonske pilule

HORMO-SEKS

Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84, 100 pilul din 217, 300 pilul din 560. — Zahtevajte samo prave in originalne Hormo-Seks pilule. Po pošti diskretno razpošilja: KR. DV. LEKARNA PRI SV. AREHU, Maribor. — Glavno skladišče: Farm. kem. laboratorij »VIS-VIT«, Zagreb, Langov trg 8. Ogl. reg. S. br. 5948-39

Hala! Hala!

Kupujte, dokler še imamo veliko zalogo po znanih nizkih in še starih cenah za damske in moške obleke, plašče, kostume, hubertuse, oficirske, financerske in železničarske uniforme itd.

ČEŠKI MAGAZIN • MARIBOR

pri glavni policiji.

Velika odprodaja ostankov!

Krojaške potrebščine!

NAJPODPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA

HOHNER

GENERALNO ZASTOPSTVO

SCHNEIDER

ZAGREB, NIKOLIČEVA 10

ZAHTEVAJTE BRESPLAČNI CENIK

Prodaja za
MARIBORPerc Oto
Gosposka 34

STAREJŠO POSTREŽNICO
pridno in pošteno, sprejem.
Naslov pove ogl. odd. »Večernika«.
13356-9

INTELEKTUALNA
GOSPODIČNA
osamljena, zaposlena, sprejme domače ognjišče. Dopise pod »Zakonca« na ogl. odd. »Večernika«.
13365-9

ABSOLVENT (KA)
realne gimnazije leto 1938/39 ali pa učitelj(-ica) se takoj sprejme k-3 otrokom radi instrukcije. Ponudbe na oglasni oddelček »Večernika« pod »Instrukcije«.
13261-9

SLUŽKINJA
ki zna kuhati, se sprejme za večji kraj na Gorenjskem. Predpogoj je pridnost, poštenost in veselje do otrok. Starost od 25 do 30 let. Ponudbe poslati na upravo »Gorenica«, p. Kranj. 13370-9

FRIZERSKO UČENKO
sprejme takoj salon Driljevič, Valvazorjeva 30
13373-9

TKALSKEGA POMOČNIKA
ki zna samostojno delati, sprejem. Nastop službe čim prej. Oglasiti se 6. in 7. januarja v Pekrah št. 4.
13360-9

SAMOSTOJNO KUCHARICO
ki opravlja tudi vsa druga hišna dela, sprejem s 1. februarjem. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Kuharica«.
13265-9

K OTROKOM
2½ in 3½ leta starima se sprejme s 1. februarjem gospodična, stara okrog 25 let, ljubezniva in lepega vedenja, z vsaj meščanskoškolsko izobrazbo. Predpogoj: izrečna ljubezen in veselje do otrok. Služba stalna. Ponudbe z na vedbo porekla, izobrazbe in življenjepisa na ogl. odd. »Večernika« pod »Resna«.
13361-9

Dopisi

POSTENO KMETSKO DEKLE
27-let staro z doto, blizu Maribora, se želi poročiti s poštenim drž. služb., četudi v pokoji. Samostojna ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Marija«.
13288-12

VDOVA
srednjih let, z lepo pokojnino želi poznanstva s simpatičnim gospodom v drž. službi ali upokojencem. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Srečna bodočnost«.
13314-12

DAMA
do 40 let, ki je v zakonu nesrečna, čedne zunanosti, ki ima po možnosti obrt gostilne ali trgovine, naj pošlje svoj naslov na ogl. odd. »Večernika« pod šifro »Levičarski kraj Gorenjska 1940«.
13323-12

Lokal

V NAJEM SE ODDAJO
s 1. marcem 1940 ali prej na Aleksandrovi cesti št. 14-1 štiri velike sobe posebno prikladne za pisarno, eventualno tudi 6-sobno stanovanje s pritrditvami. Povračati pri dr. Kiser Karlu, odvetniku v Mariboru, Aleksandrova cesta 14-1.
13362-14

LOKAL S STANOVANJEM
primerno za frizerja ali obrtnika na Pohorju, avtomobilna postaja, za din 300.— mesečno oddam takoj. Pošlani telefon 25-16.
13168-14

V najem

ZEMLIŠČE ALI POSESTVO
vzemem v najem. Ponudbe na ogl. odd. »Večernika« pod »Na em«.
13303-15

DOBRODOČI BIFE
vzemem takoj ali pozneje v najem. Naslov v ogl. oddelku »Večernika«.
12283-15

Kapital

POSOJLO
na novo zgrajeno trinadstropno stanovanjsko hišo v Mariboru od 250.000 do 300.000 din iščem proti vključbi na dve hiši na prvem mestu. Ponudbe pod »Varno« na ogl. odd. »Večernika«.
13313-16

AKO RABITE POSOJLO
ne čakajte zadnjega trenutka, temveč javite se takoj pri Hranilni posojilnici »Moj dom«, Ljubljana, Dvořakova ul. 8.
11778-16

POSOJLO
iščem na novo zgrajeno dvonadstropno stanovanjsko hišo do 40.000 din proti vključbi na prvo mesto. Ponudbe pod »Varna naložba« na ogl. odd. »Večernika«.
13325-16

Slike za de'avske in poslovne knjižice izdeluje
Gosposka ul. 18/1. **Foto Janeli**

POSOJILA

dajemo na dolgoročno odplačevanje državnim in mestnim nameščencem, upokojencem, železničarjem, orožnikom, financarjem, privatnikom itd. Ponudbe na Zagreb 1, poštni predal 270

Kam, kie?**SOKOL RAZVANJE**

priredi v soboto 6. jan. družabni večer v gostilni Lebe. Vljudo vabljeni! 13317-17

HALO! V SOBOTO

na pojedino kašnatih klobas s kislim zeljem, tudi zamotice lahko z dobrim svečnim vinom. Gostilna Žižek, Studenci, Kralja Petra c. 51.
13367-17

SPOMNITE SE CMD!

Je od veselega časa teklo leto že devetnajst sto trideset deveto, ko doumeli so šele ljudje, kaj vse v »Večerniku« oglas pove. In takrat ko za stavo so bežali, da bi v »Večerniku« brž oglaš dali. Ta hvalil na vse kriplje je igrače, spet drugi hlače, jopice, brisače, a tretji suhe fige in rožiče in vsako reč, ki koga kdaj zaniče. Zato že davno himna najbolj peta je ta, ki vesta Tine jo in Meta: »Za vsako priliko in za vsak čas: v »Večernik« majhen, mičen daj oglaš!»

S pogozdovanjem za bodočnost slovenskega splavarstva

»Gozdarski vestnik« je pod spretnim uredništvom inž. Stanka Sotoška prisnel v zadnji številki spet vrsto aktualnih člankov, ki zajemajo globoko v napredke našega gozdarstva. Med drugimi je posebna zanimiva ugotovitev članka inž. Viktorja Novaka »O dečjih dnevih pomladi 1939«, iz katerega razvidimo, koliko so prispevale naše šole za pogozdovanje slovenske zemlje. Tako je bilo v 588 pogozdovanih prireditvah na delu 589 šol s 32.177 učenci. Pod vodstvom 995 učiteljev in 73 drugih nadzornikov je naša nadobudna mladina pogozdila ploskev v izmeri 96.80 ha in na njej nasadila 412.391 sadik. Od tega je bilo 357.393 iglavcev in 54.998 listavcev. Največ sadik so posadile šole v novomeškem okraju in sicer 28.900. Slede okraji Celje, Črnomelj, Škofja Loka, Murska Sobota, Dravograd in dr. Najmanj sadik je bilo zasajenih v okraju Laško, največ mladine pa je bilo zaposlene pri pogozdovnem delu v okraju Murska Sobota. Naše šole so s tem prispevale bogat delež k gozdnemu obsegu slovenske zemlje v bodočnosti. Dečji dnevi so bili med 13. marcem in 22. majem. Največ prireditev, in sicer 57, je bilo 19. aprila. V marcu je bilo 83 pogozdovanj, v aprilu 476, v maju 28.

Izredno zanimiv vpogled v naše narodno gospodarstvo nudi pregled splavarstva Slovenije, ki ga prinaša »Gozdarski vestnik« po podatkih gozdarskega odseka banske uprave. Tako je šlo v l. 1938, po Dravi 1245 splavov s 75.365 plm, po Dreti, Savinji in dalje po Savi 4.481 splavov s 43.859 plm lesa. Po Savi in Krki ter dalje v Slavonijo so spravili naši »tlosarji« 420 splavov s 8.529 plm lesa. Od celotne množine naših splavov je tedaj odpadlo na Savinjo 73% na

Dravo 20, Savo in Krko pa 7% splavov. Po 6.146 splavih je šlo iz Slovenije 1.890.486 desk, 684.233 kosov stavbenega lesa, 51.849 kosov okroglega lesa, 1302 plm kuriva in 67.000 kolja v povezlju po 10.000, skupaj torej 127.753 plm lesa.

Splavi na Dravi so mnogo večji in težji, kakor oni na Savinji. Tako je šlo n. pr. po dravskih splavih 59%, po savinjskih, skoro trikrat številnejših, le 34% lesa. Po Dravi so splavili v skoro enaki množini deske in stavbeni les ter 16.979 kosov okroglega lesa, dočim so na savinjske splave natovarjali po večini deske v izmeri 1.531.850 kosov, okroglega lesa je bilo tu prav malo. — Splavi na Savi so prevažali največ okroglega lesa. Izmed dravskih splavov so jih raztovorili le 78 v Melju pri Mariboru, vsi ostali so šli dalje na Hrvaško in Srbijo.

Največ splavov je bilo sestavljenih v Rečici ob Savinji in sicer 779, slede Radmirje 643, Kropa-Bočna 606, Ljubno 583, Šmartno ob Dreti 544, Mozirje 476 splavov. Največ savinjskih splavov je prišlo v Beogradu, in sicer 1.206. Slede Zagreb 696, Pančevo 591, Sremska Mitrovica 515, Brod 253, Smederevo 230. Večina splavov s Save se je ustavila v Trbovljah in sicer 236, 77 jih je plulo do Zagreba, 56 do Beograda, 18 v Pančevo, 15 celo do Palanke.

Splavarstvo je tedaj važen čimtelj v razvoju slovenskega narodnega gospodarstva, ki nudi skromen, a prepotrben zaslužek številnim družinam našega človeka. Ogromne množine našega lesa splavajo po naših rekah na jugovzhod in na nas je, da s pospešenim gozdarstvom dvignemo naš les ter tako ohranimo tudi potomcem splavarstvo, to zanimivo vrsto naše prometne posebnosti.

Zlato in srebro,

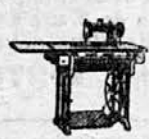
brijante, zastavljane listke išče nujno za nakup

M. Ilgerjev sin,
Maribor, Gosposka ulica 15

ŠPECERLIJSKA TRGOVINA
z zalogo premoga se ugodno odda v centru Maribora. Slovenska ul. 20.
13359-14

KAM JUTRI?

Na zajčjo pojedino k »Framski kapljici«, Mlinska ul. 15.
13374-17

Šivalni stroji • Najnovejši otroški vozički

Velika izbira motorjev, trikotlov, šivalnih strojev, igračnih vozičkov, skrojev avtomobilčkov, kole ni deli.

— Ceniki franco —

„TRIBUNA“ F. B. L. LJUBLJANA

Kar'ovška c. 4 — Podr.: Maribor, Aleksandrova c. 26

Rje prosto

„TOFRA“

jedilno orodje in vse ieklene potrebščine. »FASAN« aparat in britve. — Brusilnica in ponikljanje
FRAN TOMAŽIČ • Maribor, Slovenska 5

Bele in črne ateaške snežke
zopet dospele!

„Kata“

GRAJSKI KINO

Od sobote 6. do vključno četrta 11. januarja 1940

prinašamo naš največji film o borbi znamenitega borca proti smrti o geniju, ki ima nevenljivih zaslug za medicino

Dr. Robert Koch

se imenuje ta velefilm. Glavne vloge pa igrajo največji nemški igralci

Emil Jannings

WERNER KRAUS, VIKTORIA V. BALLASKO, LUCIE HÖFLICH so imena, ki jamčijo za prvovrstno kvaliteto tega filma.

PREDSTAVE: dnevno, ob 16., 18.45., 20.45. uri; ob nedeljah in praznikih ob 14.30., 16.30., 18.45. in 20.45. uri.

PREDPRODAJA: dnevno od 10.—12. ure in eno uro pred pričetkom predstave.

V petek dne 12. januarja pa začnemo z velikim, danes aktualnim filmom

Jeklena armada

To je film o onih junakih, ki se bore v zraku za svojo domovino z neustrašenim junaštvom in največjo požrtvovalnostjo.

Tem potom si dovoli jem cenjeno občinstvo obvestiti, da sem OTVORILA

Novo trgovino z živili

na SLOMŠKOVEM TRGU 14, nasproti Mestni hranilnici. Potrudila se bom, moje cenjene odjemalce z vsemi potrebnimi predmeti najboljše postreči in se priporočam cenjenim damam za obilen neobvezen obisk.

Z odličnim spoštovanjem **Rajšp Jožica**

Naznanjamo tužno vest, da je dne 4. januarja 1940 preminula naša mati, stara mati, gospa

IVANA EFERL

Pogreb nepozabne bo v soboto dne 6. januarja 1940, ob 1/2 16. uri, iz mrtvašnice na Pobrežju na magdalensko pokopališče.

Družina Janica Eferla.

Gasilske čete. pozor!

Košir - Ptuj plačuje za

staro železo

najvišjo ceno

OKASA tablete

Pri spolni slabosti lahko poskusite

OKASA tablete za moške

100 komadov din 220.— proti povzetju

Zastopnik: Lekarna **Mr. Rožman Miroslav**
Beograd — Terazije 5
Ogl. reg. S. 5846 36

Novost za Maribor

Je brezdomno **damška kapela**. Nastopa šest mladih odličnih pevčev-ševčev dnevno! Cene so zmerno, kakor nikjer. Velika izbira rib in raznih specialitet. Točno odlične vinske sorte. Odprto do 2. ure po polnoči.

Za obilen obisk, za katerega Vam ne bo žal, se priporoča

Restavracija „LIUTOMER“, Rotovški trg 8

Cenjene dame!

Dospelo so najnovejšo svilo za ples kakor moire, taft, transparent čipke in še razne modne stvari. Oglejte si dokler je še izbira v modni trgovini **Josip Šraj, Maribor**

V hudem mrazu!

SAMO

„seta“

VLOŽKE

varulelo noge, čevlje in nogavice

Jaz Vam bom pomagal

Poznan raziskovalec in pisec okultnih znanosti **F. T. Karmah** Vam napravi brezplačno življenjsko napoved o Vaši bodočnosti. Razen važnih dogodkov iz preteklosti Vam uganem tudi Vaše izidele v lubežni, zakonu, loteriji, trgovini in vse važne dogodke sedanjosti. Njegov nasvet Vam bo prinesel zaželenih uspehov v življenju. Zahvale, katere prejema vsak dan iz vsega sveta, dokazujejo izredno zaupanje njegovi preizkušnosti. Postavite nekoliko važnih preizkušenosti. Vse zanimajo in točne rolistne podatke. Vse zgoraj navedeno dobite popolnoma brezplačno, ako kujete od pisca njegovo najnovejšo knjigo **„NAS ZIVOT I OKULNE TAINE“**. Grandiozno delo ima nad 200 fotografij katero lahko naročite na naslov: **F. T. Karmah, Zalec, drav. ban.** Popularna cena din 30.—, Denar lahko pošljete na ček, rač. 17.455.

Naročniki pri naših inseren- kupujte jih ter oglašujtel